

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM KURUMLARI İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SANAT EĞİTİMİYLE HARMANLANMIŞ, SOSYAL
DUYGUSAL ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
İNCELENMESİ**

GÜLDEN KANTARCI

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUNİRAH MOHAMMED ALABOUDI

İSTANBUL, 2022

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM KURUMLARI İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SANAT EĞİTİMİYLE HARMANLANMIŞ, SOSYAL
DUYGUSAL ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
İNCELENMESİ**

GÜLDEN KANTARCI

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUNİRAH MOHAMMED ALABOUDI

İSTANBUL, 2022

TEZ ONAY SAYFASI

Bu tez tarafimca okunmuş olup kapsam ve nitelik açısından, Eğitim Kurumları İşletmeciliği alanında Tezli Yüksek Lisans Derecesini alabilmek için yeterli olduğuna karar verilmiştir

Tez Jürisi Üyeleri

Unvan – Ad Soyad	Kanaati	İmza
Dr. Öğretim Üyesi Munirah Alaboudi	_____	_____
Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Dilşad Yakut	_____	_____
Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş	_____	_____

Bu tezin İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından konulan tüm standartlara uygun şekilde yazıldığı teyit edilmiştir.

Teslim Tarihi

Mühür/İmza

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, çalışmada özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Gülden KANTARCI

İmza

X

ÖZ

SANAT EĞİTİMİYLE HARMANLANMIŞ, SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME;
KAVRAMSAL ANALİZİ

Kantarıcı, Gülden

Eğitim Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı

Öğrenci Numarası: 204058003

Open Researcher and Contributor ID (ORC-ID): 0000-0002-9612-5566

Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası: 10399112

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Munirah M. Alaboudi

Ocak 2022, 96 sayfa

Bu çalışmanın amacı, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmede sanat eğitiminin rolünü öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini alarak tespit etmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yaklaşımı ile desenlenen araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesinde bir özel okulda görev yapan beş ilkokul sınıf ve branş öğretmeni, beş ilkokulda öğrencisi olan veli, beş ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Görüşmelerin bir kısmı yüz yüze yapılabilmişken bir kısmı pandemi dolayısıyla telefon görüşmesi ve mail yoluyla yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemine tabii tutularak incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların sanat eğitiminin, çocuklarda sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişmesine pozitif yönde katkı sağladığı görüşü çıkmıştır. Katılımcılar sanat etkinliklerinin farklı ders içeriklerinde uygulamalı etkinlik olarak kullanımının öğrencilerde sosyal duygusal öğrenme becerilerine katkı sağladığı yönünde pozitif bir yönelime sahiptir. Sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, ilkokul, sanat eğitimi, sosyal duygusal öğrenme

ABSTRACT

SOCIAL EMOTIONAL LEARNING THROUGH ART EDUCATION; A CONCEPTUAL ANALYSIS

Kantarcı, Gülden

MA in Managing Educational Institutions

Student ID: 204058003

Open Researcher and Contributor ID (ORCID): 0000-0002-9612-5566

National Thesis Center Reference Number: 10399112

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Munirah M. Alaboudi

January 2022, 96 Pages

The aim of this study is to determine the role of art education in developing the social emotional learning skills of primary school students by taking the opinions of teachers, parents and students. In the research, designed with the case study approach which is one of the qualitative research methods, the data were collected with semi-structured interview forms. The participants of the research consist of five primary school class and branch teachers, working in Ümraniye district of Istanbul in the 2020-2021 academic year, five primary school students and five primary school students' parents.

While some of the interviews could be done face to face, some of them were made via phone call and e-mail due to the pandemic. The obtained data were analysed by the content analysis method. According to the results of the research, it was concluded that the participants' art education has positive contribution to the development of social emotional learning skills in children. The participants shared the view that the use of art activities as a practical activity in different course context increases the motivation of the students towards the course and contributes to permanent learning.

Suggestions were made in line with the results.

Keywords: Art education, education, preschool, social emotional learning

TEŞEKKÜR

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli Danışman Hocam Dr. Öğretim Üyesi Munirah M. Alaboudi'ye teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yürütülmesinde maddi ve manevi yardımlarını gördüğüm Özel Palet Eğitim Kurumları yöneticilerime, İbn Haldun Üniversitesi ve bu aşamaya gelmemde çok emeği olan değerli hocam Prof. Yüksel Özden beyefendiye çok teşekkür ederim. Tezimi yazarken takıldığım her aşamada bana devam edebilme desteği sağlayan sayın hocam Meltem Çağlar Kasap'a çok teşekkür ediyorum.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan her konuda desteğini esirgemeyen aileme özellikle eşim Bahadır Kantarcı ve çocuklarım Kaan ve Mislina 'ya sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Gülden Kantarcı

İSTANBUL, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Sayılıtlar	4
1.6. Tanımlar	4
1.6.1. Sanat Eğitimi.....	4
1.6.2. Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ)	5
BÖLÜM II GENEL BİLGİLER	6
2.1. Literatür Taraması	6
2.1.1. EQ (Duygusal zekâ)	9
2.1.2. Duyguları Anlama	9
2.1.3. Duygularını İfade Edilebilme	9
2.1.4. Duygularını Analiz Edebilme.....	10
2.1.5. Duygularını Kontrol Edebilme.....	10
2.2. EQ'nun IQ'dan Farkı Nedir?	10
2.3. Duygusal Zekâyı Temsil Eden Ana Beceriler	11
2.3.1. Öz Bilinç.....	11
2.3.2. Duygu-Durum Kontrolü.....	11
2.3.3. Empati Yeteneği.....	12
2.3.4. İçsel Motivasyon	12
2.4. Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) Nasıl ölçülür?	13
2.5. Duygusal Zekâ Nasıl Geliştirilir?	13
2.6. Sosyal-Duygusal Öğrenme (SDÖ) Nedir?	14

2.6.1. Öz Farkındalık	15
2.6.2. Öz Yönetim	16
2.6.3. İlişki Becerileri	16
2.6.4. Sosyal Farkındalık	16
2.6.5. Sorumlu Karar Alma	16
2.7. Sosyal ve Duygusal Öğrenmenin Okullardaki Rolü Nedir?	17
2.8. Okul Deneyiminde ve Okul Sonrasında Sosyal Duygusal Becerilerin Önemi.....	19
2.8.1. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak Problem Çözme Becerileri.....	20
2.8.2. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak İletişim Becerileri	21
2.8.3. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak Benlik Saygısı	21
2.8.4. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bileşeni Olarak Stresle Başa Çıkma Becerisi İş Performansı.....	22
2.9. Sosyal Duygusal Öğrenimde Sanat Eğitiminin Önemi ve Etkisi	24
2.10. Okul Deneyiminde Sosyal Duygusal Becerilere Dayalı Sanat Dersleri İçin Program Geliştirme	27
2.10.1. Sanat Eğitimin Potansiyeli ve Eğitimdeki Önemi.....	27
2.10.2. Yaratıcılık.....	29
2.10.3. Eleştirel Düşünme Becerisi	29
2.10.4. Yorumlama Becerisi.....	29
2.10.5. Kişilik Gelişimi ve Benlik.....	30
2.10.6. Merak.....	30
2.10.7. Sosyal Beceriler ve İletişim.....	30
2.10.8. Gözlemsel Beceriler	31
2.11. Sosyal Duygusal Öğrenme ile İlgili Dünya’da Yapılan Arastirmalar	34
2.12. Türkiye’de SDÖ Kapsamında Yapılan Çalışmalar	36
BÖLÜM III YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40

3.2. Çalışma Grubu	40
3.3. Veri Toplama Aracı	42
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	43
3.5. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlamaya Yönelik Çalışmalar	43
BÖLÜM IV BULGULAR.....	46
4.1. Bulgular	46
4.1.1.Öğretmen Görüşleri Ana Temasına Yönelik Bulgular.....	47
4.1.2. Öğretmenlerin Sanat Etkinlikleriyle Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Yaptıkları Uygulamalar	50
4.1.3. Öğretmenlerin Sınıflarında Uyguladıkları SDÖ Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Çalışmaların Öğrencilere Katkıları.....	53
4.1.4. Covit-19 Salgını Sebebiyle Uzaktan Yapılan Eğitimin, Uzaktan Sanat Eğitiminin ve Öğrencilerin SDÖ Becerileri	56
4.2. İlkokulda Öğrenim Gören Öğrencisi Olan Velilerle Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	60
4.2.1. Velilerin Okulda Yapılan Sanat Eğitimi ile İlgili Bilgisine Yönelik Bulgular	60
4.2.2. Velilerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerine yönelik bilgi ve tutumları	62
4.2.3. Sanat Eğitimiyle Desteklenmiş SDÖ Becerilerinin Gelişimine Yönelik Çalışmaların Öğrenci Üzerindeki Etkileri.....	63
4.2.4. Sanat Eğitiminin SDÖ Becerilerinin Gelişimi Açısından Öğrencinin Gelecek Hayatına Yönelik Katkıları	66
4.2.5. Velilerin Uzaktan Eğitime yönelik Düşünceleri, Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitimi ve SDÖ becerilerine Uzaktan Eğitimin Katkıları.....	68
4.3. İlkokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanat Eğitimi ile ilgili Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular	70
4.3.1. Öğrencilerin Okullarındaki Sanat Eğitime Yönelik Farkındalıkları	70
4.3.2. Öğrencilerin Sanat Derslerine Yönelik Duyguları ve Yetenek Durumları .	72
4.3.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime ve Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitime Yönelik Tutumları	73
4.4. Tüm Katılımcıların Ortak Değerlendirilmesi	75
BÖLÜM V SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	81
5.1. Sonuçlar.....	81
5.2. Tartışma.....	84
5.3. Öneriler.....	87

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler.....	88
5.3.2. Uygulamacılara Yönelik Öneriler	88
REFERANSLAR.....	90
ÖZGEÇMİŞ.....	96

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1.Sosyal Duygusal Öğrenme Temaları.....	25
Tablo 3.1. Katılımcı Öğretmen Profili.....	41
Tablo 3.2. Katılımcı Öğrenci Profili.....	41
Tablo 3.3. Katılımcı Veli Profili.....	42
Tablo 4.1. Ana Temalar ve Alt Temalar.....	46
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Sanat Eğitimine Yönelik Görüşleri.....	47
Tablo 4.3. Öğretmenlerin Uygulama Deneyimleri.....	50
Tablo 4.4. SDÖ Gelişimine Yönelik Uygulama Sonuçları.....	53
Tablo 4.5. Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Sanat Eğitimine Yönelik Sonuçlar.....	56
Tablo 4.6. Velilerin Sanat Eğitimine Yönelik Bilgisi.....	60
Tablo 4.7. Velilerin SDÖ Görüşleri.....	62
Tablo 4.8. Velilerin Sanat Eğitimi ve SDÖ Gözlemleri.....	64
Tablo 4.9. Velilerin Sanat Eğitimi ve SDÖ Yönelik Görüşleri.....	66
Tablo 4.10. Velilerin Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitimi ve SDÖ Katkısına Yönelik Görüşleri.....	68
Tablo 4.11. Öğrencilerin Sanat Eğitimi Dersi Farkındalıkları.....	71
Tablo 4.12. Sanat Eğitimi Uygulamaları.....	72
Tablo 4.13. Uzaktan Sanat Eğitimi Uygulamaları.....	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Temel Casel Yeterlilikleri	15
Şekil 2.2. Sosyal Duygusal Öğrenme Programlarının Yaşam ve Okul Başarısı ile İlişkisi.....	18
Şekil 2.3. Davranış Ve Sosyo/Duygusal Destek İçin Üç Seviyeli Rtl* Modeli.....	35

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

BEUAM	Boğaziçi Üniversitesi Barış Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
ÇEV	Çelikel Eğitim Vakfı
EQ	Duygusal Zekâ
IQ	Bilişsel Zekâ
LQYBP	Lions Quest Yaşam Becerileri Programı
PIAAC	Yetişkin Yeterliliklerinin Uluslararası Değerlendirmesi Programı
SDÖ	Sosyal Duygusal Öğrenme
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TEGV	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
WÇZÖ	Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği
YÖRET	Yüksek Öğretimde ise Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme

BÖLÜM I

GİRİŞ

Okullarda geçen uzun yıllar boyunca çeşitli akademik standartlar hedeflenerek neticede bireyler iş ve sosyal hayata hazırlanmaktadır. Akademik standartlar ve sınav başarısı meslek seçimini belirler. Ancak hayatta farklı durumlarla karşılaşan bireylerin farklı becerilere de sahip olması gerekir. Hayata hazırlamak için okullar yeterli becerileri sağlayabilmelidir. Sosyal duygusal öğrenme becerileri desteklenmeli ve geliştirilmelidir. Çocuklara ekstra bir yük yüklemeyen, bir eksiklik gibi gösterilmeden doğal ortama entegre programlarla sağlanmalıdır.

Çocukların içinde bulunduğu aile ve okul ortamı zaten sosyal duygusal öğrenme becerilerini doğrudan etkilemektedir. Çocuklar için sağlıklı, sosyal ve duygusal becerilerin gelişimini destekleyici var olan akademik ve bilişsel yüklerini hafifleterek keyif alacakları sanatsal programlar yapılabilir. Ve bu dersler öğrencilerin duygusal yönleri üzerinden çalışabilmelerine fırsat verir. Kendilerini sanatla ifade edebilir, sanat üzerine konuşabilirler. Kendilerinin ve iletişim halinde oldukları kişilerin duygularını anlayabilirler.

Uluslararası birçok araştırma Sosyal Duygusal Öğrenme programlarının doğru bir şekilde hassasiyetle uygulandığı takdirde çocukların duygusal becerileri, sosyal ilişkileri ve akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir (Alrajhi, M., & Aldhafri, S. 2015).

Yapılan araştırmaların sonucu eğitimin bu gözle baştan kurgulanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Albert Einstein bir asır önce “Hayal gücü bilgiden daha önemlidir” dediğinde yaratıcılığa ve orijinal fikirlerin geleceğin şekillendirilmesindeki önemine dikkat çekmiştir.

Teknoloji ve endüstrinin akıl almaz bir hızla ilerlediği bu süreçte geçtiğimiz yüzyılda çok önemli olan birçok meslek yok olmuş yerlerine yeni meslek alanları gelmiştir. Şu an ilgi gören birçok meslek dalı da önümüzdeki yüz yılda yok olmaya mahkûm olacaktır. Günümüzde var olmayan meslekler sıradan algılanacaktır. Eğitimin bu hızla

ayak uydurması kaçınılmaz bir hal almıştır. Dünya Ekonomik Forumu tarafından sunulan “The Future of Jobs (Geleceğin Meslekleri)” raporunda ise 2020 yılında hızlı teknolojik gelişmeler sonucunda yaklaşık 5 milyon meslek dalının ortadan kalkacağından bahsedilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde, teknoloji alanında olan hızlı gelişim ve değişim iş dünyasının insan kaynağı ihtiyacını büyük ölçüde değiştirmektedir. Bu hızlı gelişime iş dünyası kadar, eğitim dünyası da gerekli insan kaynağını yetiştirebilmek adına uyum sağlayabilmelidir. Kariyer planı yapmada, iyi okulları kazanabilmek için sınav başarısı okul yaşamının en önemli unsuru haline gelirken, öğrenciler soru çözme skorları peşinde sosyal yaşamdan uzaklaşmak durumunda kalmaktadır. Okul yönetimleri okul başarısı, veliler başarılı çocukların ebeveynleri olmak için öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerini geri plana bırakmaktadır.

Akademik kazanımların yanı sıra öz yönetim, öz farkındalık, ilişki kurma, sorumlu karar alma becerilerinin önemi günümüz hem başarı için hem iş dünyasında öne çıkmaktadır. Sosyal duygusal öğrenme becerileri önem kazanmaktadır (TÜSİAD, 2018). Karmaşık sorunları çözmeyi ve sorumlu karar almayı kolaylaştıran yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesinde ve eleştirel bakış açısı kazanmada bilinçli hazırlanmış sanat eğitimi uygulamaları bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Şu an ilkököl düzeyinde eğitim veren öğretmen, ilkököl öğrencileri ve ilkökölde öğrencisi olan velilerle konuyla ilgili mülakat yapılmış ve analiz edilerek çarpıcı sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın problem cümlesi; “Sanat eğitimiyle harmanlanmış sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişimine yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri nasıldır?”

1. Öğretmen ve velilerin sanat eğitiminin öğrenci üzerindeki katkıları ile ilgili tutumları nasıldır?
2. Sanat eğitimi ile sosyal duygusal öğrenme becerilerinin geliştirmeye yönelik tutumları nasıldır?

3. Covid- 19 salgını sebebiyle uzaktan yürütülen eğitimin sanat dersleri ve sosyal duygusal öğrenmeye katkıları açısından değerlendirilmesine yönelik tutumları nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmede sanat eğitiminin rolünü öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini alarak tespit etmektir. Öğretmen, öğrenci, veli gibi eğitimin ana paydaşlarının perspektifinden ilkokul düzeyinde sanat eğitimiyle ilgili mevcut eğitsel koşullara yönelik detaylı bir inceleme yapmak ve bu konuda bir anlayış oluşturmaktır.

Ayrıca konuya yönelik farkındalık oluşturmak ilkokul seviyesinde sanat eğitiminin önemine ve katkılarına dikkati çekerek araştırmacılara ve uygulayıcılara yeni bir boyut kazandırmakta araştırmanın amaçları arasındadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Değişen dünya koşullarına ve iş standartlarına uyum sağlayabilecek becerileri kazandıracak eğitim içerikleri geliştirmek gerekmektedir. Bu hızlı değişim ve gelişime ayak uydurabilmek için gerekli olan becerilerin geliştirilmesine odaklanılmalıdır. Guthrie- Jensen isimli küresel eğitim ve danışmanlık şirketinin hazırladığı “Geleceğin Becerileri: 2020’de Geliştirilmesi Gereken 10 Beceri” İnsan yönetimi, başkalarıyla koordinasyon, duygusal zekâ, muhakeme etme-karar verme, karmaşık problem çözmeye, eleştirel düşünce, yaratıcılık, hizmet yönetimi, müzakere, bilişsel esneklik olarak belirlenmiştir (Alrajhi, M. & Aldhafri, S. 2015).

Çalışma hayatında tutunabilmek için var olan bazı yeteneklerin geliştirilmesi beklenirken en önemlisi öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren sosyal duygusal öğrenme becerilerini destekleyerek yeniçağa ayak uydurabilmelerine katkı sağlanmalıdır. Ülkemiz bu araştırmaların gerisinde kalmış olmasına rağmen bireyci batı toplumlarından farklı yapısını, göz önünde bulundurarak yeni araştırmalar ortaya koyabilir. Yapılan araştırmaların olumlu olumsuz yönleri yol gösterici olacaktır. Görsel sanatlar, bireyin duygusal olarak dışavurumunun, kendisini farkında olarak

tanınmasının, kişilik gelişmesinin ve sosyalleşmesinin en önemli araçlarından. Küçük yaşlardan itibaren sanat eğitimiyle desteklenmiş sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin, beklenen sanatsal bilgi, beceri ve yeteneklerle; bireyin yaşamı süresince olgunlaşarak gelişecek olan kabiliyetlerinin ve sanata ilişkin bakış açılarının gelecekteki iş hayatındaki zenginlikler olarak düşünölmelidir.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Ümraniye ve Üsküdar ilçelerinde görev yapmakta olan ilkokul öğretmenleri, İlkokul velileri ve ilkokul öğrencilerinden oluşan 15 katılımcı ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamındaki katılımcı görüşleri ölçme aracında yer verilen sorularla sınırlıdır.

1.5. Sayılılar

Bu araştırmadaki gönüllü 15 katılımcının ölçme araçlarındaki sorulara verdikleri cevapların gerçek duygu ve düşünceleri doğrultusunda cevap verdikleri varsayımıyla hareket edilmiştir.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, 20. yüzyılın başlarından itibaren genel olarak, Görsel sanatların tüm bölümlerini ve hatta biçimlerini içine almıştır. Okul içi ve okul dışı yaratıcı içerikli uygulamaya ve üretime dayalı sanatsal eğitimi kapsamaktadır. Anlamı kısaca daraltacak olursak okullarda ilgili alan ve sınıflarda bu bağlamda verilen dersleri kapsamaktadır. Yaygın olarak özellikle bir belirtme yapılmadıysa sanat eğitimi daha çok “plastik sanatlar” anlamında verilen eğitim olarak kullanılmaktadır. Bu iki şekilde de sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden ziyade yetişme çağındaki bireylerin genel eğitiminin içinde yer almaktadır (San, 1983).

1.6.2. Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ)

SDÖ becerileri ile bireyler, günlük görev ve sorumluluklarla, zorluklarla etkin ve doğru bir şekilde başa çıkma becerileri, geliştirerek, tutum ve davranışlarını bütünsel olarak değiştirebilirler. Aslında temel olarak kendisinin ve çevresindeki diğer insanların duygularını fark etme olarak tanımlanabilecek SDÖ, sadece sınıf, okul ve iş ortamında değil en az iki kişinin bir arada olduğu tüm ortamlarda geçerli ve önemlidir. Sosyal duygusal öğrenme becerileri çeşitli ortam ve yöntemlerle kazandırılacak beş temel yeterliliği kapsamaktadır. Öne çıkan beş ana alan: Öz farkındalık, Öz yönetim, Sosyal farkındalık, İlişki becerileri, Sorumlu karar verme olarak belirlenmiştir (TÜSİAD, 2018).

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

2.1. Literatür Taraması

Günümüzde eğitim ve eğitimcilerin sisteme yönelik eleştirileri aynı şekildedir, sorunun eğitimin bilgiye dayalı olmasından kaynaklandığı fikri yaygındır. Beklentiler bireyin, bilgiye teknolojinin desteğiyle hemen ulaşabildiği bu çağda eğitimin becerilere dayalı olmasının yönünde şekillenmektedir. Bilgiyi aktarmak ve erişiminden ziyade hangi becerilerle kullanacağı ile ilgilenmesi beklenmektedir. İşverenler, işe başvuran ve çalışanların aldıkları eğitim ve geçmiş bilgi birikimlerini günlük hayatta karşılaştıkları sorunları çözebilmek için etkin bir şekilde kullanabildiklerini görmek istiyor. İnisiyatif alabilen ve iş arkadaşlarıyla doğru iletişim kurabildikleri bireyler tercih sebebi olmaktadır (UNESCO, 2012).

Yetişkin Yeterliliklerinin Uluslararası Değerlendirmesi Programı [PIAAC], 28 Haziran tarihinde açıklamış olduğu sonuçlarda 24 ülke içerisinde tüm beceri alanlarında Türkiye düşük puanlar alarak son sıralarda yer almıştır. PIAAC'ın Türkiye sonuçları temel eğitimdeki birçok sorunu ortaya koymuştur. Türkiye zorunlu eğitim öncesi ve sonrasında diğer ülkelere göre çok geride kalmıştır. Türkiye'de yetişkinler sözel becerilerde The Organisation For Economic Co-Operation And Development [OECD] ortalaması 268 puan karşısında 227 puan alarak son üç ülkeden biri olmuştur. Ortalamanın oldukça altında kalmıştır. Sayısal beceriler ve problem çözme becerilerinde de sözel beceriler gibi alt sıralardadır. Bu sonuçlar eğitimin temelden sorgulanması için etkileyici tarafsız değerlendirmelerdir (Yıldız ve diğerleri, 2018). Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2013 yılında yaptığı ve 2.018 firmanın katıldığı ankete göre de durum benzer bir tablo sunmaktadır. Anket çalışması, işverenlerin çalışanlarında takım çalışmasına uygunluk, yönetim/liderlik yetenekleri ve problem çözme gibi beceriler aradığı sonucunu vermektedir. Bu becerilere büyük firmalarda daha çok gereksinim duyulduğu da belirlenmiş olmaktadır. Ankete katılan tüm firmaların dörtte üçü ise çalışanlarında bahsi geçen sosyal duygusal becerilerin

eksik olduğunu belirtmektedir. “Yetenek açığı” olması işverenlerin, iş dünyasında aradıkları yetkinliklere sahip çalışanı bulmakta güçlük çektiklerini göstermektedir. ManpowerGroup’ un bu çıkarımı doğruladığı anketin sonucuna göre 42 ülkede, işverenlerin %38’i açıkları pozisyonlar için uygun çalışan bulmakta zorlandıklarını göstermektedir. Bu zorluğu yaşayan ülkeler arasında Türkiye’de yer almaktadır (Kabakçı ve Korkut, 2008).

Sosyal ve duygusal becerileri geliştiren bireyler, etkili iletişim kurabilen, iş ve okul yaşamında çevresiyle işbirliği içinde çalışabilen, duygularını yönetebilen ve en uygun şekilde ifade edebilen, empati kurabilen ve başkalarına ait görüş açılarını anlayabilen, iyimser, espri ve güçlü yanları içeren öz farkındalığı geliştirirken, plan yapabilen ve amaç oluşturabilen, problem çözebilen, şiddet içermeyen çatışmalarla baş edebilen, yaşamının bütün alanlarında sürekli öğrenme yaklaşımına sahip olabilen bireyler olarak tanımlanmıştır (Kabakçı ve Korkut, 2008).

Sosyal Duygusal Öğrenme [SDÖ] kapsamında, duygusal yetenek sahibi, kendi duygularına hâkim ve idare edebilen, başkalarının duygularını anlayıp onlarla etkili bir şekilde başa çıkabilen kişiler hayatın her alanında gerek romantik ve yakın ilişkilerde gerekse iş hayatındaki politik ilişkilerinde başarı yaratan sözsüz kuralları kavrama becerisinde avantajlıdır (Uşaklı, 2017).

Sosyal duygusal öğrenme becerileri gelişmiş bireyler sürekli gelişime açık olur geleceğe yön veren eğitim kurumları içerisinde gelişim ve yeniliklere açıklık çok önemlidir.

Teknolojinin büyükten küçüğe herkesin yaşamında büyük yer kapladığı günümüzde, eğitim kurumlarındaki tüm bireyler; yönetici, öğrenci, öğretmen ve destek hizmeti verenler, öğretim teknolojilerini bilmeli ve kullanabilmelidir. Teknoloji günümüzde sürekli geliştiği için uygulayıcılarında bilgi ve becerilerini gerekli eğitimleri alarak sürekli olarak geliştirmesi gerekmektedir (Yüksel ve Adıgüzel, 2012).

Teknolojinin hızlı geliştiği günümüzde dördüncü sanayi devrimi veya Sanayi 4.0 olarak da isimlendirilirken sadece sanayiye değil, hayatın her alanını değiştirmeye potansiyeline ulaşmıştır. Sağlık, genetik, uzay bilimi gibi alanlarda şaşırtıcı gelişmeler

yaşanırken, insan yaşamını, süresini ve kalitesini de derinden etkilemektedir (TÜSİAD, 2019).

Öğrencilerin günlük yaşamlarını kolaylaştırırken, onları gelecekte iş hayatına hazırlamayı hedefleyen eğitim süreci bunu yalnızca bilişsel gelişim ile sağlayamaz. Bu üzerinde ciddiyle çalışılması gereken bir konudur.

Bilişsel gelişim ile birlikte okul deneyimi boyunca eğitim ve okul dışı öğrenme faaliyetleri, bireyleri; gelecekteki bir ebeveyn, vatandaş, çalışan, yönetici, gönüllü ve girişimci gibi yetişkin rolleri için hazırlamaktadır. Bugünkü çocuklar bu bilinç ile yetiştirilirse gelecekte başarılı olabilirler. Öğrencileri, yetişkin olduklarında matematik, dil vb. alanlarda yeterliliklerini ortaya çıkarabilmeleri için akademik becerilerini ve bu temaların uygulanabilmesini kolaylaştıracak birçok akademik içerikli olmayan becerilerini de geliştirmek için bazı becerilere ihtiyaç duymaktadırlar (Yalçın, 2018). Bununla birlikte iş dünyası ve öğrencilerin "21. yüzyıl becerileri" olarak tanımlanan eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği ve öz-yönetim gibi becerilerini geliştirmelerini önermektedir.

Yerel ve uluslararası birçok araştırmada adı geçen problem çözme, analitik, eleştirel düşünme ve müzakere becerilerine sahip olması beklenmektedir. Duygusal zekâ, hizmet odaklılık, yenilikçilik, yönetsel becerileri, kişiler ve birimler arası koordinasyon becerileri, değerlendirme ve karar alma becerileri, bilişsel esneklik becerileri olarak belirlenmiştir (Cansoy, 2018).

Gelecekte bir alana ilişkin teknik olarak bilgi sahibi olmak tek başına yeterli olmayacaktır, disiplinler arası bilgiyi kullanabilecek yeterliliğe ihtiyaç olacaktır. Farklı disiplinlerdeki uzman kişiler gibi düşünebilecek ve bu disiplinlere ilişkin bilgilere sahip olabilecek, pratik bir şekilde problem çözebilecek kişiler önem kazanacaktır. Bununla birlikte süreç yönetimi de önemli olacaktır. Oluşabilecek yeni kaoslar karşısında çalışanların becerilerini kullanmaları beklenecektir.

Öğrenenlerin Akademik bilgilerinden (öğrenmeyi öğrenme, yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme, ve öz-düzenleme), sosyal ve duygusal öğrenme becerileri (öz-yeterlilik, empati, ve iş birliği) olarak belirlenmiştir. Pratik becerilerde ise (yeni bilgi

ve iletişim teknolojilerine hâkim olma) gibi birçok alanda çeşitli becerilere sahip olma gerekliliği ön plana çıkacaktır. Bilgi, becerilerin ve öğrenme tutumlarının bir arada kullanılması bazı değerlerin (erdemli olma, güven, motivasyon vb.) ve ayrıca tutum, davranış ve değerler kişisel, yerel, toplumsal ve küresel olarak gözlemlenebilmelidir. (OECD, 2018).

Bu durumda okul ortamında öğretmenlerin becerilerin küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasında etkili rol oynayacağı görülmektedir. Eğitimcilerin okul içinde ve dışındaki çalışmalarla, geliştirilmiş yöntem ve tekniklerle bu becerilerin kazandırılmasına destek olabilirler (Cansoy, 2018).

2.1.1. EQ (Duygusal zekâ)

İnsanın duygularını yorumlayarak, yönetme ve kontrol altında tutabilme becerisini ifade eder. Evrensel adı **EQ (emotional quotient)** şeklindedir. Duygusal zekâ, zekanın kendi içinde sınıflandırılmasıyla ortaya çıkan zekâ alanlarından birisidir.

Duygusal zekâ dört temel beceri ile ifade edilmektedir:

2.1.2. Duyguları Anlama

Bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını doğru algılayarak, değerlendirebilme ve ifade etme becerisidir. Bireyin kendisi ve diğer insanlarla ilişki içerisindeyken konuşma, ses, tepkiler, yüz ifadesi ve davranışlar yoluyla gösterdiği duyguların tanımlanması ve fark edebilmesidir. Aynı zamanda kendi duygularını doğru yerde doğru şekilde ifade edebilme becerisine sahip olmasıdır. (Türnüklü, 2004).

2.1.3. Duygularını İfade Edilebilme

Muhakeme etme, karar verme ve problem çözme gibi bilişsel becerilerle duyguların ifade edilmesi, düşünceyi basite indirgeyebilen duyguları üretmek ulaşma şeklidir. Duygularımız, önemli bilgilere sulaşmayı sağlayarak düşünmeyi kolaylaştırır (Türnüklü, 2004).

2.1.4. Duygularını Analiz Edebilme

Bireylerin kendi duygusal verilerini anlayarak duygularının nedenlerini bu duyguların birleşmesini, gelişmesini ve değişmesini analiz edebilmesidir. Duygular ve duygularla ilgili düşünceleri anlamayı geliştirme becerisidir. Duyguları anlama, tanımlama ve duyguların kavramlarla olan ilişkisini kavraya bilme becerisi olarak ifade edilir (Türnüklü, 2004).

2.1.5. Duygularını Kontrol Edebilme

Bireyin yoğun duygularıyla baş ederek, yönlendirme ve yönetme becerisidir. Bireyin duygusal ve entelektüel gelişimine etki eden duyguları denetleyebilirken, kişinin kendisi ve diğer insanlara ait gözlemlenebilir olumlu ve olumsuz duygularını denetleyerek yönetme-becerilerini ifade eder (TÜSİAD, 2018)

2.2. EQ'nun IQ'dan Farkı Nedir?

IQ, farklı bilişsel zihin yeteneklerini değerlendirmek için hazırlanmış olan testlerle aynı yaş grubundaki kişilerin performanslarını karşılaştıran bir özel göstergedir. Descartes zekâyı yüzyıllar önce “iyi hüküm vermek ve doğruyu yanlıştan ayırma yetisi” olarak tanımlarken; Terman soyut düşünebilme yeteneğini zeka olarak açıklamıştır.

Binet ve Simon zekâyı, akademik hayat içerisinde öğrenme yeteneğinin bir parçası olarak görmüş ve zekâyı tanımlamada önemli olanın zihinsel muhakeme olduğunu savunmuşlardır. Zekânın ölçülmesi, zekâ tanımlarının daha somut bir karşılık bulması açısından önemlidir (Köksal ve Boran 2015).

Zekâ, kimilerine göre bir test puanı, kimilerine göre zaman çevreye uyum sağlayabilme, kimilerine göre ise problem çözme becerisi olarak algılanmıştır. Genellikle matematik ve mekanik, dil, gibi yeteneklerle, verilen yeni bir problem durumunun çözülebilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Alfred Binet Fransız Eğitim Bakanı'nın isteği üzerine,1900'lü yılların başında meslektaşı Theodore Simon ile

birlikte, okulda başarılı olamayan çocukları belirlemek için test geliştirmişlerdir (Demirel, 2011).

1939 yılında Wechsler-Bellevue Zekâ Ölçeği olarak ilk kez geliştirilmiş olup, sonrasında birçok revizyondan geçirilerek, sırasıyla Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği (WÇZÖ) (Wechsler, 1949), WÇZÖ-R (Wechsler, 1974), WÇZÖ-III (Wechsler, 1991), WÇZÖ-IV (Wechsler, 2003) ve son olarak WÇZÖ-V (Wechsler, 2014) ismiyle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu ölçek, 6-16 yaş arasındaki çocukların zekâ düzeylerini belirlerken, çeşitli alt test standart puanları ve dönüştürülmüş puanlar elde edilmesini de sağlamaktadır (Taşdemir ve Ergül, 2015; Wechsler, 2014).

2.3. Duygusal Zekâyı Temsil Eden Ana Beceriler

2.3.1. Öz Bilinç

Bireyin başkaları tarafından bilinmeyen kendine özel kişisel yönleri olan özel duygularını, inançlarını ve motivasyon kaynakları üzerinde derin bir şekilde düşünebilmesi ve bu yönlerine ilişkin farkındalık geliştirmesini ifade etmektedir. (Nystedt ve Ljungberg, 2002). Bireyin kendi duygularına olan hakimiyetini ve güvenini ifade ederek, kendisindeki güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olması demektir.

2.3.2. Duygu-Durum Kontrolü

Bireylerin duygularına yönelik farkındalık sahibi olması, duyguları değerlendirirken yaşanan tüm duyguların olumlu ya da olumsuz olarak tanımlayıp ayırmak yerine her birinin yaşamsal önemine dikkat edilmesi, bireyin yaşam becerilerinin güçlenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir (Yılmaz ve Gençoğlu, 2013). Duygu durum kontrolü duyusal dürtülerin kontrolü anlamına gelmektedir. Hızlı gelişen olaylar karşısında değişime ayak uydurabilmeyi, kayıplara hayıflanmamayı, gerektiğinde inisiyatif kullanabilmeyi, davranışları kontrol edebilmeyi ifade etmektedir.

2.3.3. Empati Yeteneği

Empati, kişinin kendini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış ağısı ile bakabilmesi, yerine koyduğu kişinin duygularını ve dűřüncelerini çoğunlukla doğru anlaması, hissedebilmesi ve bu durumu karşısındaki kişiye iletebilmesi sürecidir. Zekanın bilişsel gelişimdeki gerekliliğinin önemi kadar, empati de kişilerarası iletişimin kalitesi için gerekliliği de bilinmektedir. Sosyal beceriler ve olumlu sosyal davranışlar çocuklar ve yetişkinler için hayati önem taşımaktadır.

Empati yeteneği gelişmiş çocukların daha az saldırgan, daha çok yardımsever ve daha gelişmiş ahlaki yargılara sahip oldukları belirtilmektedir (Ersoy ve Köşger, 2016). Empati yeteneği çevresindeki insanların ihtiyaçlarını görebilmeyi, başkalarının duygularını tahmin edebilmeyi, kendini başkalarının yerine koyarak objektif yorumlar yapabilmeyi ifade etmektedir.

2.3.4. İçsel Motivasyon

Motivasyon, Türk Dil Kurumu tarafından “hedefe doğru yönelmeye neden olan zihinsel bir durum” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Motivasyon bizi bir işi yapmak üzere harekete geçiren, hareketlerimizde hedefe ulaşmada devamlılık sağlayan güçtür. İş, eğitim hatta hayatın her alanında başarının ve etkili öğretimin en önemli içsel kaynağı olduğu açıktır. İçsel motivasyonu yüksek olan bireylerin başarılı ve özgüvenli olduğu gözlenmektedir. Çok bilinen, Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağındaki “kendini gerçekteştirme ihtiyacına” ulaşmada içsel motivasyon etkilidir (Maslow, 1943).

Öğrencilerin başarı motivasyonunu etkileyen içsel ve dışsal kaynaklar çok fazladır (Ergin ve Karataş, 2018). Motivasyon , kişinin kendisini yaşama ve hedeflerine tutunma konusunda içsel olarak güdülenmesi, kendi kendine yetebilmesi anlamına gelmektedir.

2.4. Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) Nasıl ölçülür?

Sosyal duygusal öğrenme becerilerini ölçmek üzere geliştirilmiş ölçekler bulunmaktadır. Problem çözme becerileri, iletişim becerileri, kendilik değerini arttıran beceriler, stresle başa çıkma becerileri, stresle başa çıkma becerileri için alt ölçekler kullanılmaktadır. Bu ölçeklerden yüksek puan alan öğrenciler sosyal duygusal öğrenme becerileri açısından yeterli olduğu, ölçekten düşük puan aldığında sosyal duygusal öğrenme becerileri açısından bireyin kendini yetersiz algıladığı sonucunu vermektedir (Kabakçı ve Korkut, 2008).

2.5. Duygusal Zekâ Nasıl Geliştirilir?

Argun (2005), duyguyu, "kişinin dış ve iç dünyadan etkilenmesi ve uyarılmasının sonucu olarak hoşlanma veya acı duyma" biçiminde oluşan tepkiler olarak tanımlamaktadır. İnsanın sosyal ve duygusal yanı, yaşam kalitesini belirlemede iş ve özel yaşamı açısından önemlidir. Bu iki becerisi güçlü kişilerin, sosyal problemlerini çözmede, kendini tanıma ve anlamada, kişilerarası ilişkiler gibi birçok alanda daha başarılı oldukları görülmektedir. Günlük hayatta kişinin hem fiziksel hem ruhsal açıdan olumsuz yönde etkileyebilecek riskli birçok zararlı davranışı, sosyal ve duygusal yeterliği açısından bir anlamı vardır.

Sosyal duygusal becerilerin geliştirilmesi için bazı önlemler alınmalıdır. Buna ilişkin yapılacak çalışmalar, çocuk ve gençlerin sosyal- duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi çerçevesinde değerlendirilmelidir. Genel anlamıyla sosyal-duygusal öğrenme (SDÖ), çocuk, genç ve yetişkinlerin sosyal-duygusal yeterlilik kazanmak adına beceriler, tutumlar ve değerler geliştirmesi amacıyla yapılacak çalışmaların tümünü kapsamaktadır.

SDÖ, çocuk ve gençlerin hem iş, hem de okul yaşamında başarılı olmaları için gereken temel sosyal-duygusal yeterlilikleri kazandırmaktır (Casel, 2005). Klasik ders içeriği için öğretme şekilleri ile kazandırmayı hedefleyen akademik beceriler günümüzün çok boyutlu ve çeşitlilik gerektiren yaşam tarzına hitap etmemektedir. Çocuk ve gençler için teknoloji ve iletişim araçlarındaki güçlenme ve genişleme karşılığında çıkan çok boyutlu beceri gerektiren yaşantılar içinde güçlü ve etkin birey olmalarını sağlayan

SDÖ becerileri gelişiminin sağlanması gerekmektedir. Aile, okul ve çevre bu becerilerin kazandırılmasında çok önemli sosyal ve toplumsal kurumlardır (TÜSİAD, 2018)

2.6. Sosyal-Duygusal Öğrenme (SDÖ) Nedir?

30 Yıla yakın bir geçmişe sahip olan duygusal zekâ, sosyal beceriler, sosyal ve duygusal yetkinlik kavramları, araştırmacıları ve uygulayıcıları SDÖ şeklinde şemsiye bir kavrama ulaştırmıştır. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bu becerilerin öğrenilebilir ve öğretilebilir olması, sosyal ve duygusal alanda öğrenme kavramının kullanılmasına neden olmuştur.

SDÖ becerileri ile bireyler, günlük görev ve sorumluluklarla, zorluklarla etkin ve doğru bir şekilde başa çıkma becerileri, geliştirerek, tutum ve davranışlarını bütünsel olarak değiştirebilirler. Aslında temel olarak kendisinin ve çevresindeki diğer insanların duygularını fark etme olarak tanımlanabilecek SDÖ, sadece sınıf, okul ve iş ortamında değil en az iki kişinin bir arada olduğu tüm ortamlarda geçerli ve önemlidir. Sosyal duygusal öğrenme becerileri çeşitli ortam ve yöntemlerle kazandırılacak beş temel yeterliliği kapsamaktadır. Öne çıkan beş ana alan: Öz farkındalık, Öz yönetim, Sosyal farkındalık, İlişki becerileri, Sorumlu karar verme olarak belirlenmiştir (TÜSİAD, 2018).

Şekil 2.1. Temel Casel Yeterlilikleri (Casel, 2019)

2.6.1. Öz Farkındalık

Bireyin kendi duygularını, düşüncelerini ve değerlerini tanıyarak, bunların kendi davranışları üzerindeki etkisini fark etmesi yetkinliğidir. Kişinin duygularını tanıyıp, kendini doğru algılaması, güçlü yanlarını ve bireysel sınırlılıklarını, geliştirme mantığı ile iyimserlikle ve öz güven çerçevesinde sağlıklı olarak tanımlayarak, değerlendirme yeteneğidir. Bireyin anlamlı bir şekilde öğrenebilmesi için daha önce öğrenmiş olduğu bilgilerin farkında olup ilişki kurabilmesi ve bu bilgiyi kendine mal ederek öz düzenleme yapabilmesi, bilgileri transfer ederek kalıcı hale getirmesine katkı sağlamasıdır (Meydan, H. 2018).

2.6.2. Öz Yönetim

Farklı durumlar karşısında bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını başarıyla düzenleyerek dengeleme yeteneğidir. Dürtülerini kontrol altında tutarak, stresi etkili yönetir, öz disiplin, hedef belirleme, içsel motivasyon ve organizasyon yetkinliği olarak ifade edilir. Akademik ve kişisel alanda kendine hedefler koyma ve bu hedefler için çaba sarf etme becerisidir (TÜSİAD, 2018).

2.6.3. İlişki Becerileri

Farklı geçmiş ve kültürlerden kişilerle sağlıklı ve yapıcı ilişkiler kurma ve sürdürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Etkili iletişim kurabilme, sosyal katılım, ilişki kurma ve takım çalışması yapabilme becerileri ile ilişkili olarak ifade edilebilir. Kabul edilemez sosyal baskıya karşı durabilen, çatışma durumunda olumlu yollardan çözebilen ve ihtiyaç duyulduğunda yardım etme becerilerine sahip olma olarak tanımlanır. (Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S., Yurttaş, A. 2011).

2.6.4. Sosyal Farkındalık

Farklı durumlar karşısında bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını başarıyla düzenleyerek, dengeleme yeteneğidir. Stresi etkili yöneterek, dürtülerini kontrol altında tutma, öz disiplin, öz motivasyon, hedef belirleme ve organizasyon becerisinde yetkin değildir. Akademik ve kişisel alanda kendine hedefler koyabilen ve bu hedefler için çaba sarf edip vazgeçmeme becerisidir (TÜSİAD, 2018).

2.6.5. Sorumlu Karar Alma

Kişisel davranış ve sosyal ilişkilerle ilgili, etik standartlara uygun davranarak, sosyal normlar ve güvenlik kaygılarını dikkate alıp yapıcı seçimler yapabilme ve sosyal etkileşim yetkinliği olarak ifade edilebilir. Bu beceri, sorunları belirleyerek, durum analizi yapabilme yani farklı adımların muhtemel sonuçlarını önden gerçekçi olarak fark edip değerlendirme, sorun çözebilmeye ve kendisini de dahil ederek, başkalarının

iyiliğini göz önüne alarak kararlar verebilme, öz eleştiri yaparak, etik sorumluluk becerileri ile ilişkilidir (Babaoğlu ve Yılmaz, 2012)

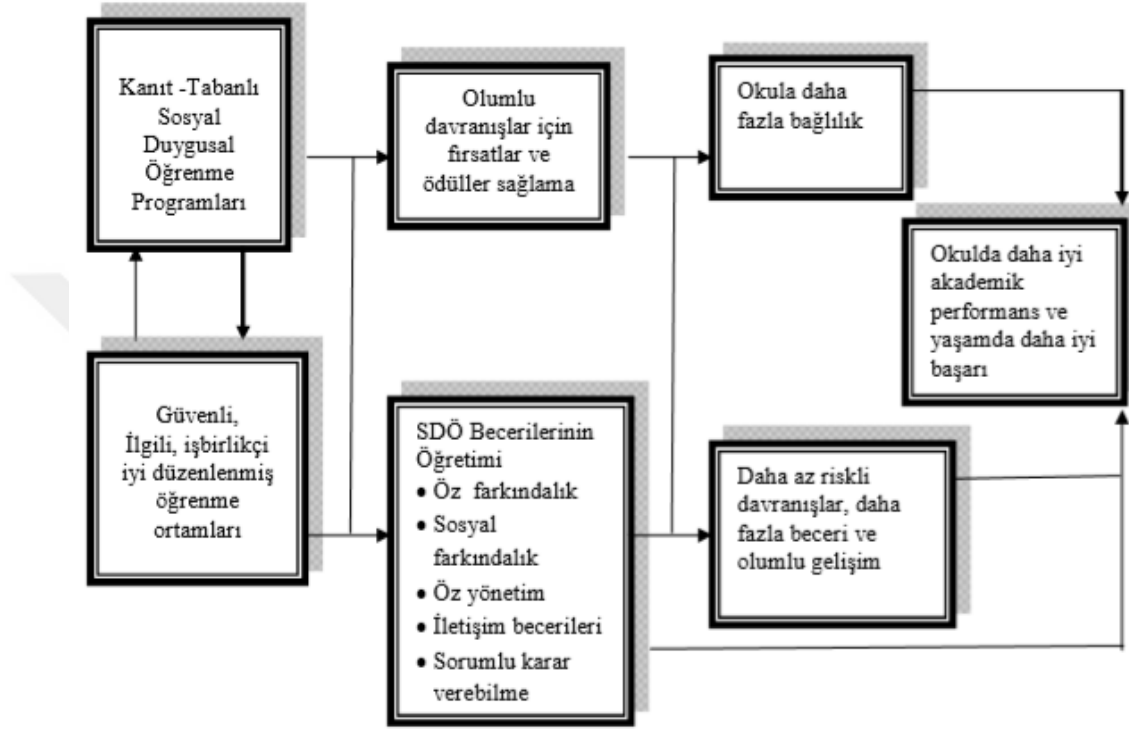
2.7. Sosyal ve Duygusal Öğrenmenin Okullardaki Rolü Nedir?

Çocuklarımızı uzun yıllar boyunca okullara gönderiyoruz. Gerek bir meslek sahibi olması için gerekse bilgi ve becerileri öğrenebilmesi için. Bu soruya verecek daha birçok cevap olabilir ama aslında temelinde yatan sebep onları hayata en iyi şekilde hazırlamaktır. Kendi ayakları üzerinde durabilen, karşılaşılabilecek sorunlarla baş edebilen bireyler yetiştirmeyi hedefliyoruz. Okullarda çocukların sadece bilişsel becerilerinin geliştirilmesi, bu bilgilerle bir meslek sahibi olunması hayatta başarılı olmak ve tüm problemlerle baş etmek için yeterli olmamaktadır. Hayatta çocuklar akademik bilgi ve becerilerin getirdiklerinden çok daha fazlasıyla karşılaşabilmektedir (Durualp, E. 2014). Birlikte yaşadığımız toplumda insanlarla iletişim kurma, çatışmayı çözebilme, duyguları yönetebilme ve sorumluluk alabilme becerilerinin gelişmesi çok önemli hale gelmiştir.

Hayata hazırlamada akademik ve bilişsel gelişim kadar sosyal duygusal öğrenmede okulların programlarında olmalıdır. Okullarda verilecek sosyal ve duygusal beceriler, çocukların duygularını tanıyabildiği ve yönetmeyi öğrendiği; içinde yaşadığı çevreyi önemsemeye başladığı, sorumlu davranarak, pozitif, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabildiği, kendisi ve çevresine zarar verecek davranışlardan kaçındığı bir süreç olarak tanımlanabilir. Uluslararası platformda çok sayıda eğitimci, öğretmen ve bilim insanı çocukların sosyal ve duygusal öğreniminin okullarda verilen akademik ve bilişsel gelişimi hedefleyen eğitim programlarına entegre edilmesinin çocukların temel yaşam becerilerini kazanmasında çok önemli olduğunu belirtmektedir. Günümüzde birçok ülkede okulların müfredat programlarına dahil ettiği ve her yaş grubuna farklı öğretim kademelerine göre, programların geniş kapsamlı olarak uygulandığı çok önemli bir alan haline gelmiştir.

Sosyal duygusal öğrenme becerilerinin önemi Türkiye’de de konuşulmaya başlansa da konuyla ilgili özellikle uygulamada rehberlik teşkil edecek ciddi bir yerel araştırma ve veri eksikliği vardır. Becerilerin nasıl tanımlanıp geliştirileceğine dair çerçevenin olmaması maalesef alanı biraz sığ bırakmaktadır (Somuncuoğlu, D. 2005).

Çocuklarda sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeyi hedeflerken onlara yeni başarı standartları yeni ölçekler getirerek bir yük daha bindirmek doğru olmayacaktır. Bunun için uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır. Öğrenciler için çok önemli bir rol model olan öğretmenlerin sosyal duygusal becerilerinin gelişmiş olması ve olaylar karşısında verdikleri tepkileri gözlemleyen öğrenciler üzerinde çok etkili olacaktır.

Şekil 2.2. Sosyal Duygusal Öğrenme Programlarının Yaşam ve Okul Başarısı ile İlişkisi (Özdemir ve Beceren 2012)

Şekil 2.1. de görüldüğü gibi sosyal duygusal öğrenme programları ile çocukların okul ve yaşam başarıları arasındaki ilişki gösterilmektedir. Güvenli, ilgili, sevecen iyi düzenlenmiş öğrenme ortamları oluşturarak, sosyal duygusal öğrenme programları çocukların okula bağlılığını arttırdığı görülmektedir. Bu artışta istenmeyen riskli davranışlarda azalma ve okul başarısındaki artış ile ilişkilendirilmektedir. Bunun yanında benzer olarak çocuklarda sosyal duygusal becerilerin gelişimini sağlayan ve destekleyen sosyal duygusal öğrenme programları, çocukların istenmeyen riskli davranışlarında azalma sağlamakta ve onların gelişimi olumlu yönde desteklemektedir. Bu sayede, çocukların okul hayatlarında ve okul sonrası iş ve sosyal yaşamlarında daha başarılı olmalarına olanak sağlanmış olacaktır (Özdemir ve Beceren, 2012).

2.8. Okul Deneyiminde ve Okul Sonrasında Sosyal Duygusal Becerilerin Önemi

Okullar, toplumun küçük bir modeli olarak, birçok çocuğu ve yetişkin bireyleri neredeyse tüm gün bir arada tutmaktadır. Bireyler bu zaman diliminde yalnızca fiziksel olarak bedenlerini değil, entelektüel becerilerini ve aynı zamanda sosyal ve duygusal yönetim becerilerini de katmaktadır. Çocukların birçoğu okula gelmeden ailesinden duygusal ve sosyal olarak beceri anlamında yeterlilik kazanarak gelmektedir. Fakat birçok çocukta bu yetkinlikleri kazanmadan okul eğitimine başlamaktadır. Bireyler genellikle okul yaşamına başlarken, evlerinde kendini ifade edebilme, isteklerini ve duygularını ifade, yoğun duygularla baş etme, dinleme becerileri, paylaşma, öfke yönetimi, grup çalışmasına uyum ve iş birliği gibi sosyal becerilerini geliştirmeden gelmektedir (Türnüklü, 2004). Sınıf içerisindeki anlaşmazlık ve çatışmalara kazanılmamış bu sosyal ve duygusal beceriler sebep olmaktadır.

Bu beceri ve yeterlikler okulda da kazanmazlarsa, hayata bu beceri ve yetkinlikler açısından eksik olarak katılmak durumunda kalacaktır. Bunun sonucunda ilgili sorunlar ileride çalışılacak kurumlara ve sosyal ilişkilere de taşınmış olacaktır. Eğitim hayatı bu becerilerde yetkinlik kazanmadan bittiği takdirde temel bileşenlerden biri olan "bilis" alanında yeterlilik kazanmış olacaktır (Türnüklü, 2004).

Buna karşılık sosyal yaşamın en önemli bir parçası olarak insan, sosyal ve duygusal yönetim becerilerinde yeterlilik kazanmayacaktır. Bu beceriler okul yaşamı boyunca çocuklara kazandırılmadığı takdirde okul sosyal ortamında da farklı aile yapısından gelen yüzlerce öğrencinin aynı ortamda bulunması oldukça güç olacaktır. Çıkan çatışmalara ve sonucunda çatışmayı engellemeye yönelik verilen ceza ve yaptırımlar kısa süreli tedbir olarak bile değerlendirilmemelidir. Sosyal duygusal öğrenme becerileri gelişmiş çocuklar gerek okul döneminde gerek sosyal yaşamında gerekse iş ve özel hayatında bu yetkinliklerini kullanarak daha başarılı olacaktır.

Bunların dışında araştırmalar iş yaşamında bireylerin "sosyal ve duygusal becerilerinin" "teknik becerilerden" önemli olabileceğini göstermektedir (Özdemir, N. K., & Bacanlı, F. 2017). Teknik becerilerin iş yaşamında sonradan da eğitimlerle kolayca kazandırılabilmesine karşın, sosyal ve duygusal öğrenme becerileri yetişkinlik sürecinde elde etmek veya geliştirebilmek çocukluk ve ilk gençlik yıllarına göre daha

zor olmaktadır. Kişilere zamanında verilmeyen bu beceriler yoksun bir şekilde yetişkin olan biri için daha sonra sosyal ve duygusal alanda gelişmesi mümkün olamayabilir. Maalesef bu becerileri geliştirilememiş kişilerin takım ruhuyla paylaşımcı ve işbirlikçi bir biçimde çalışabilmesi çok zor olabilmektedir.

Bunun yanında, sosyal duygusal becerileri geliştirilememiş bu bireylerin genellikle kişiler arası çatışmalara ve anlaşmazlıklara sebep oldukları düşünülerek, işveren açısından değerlendirildiğinde, verimsizliğe ve üretkenliğin düşmesine sebep olabileceği düşünülmektedir (Elias ve diğerleri, 1997).

Okul öncesi ve ilkokul programlarında çoğunlukla beceri gelişimine destek olunması yönünde okul yaşamıyla iç içe olan, okuldaki yetişkin bireylerin olumlu okul kültürü ve atmosferi oluşturarak uygun rol model oldukları programların işe yaradığı gözlenmiştir. Burada bu yaş dönemi çocuklarının gelişimsel özelliklerine bakıldığında daha çok davranışçı yaklaşımların (davranış örneği oluşturma, yetişkini model alma) somut davranış örnekleri sergileyerek kalıcı sosyal duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilebildiği düşünülebilir (TÜSİAD, 2018).

Erken ergenlik ve ergenlik süreçlerinde ise soyut düşünme becerilerinin gelişmesiyle daha çok edebi ve tarihsel öyküler içinde var olan, özgürlük eşitlik, adalet, gibi kavramlar aracılığıyla, eleştirel bakış açısı kullanılarak oluşturulan sosyal duygusal öğrenme programlarının daha çok işe yaradığı söylenebilir. Bu yaş grubunda ayrıca sosyal duygusal öğrenmenin topluma katkısı, öz değerliliğe katkısı olduğu düşünüldüğünde yine bu amaca sahip programların daha etkili olacağı söylenebilir.

2.8.1. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak Problem Çözme Becerileri

İş birliği ya da uzlaşmacılık, duygudaşlık, güven ve iş birliği yapabilme becerilerinden oluşur. İnsan yaşamı boyunca birçok problemle karşılaşır. Bu sebeple okul dönemlerinde problem çözme becerilerinin gelişmesi çok önemlidir. Deneyimlere açık olmayı ve bunun alt başlıkları olan merak, tahammül ve yaratıcılığı kapsar. Problem çözme becerisine sahip bireyler, karşılaştıkları güçlükler karşısında başkalarının onun

adına karar vermesini bekleyerek zaman kaybetmektense, karşılaştığı güçlüklerle kendi çözüm yollarını arar, bilgi ve becerilerini kullanır bu sayede öz güveni artar (Akman ve Erden, 2001).

Erken çocuklukta kazanılan becerilerin daha kalıcı olacağı düşünülürse okul öncesinde ve ilkokulda bu becerilerin kazandırılmasına programlarda yer verilmesi önem kazanmaktadır. Yaratıcı düşünce yeni fikirler üretmek eleştirel ve analitik düşünce gibi yeni düşünce paradigmalarına kapı açmaktadır.

2.8.2. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak İletişim Becerileri

Sosyalliği, atılganlığı, yaşam enerjisini kapsamaktadır. Eğitimin zaten başlı başına bir eğitim etkinliği olduğu söylenebilir. Eğitimin başarılı bir şekilde sonuçlanması öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kalitesiyle doğru orantılıdır. Öğretmenler etkili iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Bireyin kendisini doğru ifade edebilmesi ve iletişimde olduğu kişileri daha iyi anlayabilmesi için bireyin doğru dinleme ve konuşma becerilerini kazanması gerekmektedir. Öğretmenliğin tam anlamıyla bir iletişim mesleği olduğunu düşünürsek etkili ve başarılı olabilmek için iletişim becerisine sahip olmak en önemli mesleki kriterlerin başında gelmektedir. (Özerbaş, Bulut, ve Usta, 2007). Etkili iletişim becerisine sahip öğretmenlerin öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmede önemli bir rol model olacaklardır. Sanat etkinlikleri bir sunum gerektirdiğinden bu yönüyle öğrencinin sosyal iletişimini geliştirdiği söylenebilir.

2.8.3. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bir Bileşeni Olarak Benlik Saygısı

Duygu, kişinin dış ve iç dünyadan etkilenmesi ve uyarılmasının sonucu olarak hoşlanma veya acı duyma biçiminde oluşan tepkiler olarak tanımlanmaktadır. Mutluluk ve benlik saygısı ilişkisi ele alındığında çalışmalar benlik saygısının mutlulukla anlamlı düzeyde ilişkili olduğuna ve mutluluğun önemli bir belirleyicisi olduğuna

yönelik sonuçlara varılmıştır. Benlik saygısının yaşam doyumunun güçlü bir yordayıcısı olduğunu araştırmalar ortaya koymaktadır. Mutluluk ve benlik saygısı yüksek düzeyde birbiriyle ilişkilidir (Doğan ve Eryılmaz, 2013).

Araştırmaların ortaya koyduğu önemli bir bulguda benlik saygısının ve akademik başarı arasında güdülenmeyi etkileyen anlamlı bir ilişki olmasıdır. Öğrencilerin akademik risk altında değerlendirme göstergeleri arasında özellikle güdülenme, benlik saygısı ve sınav kaygısı değişkenleri önemli bulgular olarak görülmektedir (Bozanoğlu, 2005).

Öz saygı bireyin özünü bir nesne olarak ele alıp değerlendirmesi sonucu kendisi hakkında ulaştığı sonuç kensisiyle ilgili geliştirdiği tutumdur. Benlik saygısı, öz saygı, kendine saygı gibi terimlerle ifade edilen bu tutum, kendini önemli görme, kendini kabul gibi kavramlarla açıklanan ya da bu kavramları içeren bir üst kavram olarak düşünülebilir (Doğru, N, Peker, R 2004).

Sosyal duygusal öğrenme becerileri bileşeni olarak benlik saygısı gelişmiş olan bireyler akademik olarak daha başarılı olabilir ve buna bağlı olarak yaşamsal başarıları ve mutluluk düzeyleri de yüksek olacaktır.

2.8.4. Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bileşeni Olarak Stresle Başa Çıkma Becerisi İş Performansı

Bireyin yüksek sorumluluk duygusu ile başarıya motivasyonu, sorumluluk alma, öz denetim ve sürekli azim becerilerini strese karşı dayanıklılığı, optimizmi ve duygu kontrolünü içermektedir.

Öğretim programlarının içerisine örtük bir şekilde sosyal ve duygusal öğrenme [SDÖ] programlarının kazanımları ortak zamanlı olarak yerleştirilebilir. Planlanan sosyal ve duygusal öğrenme programlarının en temel kazanımları ve etkinlik konuları görsel sanatlar, Türkçe, din, matematik, fen ve teknoloji, sosyal, müzik ve beden eğitimi vb. gibi eğitimin temel derslerinin içerikleri ile paralel, eşzamanlı olarak işlenmelidir. Bu şekilde öğrenciler farklı zaman dilimlerinde aynı içeriklerle hem akademik hem de

duyuşsal olarak karşılaştıklarında davranış değişikliği, var olan olumlu davranışların gelişimi kaçınılmaz olacaktır.

Öğretim materyallerinin içerikleri, mümkün olduğunca belirtildiği gibi sosyal ve duygusal öğrenme programlarının destekleyecek şekilde geliştirilmelidir. Bu şekilde çocuklar hem sosyal ve duygusal öğrenme programının kapsamında hem de zamanlarının çok büyük bir bölümünü geçirdikleri diğer derslerde, aynı içeriklerle tekrar tekrar karşılaşma olasılığı elde edecektir.

Çoğunlukla sosyal ve duygusal öğrenme becerileri doğrudan öğretilmeye çalışıldığında basit olarak değerlendirilebilmektedir. Bu sebeple farklı derslerin içerisinde "örtük" bir şekilde sunulduğunda daha eğlenceli olacaktır. Okulda geçen sürenin hemen hemen tamamının derslerle geçmesi sebebiyle direk olarak sosyal ve duygusal öğrenme programına odaklanması mümkün olmamaktadır. Bunun yerine örtük bir şekilde bu temalara eş zamanlı ders içeriklerine yerleştirilerek yer verilmesi daha doğru olacaktır. Kişilerin farkında olmadan davranış değişimine sebep olarak gelişmesine yol açacaktır.

Eğitimciler toplumsal etkileşimleri ve çevreleriyle iletişimlerini sırasında sosyal ve duygusal öğrenme programının temalarına özen göstermelidir. Öğretmen sınıf içerisinde yaşanan olaylar karşısında ve öğretilen tüm kazanımlarda o haftanın planı içerisinde sosyal ve duygusal öğrenme kazanımlarına atıfta bulunabilir. (Cohen, 2001). Çocukların farklı derslerde, farklı ortamlarda ve öğretmenlerle sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini kazanma olasılıkları artabilir. (Türnüklü, 2004). Öğretim ortamının kalitesinin artırılmasında, öğretmenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerine sahip olması ve etkili bir şekilde kullanması ön plana çıkmaktadır (Sönmez ve Ayaz, 2019). Bu şekilde çocukların SDÖ kazanımlarına ve kendilerine ilişkin farkındalıkları da artacaktır.

Öğretmenler, okul yöneticileri ve ebeveynleri de kapsayan yetişkin bireyler için öğrencilerle ortak zamanlı ve aynı kazanımları içeren, sosyal ve duygusal öğrenme programı hazırlanarak uygulanmalıdır. Öğrenciler için hazırlanan sosyal ve duygusal öğrenme programının gerçek anlamda kalıcı ve etkili bir şekilde işlenebilmesi için, çocukların çevrelerinde bulunan kişilerinde aynı beceri ve yeterliklerle sahip olması

önemlidir. Bu yüzden okulda öğretmenleri, okul yöneticileri ve hatta ailelerini de uygun bir şekilde eğitmek gerekmektedir. Aksi halde sosyal ve duygusal yeterlilikler alanında gelişmiş davranışlara muhatap olamayan çocuklar, sadece bu konuda okulda ders alıyorlar diye bu becerilerde yeterlilik sağlamaları çok zor olabilir (Bacanlı, 1999).

Kişi, bulunduğu sosyal çevre içinde ele alınarak buna göre davranış ve tutum geliştirilmesi gerekir. Geliştirilmesi istenen davranışsal farklılıklar, bireyin sosyal çevresinde var olan insanlarda farkındalık yaratmadan etkili olmayacaktır. Dünyada ve Türkiye’de bazı okullar eğitim programlarına entegre edilmiş Sosyal Duygusal Öğrenme programları kullanırken bazıları ayrı bir müfredat hazırlamayı tercih etmektedir. Bu becerileri kazandırmada sanat dersleri gibi belli dersleri yoğunlukta kullanan okulların da olduğu bilinmektedir.

2.9. Sosyal Duygusal Öğrenimde Sanat Eğitiminin Önemi ve Etkisi

Bireylerde sanat eğitimi; eğitimin içinde yalnızca bir ayrıntı değil, eğitimin amaçları gerçekleştirilirken, duyarlı, yaratıcı, çalışkan, üretken, estetik ve özgün fikirler ortaya koyan bireylerin yetiştirilmesi için genel amaçlardan biri olarak görülmektedir (Türe, 2008). Sosyal duygusal öğrenme, kişilerarası iletişim durumlarıyla başa çıkma, kendi kararlarını verme, diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurabilme ve ilişkileri sürdürebilme, başkalarının bakış açılarını anlama, ulaşılabilir hedefler koyabilme ve bunlara ulaşma, çatışmaları çözebilme, kendinin ve başkalarının duygularını fark edebilme ve onları yönetebilme becerilerine sahip olma süreci olarak tanımlanmaktadır. Sosyal duygusal öğrenme çocuklarda temel sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi sürecidir (Özdemir Beceren, 2012).

Araştırmalara göre sosyal duygusal öğrenme becerilerinin etkili şekilde kazanılmasının iyi bir birey olmak ve iyi bir okul performansı göstermekle ilişkili olduğunu göstermektedir. Becerilerin kazanılamaması bireyin yaşamı boyunca birçok kişisel, sosyal ve akademik probleme yol açabilmektedir. Sanat eğitimi alan bir birey bakmayı ve görmeyi gerçek anlamıyla bilerek, gördüklerini farklı düşünce ve duygu süzgecinden geçirip yorumlayabilir. Hayal gücü ve yaratıcı fikir gelişir, özgün düşünebilir, iletişim kurabilir analiz yapabilir. Sanat eğitimi bireylerde bu becerileri

geliştirerek yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yüzden okul müfredatlarında görsel sanatlar dersine gerektiği kadar zaman ayırmak eğitimin dengeli ve de ezberden uzak uygulamaya dayalı olmalıdır. Bu şekilde yaratıcı düşünce becerileri gelişmiş bireyler yetiştirilerek, devletlerin bilimsel ve teknolojik gelişmelerinin önünü açacak insan kaynağı yetişmiş olacaktır. Bu bilgiler ışığında sanat eğitiminin anasınıfından başlamak kaydıyla, ilk, orta ve yüksek öğretim programlarında yer alması gerektiği oldukça önemli görülmektedir (Türe, 2007).

Duygusal zekanın bilişsel zeka kadar önemli olduğunu açıklamak üzere; öğrencilerin duygularını tanımasını ve adlandırmasını sağlamak, duygu-davranış ilişkisini fark edebilme becerisi kazandırma, duygularını fark edebilme, öfkeyi kontrol edebilmenin önemi, eleştiriler karşısında neler hissettiğini fark edebilme ve zor duygular ile başa çıkabilme, karşıdaki kişinin duygularını anlayabilme, karşıdaki kişinin duyguları ve davranışları arasındaki ilişkinin farkında olma, grup kurallarına uyma, geçmişte yaşadığı olumlu-olumsuz duyguların ve bu duygulara yönelik yaşantıların farkına varma bu amaçlar üzerine sanat temelli sınıf içi aktiviteler geliştirerek sosyal duygusal becerilerini anlamlı olarak arttırdığı sonucuna varmışlardır.

Araştırmaya göre resim ve müzik sanatlarında ilkokul programlarında yer alan duyuşsal öğrenme niteliğine sahip kazanımların öğretilmesinde yararlanabileceği sonucuna varmışlardır (Coşkun, Coşkun ve Kolomuç, 2019). Şekil 3'te belirtilen temalar sanat dersi programına paralel bir şekilde örtük olarak eş zamanlı bir şekilde sosyal duygusal öğrenme becerilerini kazandırma amacıyla derslerde işlenebilir.

Tablo 2.1. Sosyal Duygusal Öğrenme Temaları (Türnüklü, 2004)

Sosyal Duygusal Öğrenme Temaları		
Öz saygıyı geliştirme	Hatasını fark etme ve kabul etme	Pozitif düşünme
	Bakımlı olma	Olumlu benlik algısı
	Öz eleştiri	Kendini ödüllendirme
	Öz denetim	İltifat etme
	Eleştiriye kabul etme	

Tablo 2.1. (devamı)

Duyguları yönetim becerileri	Duyguları tanıma	Empati
	Duygularının farkında olma	Ben dilini kullanma
	Duygularını ifade etme	Duygu yönetimi-korku ile başetme
	Duygu yönetimi	Duygu yönetimi-öfke ile başetme
	Diğerlerinin duygularını anlama	
İstenmeyen durumlarla başetme becerileri	Alay ile başetme	Utandırılan durumlarla başetme
	Kaygıyla başetme	Önyargıların farkında olma
	Grup dışında kalmayla başetme	Başarısızlıkla başa çıkma
	Yaşıt baskısıyla başetme	
İletişim becerileri	Sözel olmayan iletişim uyarılarını anlama	Ben iletilerini etkili kullanabilme
	Mesaj gönderme ve anlama	Etkin dinleme
Anlaşmazlık çözme becerileri	Kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklarda problem çözme becerileri	İstekleri yapıcı ifade etme
	Uzlaşma	Akran arabuluculuğu
		Atılganlık
Arkadaşlık ilişkilerini geliştirme; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri	Kendini ve diğerlerini tanıma	Beden ifadesini anlama
	Diğerlerinin olumlu, güçlü ve yetenekli yönlerini fark etme	Bireysel farklılıkları kabul etme
	Diğerlerinin hakkında saygı	Cinsiyetler arasındaki farklılıkları kabul etme
	Kişisel değerlere saygı	Yardım isteme ve etme
Arkadaşlık ilişkilerini geliştirme; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri	Sır tutma	Farklı cinsiyet, köken ve inançtan kişiler ile olumlu ilişkiler kurabilme ve sürdürülebilme
	Selamlaşma	Sabırlı olma
	Bağımsız durabilme	Gruba ait olma
	Hayır diyebilme	Arkadaş edinebilme
	İzin isteme-özür dileme	Paylaşma-teşekkür etme

Tablo 2.1. (devamı)

Dinlenme ve çalışma becerileri	Dinleme ve anlama becerisi	Amaç belirleme ve plan yapma
	Öğrenimde etkili dinleme	Akademik sorunları çözmeye istekli olma
	Dikkati toplama ve yoğunlaştırma	Etkili çalışma alışkanlıkları
	Zamanı etkili kullanma	
Kariyer planlama	İlgi ve yetenekleri fark etme	Mesleki ilgilerini tanıma
	Öğrenme stratejilerini fark etme	Meslek seçimi
	Karar verme	
Değerler ve tutumlar	İş birliği	Kendini yeterli hissetme
	Kendini kabul etme	Gelişmeye isteklilik
	Saygı	Yardım sever olma
	Sevgi	Merhametli ve şefkatli olma
	Hoşgörü	Kişiler arası çatışmaları yapıcı olarak çözmeye istekli olma
	Yaratıcılık	Adaletli olma
	Sorumluluk	Barışçıl olma
	Kendine saygı	Duyarlı olma
	Dürüstlük	

2.10. Okul Deneyiminde Sosyal Duygusal Becerilere Dayalı Sanat Dersleri İçin Program Geliştirme

2.10.1. Sanat Eğitiminin Potansiyeli ve Eğitimdeki Önemi

Sanatın tanımını yaparak başlayacak olursak, doğa karşısında insanların duygu, düşünce ve hayallerini biçim, çizgi, renk, söz, ses ve ritim gibi araçlarla hoş giden ve etkileyici bir anlatımla, kişiye özel üslup ve teknikle üretme çabasından doğan imgesel bir faaliyettir (Aytaç, 1981).

Farklı alan ve yöntemlerle sanat üretmek insanın doğasının parçası olup toplum içinde yaşantısını sürdürmesinin en önemli aşamalarından biri olmuştur. Sanatın tarihi insanlığın tarihi kadar eskidir. Çünkü insan tarih boyunca kendisini bir şekilde ifade etme ihtiyacı duymuş varlığını kanıtlama çabası içinde olmuştur.

Sanat eğitimi, 20. yüzyılın başlarından itibaren genel olarak, Görsel sanatların tüm bölümlerini ve hatta biçimlerini içine almıştır. Okul içi ve okul dışı yaratıcı içerikli uygulamaya ve üretime dayalı sanatsal eğitimi kapsamaktadır. Anlamı kısaca daraltacak olursak okullarda ilgili alan ve sınıflarda bu bağlamda verilen dersleri kapsamaktadır. Yaygın olarak özellikle bir belirtme yapılmadıysa sanat eğitimi daha çok “plastik sanatlar” anlamında verilen eğitim olarak kullanılmaktadır. Bu iki şekilde de sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden ziyade yetişme çağındaki bireylerin genel eğitiminin içinde yer almaktadır (San, 1983).

Görsel sanatlar eğitimi, bütün olarak eğitimin önemli bir bölümü olarak kabul görmektedir. Fakat, sanat kendi içinde özgünlüğü ve bireysel yaratıcılığı dikkate alarak görsel sanat eğitiminin kendine özgü özel ilkelere sahip olduğunu kabul etmelidir. Bu sebeplerle, sanat eğitiminin eğitim modülü içerisindeki yerinin ve öneminin çok iyi bilinmesi gerekmektedir (Gençaydın, 1990).

Okullarda görsel sanat eğitimi derslerinin bulunmasında çok sayıda sebep sayılabilir. Bu sebepler zamana ve ihtiyaçlara, bu alanda yapılan araştırmaların sonuçlarına göre değişiklik gösterebilir. Dönemsel olarak ihtiyaçlara göre değişerek bir amaç ortaya koyar. (Özsoy, 2003) amaçları şöyle sıralamıştır:

a) Görsel sanatlar çözülmek üzere problemler yaratarak, yaratıcı düşüncüyü, doğru zamanda doğru kararı vermeyi, değerlendirme ve hızlı sonuç alma yeteneklerini geliştirmektedir.

b) Sanat hayal kurarak, yeni şeyler üretmek üzere alıştırmalar yapmayı sağlar. Sanat yaratıcı fikirler ile bildiğimizden daha iyi, farklı bir yol ve bir şans oluşturmak, bir deneyim oluşturabilmek için çok özel bir yöntemdir.

c) Sanat mevcut kültürel çeşitliliğini keşfederek ve vurgulayabilmek üzere birçok fırsatlar sunarak, toplumsal ve bireysel duyarlılığı, empati, bireyler arasında karşılıklı sevgi için yeni yöntemler araştırmaya sevk eder.

Sosyal duygusal öğrenme becerileriyle ortak kazanımlara sahip sanat eğitimi programları bireyi hayata hazırla konusunda birbirini destekleyerek bireyde kalıcı davranışları uygulamalı olarak sağlayabilmektedir.

2.10.2. Yaratıcılık

Yaratıcılık, bireylerin öğrenme süreci içerisindeki edinimlerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaşmış olduğu bir sorunu çözebilmesine katkı sağlar. Bu ilişkilendirmeyi kullanarak ortaya farklı, kendine özgü bir düşünce biçimi ya da ürün koyabilme şeklidir. Yaratıcılığın tüm sanat eğitimlerinde önemli olmasının nedeni, her bireyin birbirinden çok farklı zengin iç dünyasının hayal gücünün olmasıdır (Dikici, A 2006).

2.10.3. Eleştirel Düşünme Becerisi

Günümüzde popüler düşünme becerisi olarak eleştirel düşünmeyi, sanat eserini incelerken kullanmak ve çocuğun beyin gelişimine de katkı sağlayarak, inceleme ve derin düşünme, yorumlama becerisi de katıyor. Bu sebepten eleştirel düşünme becerisi yeni sanat eserlerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Sanat derslerinin görsel unsurlara yönelik analiz içerikleri çocuklarda eleştirel düşüncenin gelişimini destekleyici mahiyette olabilir (Tok ve Sevinç 2010).

2.10.4. Yorumlama Becerisi

Bireylerin herhangi bir sanat eserini incelerken zihninde oluşan fikirleri yoruma dönüştürmesi ve bu yeni düşüncelerden yola çıkarak yeni fikirler üretmesi sanat eğitiminin gerçek hayatla bağlantı kuran çok önemli bir noktasını oluşturmaktadır.

2.10.5. Kişilik Gelişimi ve Benlik

Sahne sanatları, tiyatro ve drama faaliyetleri vb. sanat temaları bireylerin genel olarak kişilik ve karakter yapısının gelişimine destek olmaktadır. Bireyin var olan öz güveninin gelişmesinde ve kendisini kontrol edebilmesine yardım atmaktadır. Bireyler görsel sanatlarla daha uzun süre ilgilendiğinde hayal gücü gelişir daha yaratıcı ve orijinal düşünmeye başlar. Böylece birey kendi kendini motive edebilir ve çevresiyle iş birliği geliştirmeyi de öğrenmiş olur (Tuzgöl Dost ve Aytaç 2019) .

2.10.6. Merak

Bireylerde küçük yaşlardan itibaren alınan sanat eğitimi merak duygusunu ortaya çıkarır ve destekler, bu şekilde sanat sayesinde zengin bir dünyanın kapıları açılmış olur. Çalışmaya başladığında çizmiş olduğu bir eskizi, birey ortaya çıkardığı işi beğenmediği takdirde, silerek tekrar çizebilir. Bu şekilde “deneme yanılma” yöntemini görsel sanatlar dersleri sayesinde öğrenerek geliştirir. Bu tekniği hayatın farklı alanlarında kullanmaktan çekinmez. Merak duygusu keşif davranışı üzerinde etkilidir (Kaya, 2016).

2.10.7. Sosyal Beceriler ve İletişim

Sosyal beceri, küçük yaşlardan itibaren bireylerin içinde buldukları ortamlara uygun şekilde davranış segilemeleri, bu beklendik davranışları sergileyebilme becrisiyle ortamda kabul görme sağlıklı iletişim kurabilme açısından da birbiriyle bağlantılı kavramlardır (Samancı ve Uçan, 2017).

Sanatın herhangi bir dalıyla görsel, işitsel ya da bedensel olarak ilgilenen bir bireyin sosyal çevresiyle etkileşimi artmaktadır. Sanat sosyal becerilerin geliştirilmesi için çok önemli bir araçtır. Profesyonel ya da amatör olsun birey sergilediği eseriyle gurur duyar, plastik sanatların herhangi bir dalıyla ilgilenmek farklı ilişkiler geliştirmesine katkıda bulunur. Sanat, bize iletişimin sadece konuşmaktan ibaret olmadığını anlatır.

2.10.8. Gözlemsel Beceriler

Sanatın en temel becerilerinden biri gözlem yapabilmektir. Bireyin gözlem alt yapısı imgesel çalışabilmesini için çok önemlidir. Gözlem yapmadan bir sanat eseri oluşturmak mümkün değildir. Gözlem bakmak ve görmek arasındaki hassas ayırmadır. Gözlem yaparken üç boyutlu birçok obje iki boyutlu yüzeye aktarılacak üzere her açıdan incelenerek bakış açısı ve perspektife yüzeye aktarılır. Sağlıklı bir gözlem yapılmadığı sürece sanat yapmak mümkün olmayacaktır. Sahne sanatları içinde uzun süre role uygun karakter gözlemleri yapmak gerekir. Başta bahsedilen yaratıcılığın gözlemsel becerilerin gelişmesindeki rolü yadsınamaz. Sanat ilgi duyan bireyler, çevresine farklı bir gözle bakar ve yeni ürünler ortaya koymanın gururunu yaşar.

Sanat formlarının insanlık tarihinin anlaşılmasında yeri oldukça önemlidir. Sanat alanlarından müzik, edebiyat, plastik sanatlar, dans, dramaya bakarak gerçekleştiğini göz önünde bulundurarak, sosyal duygusal öğrenme gibi okul, iş, günlük yaşam için hayati önem taşıyan beceriler aslında, sanattan ayrı düşünülemez. Birbiriyle iç içe geçmiş kavram ve becerilerin bireylere kazandırılmasında sanat eğitiminin katkısı yadsınamaz.

Sanat eğitimi tam olarak görsel sanatların eğitimi ve öğretiminin tüm detaylarıyla ilgilenmektedir. Öğretim kapsamında, uygulamalı çalışmalar, sanat tarihi, sanat eseri inceleme, sanat eleştirisi ve estetik bulunmaktadır. Bu kapsamda, araç-gereç seçimi, kullanımı ve atölye donanımı ile müfredat programı geliştirme, çalışma şekli, değerlendirme gibi konular da dahil edilebilir. Görsel sanatlar eğitiminin varlığı tesadüfi olarak birçok yönelimi ve yetenekleri ortaya çıkarabilse de görsel sanatlar eğitimi yalnızca bunu amaç edinmemektedir. Hayatı değerli kılarken ondan ilham almayı sağlamaktadır. Sanat eğitimi; insanı hedef alırken bireyin mutluluğu için, insani anlayışlara uygun bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. İzleyici, dinleyici ve okuyucular; sanat eserinin hedefindeki estetik kaygı meydana getirmek; zihnin bir boyutu olan sanatsal zekanın beslenerek geliştirilmesini, sağlamayı hedefler.

Bununla birlikte ona, insana bağlı kültürel değerleri benimsetmeyi hedefler. Sanat anlatımı dili kullanabilen birey, aynı zamanda bu anlatım sebebiyle geçmiş ve modern sanat eserlerine değer yargısı geliştirerek ulaşmaktadır. Gözlemediği eserleri de

teknik açıdan önemini fark eder ve sanat içerikli eğitimin başka bir amacı da sanat eserlerine, çevreye ve her türlü nesneye, estetik kaygılarla bakmayı hedeflemektedir (Türe, 2007).

Yaşadığımız çağın kendisine özgü koşulları, kritik analitik düşünebilen, sorun çözme konusunda farklı yaklaşımlar geliştirebilen bireylerin yetiştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Geleneksel olarak eğitilmiş insan tanımı da değişmiştir. Eskiden eğitilmiş insan denildiği zaman okuma, yazma bilen, matematik bilgisi olan kişi anlaşılırdı. Eğitilmiş insan kavramı bilgi toplumunda değişmiştir. Eğitilmiş insan kendi alanındaki gelişimleri ve değişimleri takip ederek, yaşamında uygulayarak, sorgulayabilen, yaratıcı, eleştirel düşünebilen, gelişime açık, teknolojiyi aktif bir şekilde kullanabilen kişidir (Drucker, Özden ve Tunalı 1994).

Sanat eğitimi estetik değerlerin ve algısal duyarlılıkların gelişmesine, görsel sanatları anlama, öğrenme yetisini geliştirmeye, var olan yeteneklerle ve yaratıcılığın gelişmesine, bireysel ve toplumsal açıdan iletişimin gelişmesine katkısı olduğu yadsınamaz. Sanat eğitimi öğrencinin algısının genişlemesine, sözlü iletişimin yanında sanatsal bağlamda farklı bir alanda iletişim kurabilmesine, kişisel gerginlikleri ortadan kaldırarak çatışmanın azalmasına, ilgi ve merakın artmasına ve teknik becerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Yazar, Arslan ve Şener, 2015).

Görsel sanatlar dersi içerikleri grup çalışması yapabilmek için çok uygundur. Gruba öğrenci seçerken dengeli bir olmasına öğretmen dikkat etmelidir. İşbirlikli öğrenme için fırsat sağlamaktadır. Özellikle içekapanık sosyalleşmekte sıkıntı yaşayan öğrencilerin diğer öğrencilerle daha kolay iletişim kurabilmesine imkân sağlayacak ortamı yaratması, iş birlikçi öğrenmenin önemini bir kat daha arttırmaktadır. Yardımlaşma ve iş birliği ile çalışma duygusu sayesinde içedönük çocuklardaki açısından kaygıyı düzeyini azaltır. Grup içinde bireylerin etkileşimi öğrenmeyi kolaylaştırır.

Öğrencilerin derslere ve okula olan ilgisinin artmasına olumlu katkı sağlar. Öğrencilerin sanatsal ifade yeterliliklerini ve iletişim becerilerini güçlendirir. Grubun bir parçası olmak özgüven duygusunu artırır. Öğrenciler, başkalarının fikirlerini dinleyerek ve saygı duymayı öğrenirken demokrasi anlayışları gelişir. Ortak çalışma

yapma mutluluğunu yaşarlar. Yardımlaşma ve iş birliği yapabilmeyi öğrenirler, paylaşma duyguları gelişmiş olur. İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin başarıma azmini güçlendirerek artmasına katkı sağlar. “Ben” yerine, “biz” kavramının gelişmesine de yardımcı olur (Yılmaz, 2007). SDÖ becerilerinin gelişmesinde sanat etkinliklerinin grup çalışması şeklinde işbirlikçi öğrenme davranışlarıyla desteklenmesi etkili olacaktır.

Sorumluluk alma, sorumlu karar verme gibi SDÖ becerileri desteklenirken, tartışarak ortak paydada buluşabilme duygularını geliştir. Öğrencilerin genel olarak konuşmalarının istenmediği birçok ders içeriğinin yanında bu yöntem, hareketli ve araştırmacı bir eğitim ortamı sağlamaktadır. Sanat derslerinde grup çalışması yoluyla öğrencilerin daha önce yalnız yapamadıklarını birçok etkinliği tek başına yapabilecek düzeye gelmelerini sağlamaktadır (Yılmaz, 2007).

İşbirlikçi öğrenme/grup çalışması? öğrencilerde kendine güven duygusunun gelişmesine yardımcı olur. Öğrencinin içsel motivasyonunu artırır. Çok uzun zaman alıcı uygulamalarda iş birliği sayesinde zamandan tasarruf ederek çalışmaya olan ilgi ve motivasyonlarını uzun süre kaybetmez, çok daha büyük haz duyarlar.

Sosyal duygusal öğrenme becerilerinin alt başlığı olarak problem çözme müzik eğitiminde öğrencilerin karşılaştıkları müzikal sorunlara yaratıcı çözüm yolları ararken bilgi ve becerilerini kullanarak çözüm üretmeleri sağlanabilir (Küpana, 2016). Kişiliğin oluşumu ve şekillenmesinde en önemli süreç olan çocukluk yıllarında çeşitli sanat etkinlikleri çocukların zihinsel, psikomotor, duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılarda bulunmaktadır. Bu sanat etkinlikleri arasında kuşkusuz müziğin de oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Yaşamın bir parçası olarak müziğin bireyler üzerindeki etkisi sadece bireylerin müzikal gelişimleri ile sınırlı değildir, müziğin akademik gelişim, kültürel gelişim, fiziksel gelişim, sosyal gelişim gibi birçok farklı gelişim alanlarına etki sağlayıcı bir yönü de vardır (Kılıç, 2016).

Sosyal duygusal öğrenme kapsamında sosyal becerilerin gelişmesinin öneminin vurgulandığı günümüzde sanat dalı olarak çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuş, buna

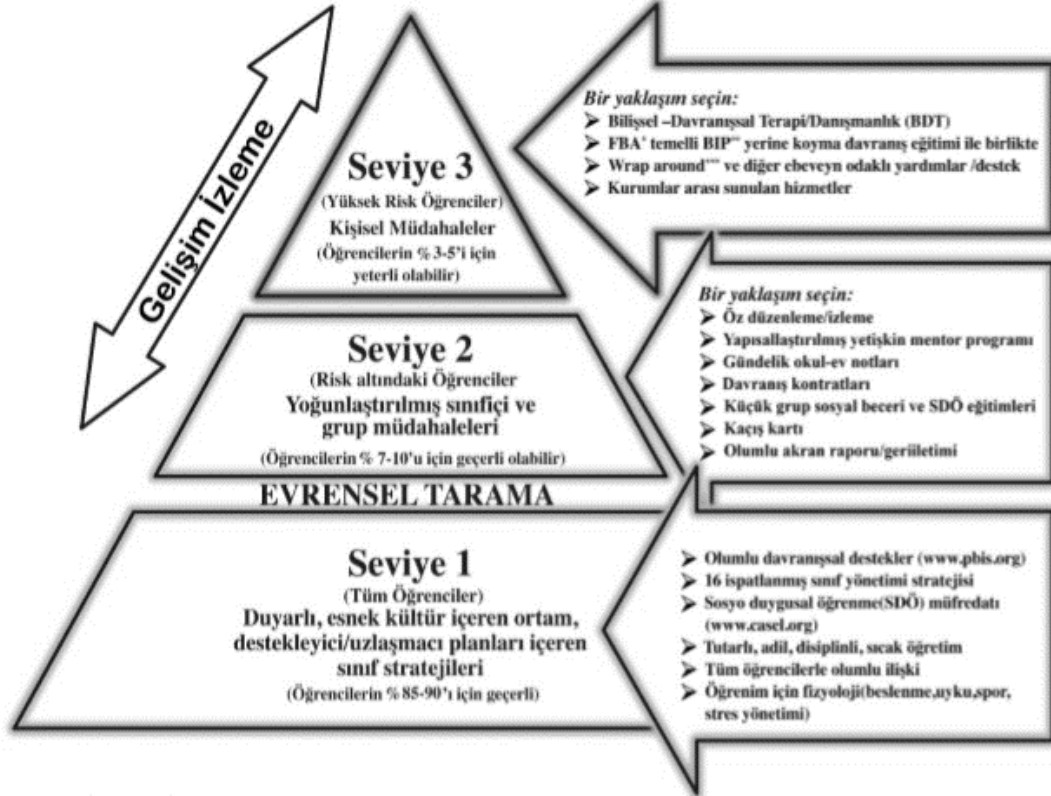
göre, çocukların müziğe ilişkin tutumları arttıkça sosyal beceri düzeylerinin de arttığı sonucuna varılmıştır (Güven ve Erol, 2019).

2.11. Sosyal Duygusal Öğrenme ile İlgili Dünya’da Yapılan Arastirmalar

Değişime uyum sağlayabilen, yeteneklerinin farkında olup kullanabilen, başkaları ile saygılı ve iş birliğine dayalı bir şekilde çalışan, hem bireysel ve hem de sosyal sorumluluk alabilen bireylerden oluşan toplumların daha çok birlik ve beraberlik içinde yaşayan ve ekonomik anlamda da refah seviyelerinin yükseldiği vurgulanmaktadır (OECD, 2015).

İletişimin yoğunlaştığı ve çok boyutlu etkileşimin arttığı dünyamızda gençlerin ve okul dönemi çocukların sosyal ve duygusal becerileri desteklenmediği takdirde okul başarısızlığı, sağlık sorunları, yaşam doyumunun olmadığı, bireyselleşme, şiddete eğilim ve suça yatkınlık gibi istenmeyen sonuçlar doğabildiği konusunda fikir birliği sağlanmıştır (TÜSİAD, 2018).

SDÖ becerileri ile ilgili yapılan çok sayıda araştırma ve bu becerilerin öğrencilerin sosyal, duygusal, davranışsal ve akademik hayatlarına olan olumlu yansımalarının kanıtlanması sonucunda bir çok ülke sosyal duygusal öğrenme programları eğitim sistemlerine entegre etmiştir. İhtiyaçları doğrultusunda öğrencilere ve sisteme özel koşullara göre tasarlanan programlar, eğitim sistemi içinde farklı kademelerde ve sürekli olarak hizmet vermektedir (Stoiber ve Gettinger, 2016).

Şekil 2.3. Davranış Ve Sosyo/Duygusal Destek İçin Üç Seviyeli Rtl* Modeli (Casel, 2015)

Sosyal duygusal öğrenme becerileri eğitimi genellikle yukarıda belirtilen beş alan üzerinde odaklanmıştır:

- öz farkındalık,
- öz yönetim,
- sosyal farkındalık,
- ilişki becerileri
- sorumlu karar verme (Casel, 2015).

Bu becerilerin kazandırılmasında ve buna yönelik eğitimlerin etkili şekilde uygulanması için sosyal duygusal öğrenme boyutunun tüm okul sistemine entegre edilmesi ve tüm program uygulayıcılarının (öğretmenler, okul yöneticileri diğer eğitim görevlileri, ebeveynler ve toplum) tam iş birliği içinde çalışması gereklidir. SDÖ programları tasarlanırken bu konu da yapılan çalışmalar ve değerlendirme sonuçlarının yanı sıra öğrencilerin özellikleri, hedeflenen standartlara ulaşmada, programın

uygulanacağı kültür ve değerlendirme süreçleri dikkate alınmalıdır (Weissberg ve O'Brien, 2004).

Burada SDÖ programlarının engellediği bazı olumsuz çıktıları (okul terki, okuldan kaçma, disiplin cezaları, zararlı alışkanlıklar edinimi saldırganlık ve şiddet davranışları, zorbalık ve siber-zorbalık davranışları, ve psikolojik stresin azalması) hem de olumlu çıktıların oluşmasında destekleyici bir sebep olarak (okulun ve öğretmenlerin olumlu algılanması/sevilmesi, olumlu ve destekleyici öğrenme ortamlarının oluşturulması, arkadaşlarla olumlu ilişki gelişmesi, çevresine faydalı olabilecek projeler geliştirme ve uygulama ve akademik başarıya sınav başarısı değinilebilir.

2.12. Türkiye’de SDÖ Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Committee for Children tarafından 1979 yılında geliştirilen, İkinci Adım Programı şu anda 70 ülkede uygulanmaktadır. Okul öncesinden 8. sınıfa kadar olan üç farklı program uygulaması mevcuttur. Türkiye’de psikolojik danışmanlık merkezi olarak çalışan Sosyal Duygusal Öğrenme Akademisi, çeviri ve büyük değişikliklere gitmeden uyarlama çalışması yapmış, 2011 yılında sonlandırılarak uygulamaya gidilmiştir. Programı talep eden okullarda hizmet veren 800 öğretmene hizmet-içi seminerler düzenlenerek aktarılan program 2019 itibariyle 55 okulda uygulanmıştır (TÜSİAD, 2018).

Lions Quest Yaşam Becerileri Programı (LQYBP), 1975 yılında ABD’de başladıktan sonra, günümüzde Rusya, Almanya, İsveç, Hindistan’ında arasında bulunduğu 90 farklı ülkede kullanılmaktadır. Bu program farklı eğitim kademeleri için kurgulanmıştır: “Büyürken Beceriler” (Anasınıfı-5. sınıf); “Ergenler için Beceriler” (6-8. sınıf); ve “Eylem için Beceriler-Topluma Hizmet” (9-12. sınıf). Program eğitim alan eğitim uzmanları ve öğretmenler tarafından uygulanmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi Barış Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (BEUAM) Lions Kulüpleri işbirliği ile Lions-Quest Yaşam Becerileri Programını 2008 yılından bu yana, Türkiye için uyarlamasını yaparak, yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. 2019 yılı itibariyle 3000 öğretmene eğitim verilerek, 460 okulda eğitilmiş alan öğretmenler tarafından uygulanmaya başlanmıştır (TÜSİAD, 2018).

Bu iki program iyi incelendiğinde içerik ve yöntemdeki benzerlikleri farkedilmektedir. Tüm SDÖ becerilerini destekleyen bu programlarda iletişim, duygular, duyguyu fark etme, duygudaşlık, liderlik, yaratıcılık, ilişki, problem çözme, karar verme gibi beceriler, katılımcılığı öne çıkaran yöntemler (drama, oyun, problem metni üzerinde çalışma, grup çalışmaları gibi) araçlarla sunulmaktadır.

BEUAM Lions Quest ortak çalışmasının yanı sıra, Barış Bireyde Başlar kitabı Boğaziçi Üniversitesi tarafından basılarak ve ücretsiz bir şekilde okullara ve öğretmenlere gönderilmiştir. Yine kitabın güncel bir hali Boğaziçi Üniversitesi tarafından İngilizce olarak basılmış “Activities to Promote Non-violence ve Socioemotional Competencies: Peace Starts Within” yakın zamanda Türkçe olarak da basılacaktır.

2008 yılından buyana Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri bölümünde seçmeli ders kategorisinde Çatışma Çözümü ve Barış Eğitimine Giriş dersleri öğretmen adaylarına verilmektedir. 2019 yılı itibarıyla Temel Eğitim Bölümü Erken Çocukluk Yüksek Lisans bölümünde Erken Çocuklukta Sosyal ve Duygusal Öğrenme dersi verilmektedir. BEUAM kuruluşundan beri çocuklar, gençler ve öğretmenlere barış eğitimi başlığı altında barışçıl ortamların korunmasına yönelik ve barışçıl ortam yaratılmasını sağlayacak kişisel gelişimi güçlendirici çalışmalarını sürdürmektedir (TÜSİAD, 2018).

Yüksek Öğretimde ise Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme (YÖRET) ile Barışçıl Okullardan Toplumsal Barışa Avrupa Birliği Projesi kapsamında İstanbul, Samsun ve Konya’da rehber danışmanlara ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümlerinde eğitim gören üniversite öğrencilerine, sınıf içi uygulamalarına yönelik olumlu ilişkiyle bağkurarak, duyguları anlama ve ifade edebilme, duygu düzenleme, şiddet içermeyen iletişim, öfkeyi kontrol etme, önyargılarla baş edebilme gibi becerilerin gelişimi için toplam 40 saatlik eğitimler verilmiştir.

Sonrasında, programı alarak eğitime katılan psikolojik danışmanlar ile üniversite öğrencileri tarafından okullarda uygulanarak, takibi ve desteklenmesi sağlanmaktadır. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), 3 BEUAM Ashoka, Çelikel Eğitim Vakfı gibi diğer STK’lar ile ortak çalışmalar yürütülmektedir. Projelendirilmiş çalışmalara

katkı sağlayarak çocuk ve gençlerin SDÖ becerileri edinmeleri için destek olmuşlardır (TÜSİAD, 2018).

Uygulamalı alanda ise Ashoka tarafından 2017 yılında başlatılmış olan etkin ve etkili sınıf içi uygulamalarından başlayarak oluşturulmuş “Fark Yaratan Sınıflar” projesinde yaratıcılık, sorumluluk, ekip çalışması, liderlik, problem çözme, öz yönetim, duygudaşlık ve duygu okuryazarlığı başlıkları altında videolardan yararlanarak oluşturulan online bir platform kullanılmıştır. Bu çalışma ile aynı zamanda “Empati için Rehber” hazırlanmış online ve baskı olarak ücretsiz dağıtılmıştır.

Bunun dışında SDÖ becerilerinin kazandırılmasında sadece okul ya da sınıflarla sınırlı kalmaması için tüm yaşantıya yaygınlaştırılmasını konusunda ebeveyn çocuk ilişkilerinde de yeni liderlik, duygudaşlık, ekip çalışması, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini desteklemesi için “Fark Yaratan Ebeveynlik” programı başlatılmıştır (Ashoka, 2019).

Çocukların gelişimi için TEGV’in Türkiye genelinde yapmış olduğu çalışmalar çeşitlilik göstermekle birlikte, SDÖ becerilerine yönelik çalışmalara da yer vermeye çalışmaktadır. BEUAM danışmanlığında gönüllüler için, 2017-2018 yılları arasında sınıf yönetiminde destek olmak amaçlanarak gönüllü eğitimi programları geliştirilmiştir. Bu programda da, çocukların bağ ve ilişki kurma, duyguları anlama, ifade etme ve düzenleme, iş birlikçi ve katılımcı, problem çözme, öfke kontrolü, olumlu karar verme becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar bulunmaktadır. Çelikel Eğitim Vakfı ise liselerde okuyan gençlerin kişisel, sosyal ve akademik gelişimlerini destekleyici olarak Geniş Açılı Eğitim Programı geliştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan bu program 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde iki lisede BEUAM ile birlikte uygulanmıştır (Alrajhi ve Aldhafri, 2015).

Türkiye’deki SDÖ müdahale çalışmaları özellikle sosyal duygusal öğrenme programı geliştirilmesi sürecinin hassasiyetle çalışmayı gerektirdiği yurtdışında geliştirilmiş programların Türkiye’ye uyarlanmasıyla ilgili, kırsal kesimde yaşayan nüfusu da içine alacak şekilde kapsamlı çalışmaların gerekli olduğu, SDÖ becerilerinin tüm alt becerileri üzerine odaklanarak sosyolojik, kültürel ve çevresel etmenler göz önünde bulundurularak bağlantı kuracak nitel ve karma çalışmalara olan gereksinim son olarak

da yurt dışı kaynaklı Türkiye'ye uyarlanmış yaklaşım ve uygulamalardansa, Türkiye'nin coğrafi ve kültürel olarak özgünlüğü üzerine odaklanarak, Türkiye'ye özel olarak geliştirilecek teori ve yaklaşımlar açıkça vurgulanmaktadır (TÜSİAD, 2018).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma gruba, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, sanat eğitiminin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişimine katkısına yönelik öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma desenleri ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplayabilmeye imkan sağlarken, katılımcı bireylerin konuya ilişkin algılarını, deneyimlerini ve kendi bakış açılarını direk olarak öğrenme imkanı sağlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenoloji, katılımcıların deneyimleri aracılığıyla gerçekliğe ulaşmayı hedefler (Çarpar, 2021). Araştırmaya konu olan fenomen hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla katılımcının deneyim ve tecrübelerini detaylı bir şekilde toplama hedefi ile uzun görüşmeler yapar (Yıldırım ve Şimşek 2016). Uzun süreli saha araştırması sonrasında veri analizine geçilmiş, ham veriler kodlara, kodlardan temalara ulaşılmış buna göre konunun özü tartışılmıştır (Creswell, 2018).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan katılımcılar amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, nitel araştırmada geçerliliği arttırabilmek için, araştırmacı kişinin katılımcıları olarak belirleyeceği kişiler hakkında tercihte bulunması ve bu tercihini araştırmanın amacına en uygun bireyleri seçerek yaptığı olasılıksız bir örnekleme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Araştırmanın katılımcıları İstanbul ili Ümraniye ve Üsküdar ilçelerinde görev yapmakta olan ilkökul öğretmenleri, İlkokul velileri ve ilkökul öğrencileri arasında ölçüt ve maksimum

çaşitlilik örnekleme yöntemleri kullanılarak belirlenen 15 katılımcıdır. Beş öğretmen, beş veli, beş öğrencidir.

Çalışma grubunu oluşturan 15 kişi eğitimin baş paydaşları arasından seçilmiştir. Katılımcı potansiyeli görüşlerini en iyi şekilde yansıtmaları amaç edinilerek. İlkulda aktif çalışan öğretmen ve öğrencisi olan veliler arasından seçilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenci ve öğretmenler Covit19 pandemisi sebebiyle bir yıldan uzun bir süredir uzaktan eğitime devam ettiklerinden bu konudaki görüşleride alınmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcı Öğretmen Profili

SIRA	CİNSİYET	SINIF/BRANŞ	MESLEKİ KIDEM
Öğretmen 1	Kadın	4	16
Öğretmen 2	Kadın	3	17
Öğretmen 3	Kadın	1	17
Öğretmen 4	Kadın	DKAB	8
Öğretmen 5	Kadın	Fen Bilgisi	17

Tablo 3.1.'den anlaşılacağı üzere tümü kadın olan katılımcıların, mesleki kıdemleri en az 8, en çok 17 yıl arasındadır. Üçü sınıf öğretmeni, diğer ikisi ilkokulda derse giren branş öğretmenleridir. Bilgi ve tecrübelerinin araştırmayı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmüştür.

Tablo 3.2. Katılımcı Öğrenci Profili

SIRA	CİNSİYET	SINIFI	ALDIĞI SANAT EĞİTİMİ SÜRESİ
Öğrenci 1	Erkek	3	5
Öğrenci 2	Kız	4	6
Öğrenci 3	Kız	2	4
Öğrenci 4	Kız	2	4
Öğrenci 5	Kız	4	6

Tablo 3.2.'den anlaşılacağı üzere dördü kız, biri erkek olan katılımcı öğrencilerin, buldukları sınıf en az 2, en çok 4.sınıf arasındadır. Toplamda aldıkları Sanat eğitim süresi en az 3, en çok 7 yıl arasındadır. Sistem içerisinde buldukları sürenin yeterli düzeyde olması araştırmayı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmüştür.

Tablo 3.3. Katılımcı Veli Profili

SIRA	CİNSİYET	ÖĞRENCİSİNİN SINIFI	EĞİTİM DURUMU
Veli 1	Kadın	2	Lisans
Veli 2	Kadın	3	Lisans
Veli 3	Kadın	3	Lisansüstü
Veli 4	Kadın	4	Lisansüstü
Veli 5	Kadın	4	Lisansüstü

Tablo 3.3.'den anlaşılacağı üzere hepsi kadın olan katılımcı velilerin, öğrencilerinin buldukları sınıf en az 2, en çok 4.sınıf arasındadır. Katılımcı velilerin ikisi lisans, üçü lisansüstü eğitim durumuna sahiptir. Sistem içerisinde öğrencilerinin buldukları sürenin yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Eğitim durumlarının sistemi anlamaya ve sorgulamaya olanak sağlaması araştırmayı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış yüz yüze, telefon görüşmesi ve mail yoluyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Soruların açık uçlu olması araştırmacının planlamadığı, beklemediği fakat araştırmasına ışık tutacak cevapların toplanması açısından etkili bir yöntemdir. (Büyüköztürk, 2005)

Görüşme formu oluşturma aşamasında alanyazın taraması yapılmış, konu ile ilişkili tezler taranmış, geliştirilmiş formlar gözden geçirilmiştir. Ancak konuyla ilgili alan yazında çok fazla ilişkili konu bulunamamıştır. Formlar geliştirilirken alanı eğitim bilimleri olan uzman bir öğretim görevlisinin görüşleri alınırken tez danışmanının onayından sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formları ana sorular ve alt

başlıklardan oluşmuştur. Ek olarak bilgilendirme formu görüşme öncesi katılımcıya sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşmelere başlamadan önce her katılımcıya araştırma ile bilgilendirme yapılmış yazılı olarak katılımcı bilgilendirme formu okutulmuştur. Beş ilkokulda görev yapmakta olan sınıf veya branş öğretmeni. Beş İlokulda öğrencisi olan veli, beş ilkokul öğrencisi araştırmaya hem gönüllü hemde konuyla ilgisi olarak katılmıştır. Başlangıçta görüşmelerin yüz yüze olması planlanmış fakat Covit-19 pandemisi sebebiyle bazıları soruların mail yoluyla gönderilmesi bazı görüşmelerse telefon görüşmesi olarak yapılmış ve notlar alınmıştır. Katılımcılardan herhangi bir ses kaydı alınmamıştır.

Görüşmelere başlamadan önce herhangi bir sıkıntı oluşmasını engellemek ve katılımcının cevap vermede zorlanıp zorlanmayacağını ölçmek amaçlı bir pilot görüşme yapılmıştır. Yüzyüze yapılan görüşmeler okul ortamında sessiz bir ofis seçilerek yapılmıştır. Tüm görüşmeler araştırma takvine uygun şekilde 2021-Nisan ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılar tüm sorulara yanıt vermiştir.

Nitel araştırma olarak desenlenen bu araştırmada “betimsel analiz” yapılmıştır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenmiştir. Görüşme sırasında yöneltilen sorulara verilen cevaplar dikkate alınarak sunulmuştur. Betimsel analizde bireyin görüşleri çarpıcı bir biçimde ifade etmek amacıyla birebir alıntılara yer verilmiştir. Görüşü alınan katılımcılara (öğretmen 1, öğrenci 1, veli 1...) gibi kodlar verilmiştir. İfadelerdeki, benzer fikirler kendi içinde gruplandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek 2013).

3.5. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlamaya Yönelik Çalışmalar

Nicel araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırmaların olmazsa olmazı geçerlik ve güvenirliliktir. Nicel araştırmalarda kullanılan nesnellik, güvenirlilik, iç ve dış güvenirlilik nitel araştırmaları yapıları gerği farklı şekillerde alınmasını işaret etmiştir (Lincoln ve

Guba, 1985). Bu ölçütlere karşılık nitel araştırmada inandırıcılık, tutarlık ve teyit edilebilirlik kavramlarının kullanılmasının daha doğru olacağına belirtmiştir.

Geçerlik araştırmanın sonuncunun doğruluğu hakkında bilgi verir. Nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamak için çalışma grubuyla uzun süreli iletişim içerisinde ve etkileşimde bulunmak, odaklı veri toplama, amaçlı örneklem, katılımcı teyidi, ayrıntılı betimleme ve uzman incelemesi yoluyla sağlanmıştır ((Lincoln ve Guba, 1985).

Görüşmelerde karşılıklı bir güven ortamının oluşması katılımcının kendini rahat hissetmesi açısından araştırmacının olası etkisinin azaltılabilmesi için, araştırmacının katılımcı ve ortamla etkileşim içerisinde olması önem arz eder (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Bu araştırmada araştırmacı bu bilgiler ışığında görüşmelerden önce katılımcılarla iletişime geçmiş, zamanında görüşme randevusu için hazır bulunmuş öncelikle katılımcılarla sohbet etmiştir. Daha sonra görüşmeleri gerçekleştirmiştir.

Amaçlı örnekleme nitel bir araştırma için güvenilir biçimde aktarılabilirliği sağlamak adına araştırmaya dahil olan katılımcıların farklılığı yansıtacak biçimde seçilmesi gerekmektedir (Şimşek ve Yıldırım, 2013) Nitel bir araştırmada toplanan verilerle evrene genelleme amacı güdülmeksizin çalışma konusu kendi özellikleri kapsamında derinlemesine bir irdeleme hedefler. Bu araştırmadaki çalışma grubunkai katılımcılar farklı özel okullarda görev yapan ilkökul öğretmenleri, ilkökul öğrencileri ve velilerinden oluşmasına dikkat edilmiştir.

Birbirinden bağımsız olarak derinlemesi incelen verilerle karşılaştırma yapılmış, yorumlanmış ve bulgular ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen tüm yanıtlar temalara göre düzenlenerek katılımcıların ifadelerin direk alıntılar yapılarak sağlanmıştır.

Araştırma çerçevesinde araştırma dışından fakat araştırma konusunu ve araştırma metodolojisi konusunda uzman bir kişi tarafından, araştırma deseni, verilerin toplanması ve analizi konusunda araştırmacıya geri bildirim verilmesi araştırmanın niteliğini ve güvenilirliğini arttırmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu araştırmada uzman incelemesine başvurulmuş uzman eğitimci veri analizinde araştırmacıya geri bildirimde bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarında tekrar edilebilirlik ile ilgili güvenilirliği sağlamak zor olduğundan olay ve olguların tekrar edilebilirliği pek mümkün değildir (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Bu araştırmada güvenilirliği sağlamak adına tutarlılık incelemesi yoluna başvurulmuştur. Tutarlılık incelemesi, iki veya daha fazla uzman tarafından birbirinden bağımsız olarak aynı araştırmadaki sonuçların analiz edilmesi ve bu sonuçların karşılaştırılarak birbiriyle ne derece tutarlı bulunması ile ilgili güvenilirlik sağlama yöntemidir (Springer, 2010). Bu araştırmada eğitim bilimleri alanında seçilmiş uzman kişi kodlayıcı olmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacı ve uzman tarafından birbirinden bağımsız olarak analiz edilerek kodlamaları yapılmıştır. Kodlarla kategorize edilen veriler karşılaştırılmıştır. Hangi kategori ve kod ne sıklıkta kullanıldığı, o koda ilişkin görüş bildirmiş katılımcı sayısı dikkate alınmıştır.

Nitel araştırmaların güvenilirliği ile ilgili önemli bir diğer hususa araştırmacının rolüdür. Araştırmacının konuya bakış açısı, ön yargıları, var olan normları vb. özellikleri araştırmaya yansımaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Araştırmacının çalıştığı konuyla ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olması beklenmektedir. Bu nedenle araştırmacının rolü bilimsel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik açısından net bir şekilde belirlenmelidir. Bu kapsamda sanat eğitiminin sosyal duygusal öğrenme becerilerine katkısını öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini incelemeyi amaçlayan fenomenoloji desenindeki bu araştırmada araştırmacı mümkün olduğunca tarafsız yorumlamalara çalışmış olup yorumların geçerliğini göz önüne sermek amacıyla direk alıntılara başvurmuştur. Ayrıca özel okullarda 17 yıldır görsel sanatlar öğretmeni olarak görev yapan araştırmacı, yüksek lisans eğitimine başladığı 2018 yılından itibaren konuyla ilgili teorik bilgisini arttırmaya yönelik çalışmalarına ek olarak sahada incelemelerde bulunmuştur. Araştırmacı bu doğrultuda 2018-2021 yılına kadar olan eğitim öğretim dönemlerinde derslerinde işlediği konularda çocuklar üzerinde sosyal duygusal öğrenme becerilerine katkısı olan içerikler üretmiş ve öğrenciler üzerindeki katkılarını gözlemlemiştir. Dolayısıyla araştırmacı ilkökul eğitim süreçlerine ve koşullarına uzun yıllardır aşina olduğu söylenbilir. Bu durumda araştırmacıyla ilgili bu süreçte yalnızca tarafsız değil bununla birlikte amaca uygun biçimde araştırmayı yürütme yeterliliği olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Bulgular

Bu bölümde katılımcılarla yapılmış olan yarı yapılandırılmış görüşmelerin sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşmelerde toplanan verilerin içerik analizleri yapılarak katılımcıların, sanat eğitime yönelik tutum, sosyal duygusal öğrenme becerilerine ilişkin yeterlik algısı, sanat eğitimin sosyal duygusal öğrenme becerilerine katkısı ve covid-19 salgını dolayısıyla çevrimiçi eğitim ve çevrimiçi sanat eğitimi ile ilgili temaları altında toplanabileceği anlaşılmıştır. Birbirine benzer veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde toplanarak, okuyucu için anlaşılır bir şekilde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte araştırma bulgularının belirlenmiş olan bu üç çerçevede detaylı olarak incelenmesi uygun bulunmuştur. Öğretmen, öğrenci ve veli bakış açısıyla üç başlıkta değerlendirilecektir.

Tablo 4.1. Ana Temalar ve Alt Temalar

Ana Temalar	Alt Temalar
Öğretmen Görüşleri	Sanat Eğitiminin öğrenciler üzerindeki katkısı
	Sanat Eğitimi ile Sosyal Duygusal Öğrenmeye Yönelik Uygulamalar
	Öğretmenin Öğrenciler Üzerindeki SDÖ Gözlemi
	SDÖ Gelişimi Açısından Kısa ve Uzun Vadeli Sonuçlar
	Covid-19 Salgını Döneminde Uzaktan Eğitim Süreci ve Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitiminin Kısa ve Uzun Dönemde SDÖ Yönelik Sonuçları
Veli Görüşleri	Sanat Eğitime yönelik uygulamalar
	Sanat Eğitiminin SDÖ Becerilerinin gelişimi ile ilgili gözlemleri
	Sanat Eğitimi SDÖ becerilerinin geleceğe katkısı

Tablo 4.1. (devamı)

	Covid-19 Salgın Dönemi- Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitiminin Uygulanma durumu
Öğrenci Görüşleri	Sanat Etkinlikleri
	Sanat Eğitiminin Sosyal ve Duygusal Etkisi
	Sanat Eğitiminin Yetenekleri keşfederek Duygularını ifade etmeye etkisi
	Covid-19 Salgın Dönemi- Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitimi Alabilme Durumu, SDÖ Etkisi

4.1.1. Öğretmen Görüşleri Ana Temasına Yönelik Bulgular

“Öğretmen Görüşleri” Ana temasının tespit edilen ilk alt teması “Sanat eğitiminin öğrenciler üzerindeki katkısı” dır. Öğretmenlere yöneltilen “*Şu anki ya da daha önce çalıştığınız okullarda, sanat eğitiminin öğrenciler üzerindeki katkılarıyla ilgili gözleminiz nasıldır?*” sorusuna verdikleri cevaplardan çıkarılan bulgulardır.

Bu temada elde edilen bulguları genel olarak değerlendirecek olursak katılımcıların, sanat eğitiminin öğrenciler üzerindeki katkılarının olumlu olduğu ve bu konuda pozitif bir tutum benimsedikleri yönündedir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Sanat Eğitime Yönelik Görüşleri

Ana Tema Öğretmen Görüşleri	Alt Temalar	
Sanat Eğitiminin etkileri	Estetik bakış açısı	2
	Problem çözme becerisi	2
	Çevreye karşı duyarlı, nazik ve ince ruhlu	2
	Olaylara karşı farklı bakış açıları geliştirme	3
	Stresle başa çıkma	2
	Organizasyon becerisi	1
	Pozitif tutum	2
	Yeteneklerini keşfetmiş	2
	Duygularını ifade edebilen	4
	Özgüveni geliştirmiş	2

Tablo 4.2. (devamı)

	Motivasyonu yüksek	1
	Davranış kontrolü	2
	Uzun süreli konsantrasyon	1
	Kültürel zenginlik	2

Araştırma kapsamında görüş beyan eden öğretmenler sanat eğitiminin öğrencinin estetik bakış açısı, problem çözme becerilerinin yüksek olduğu, barışçıl, çevrelerine karşı duyarlı ve saygılı, konuya farklı bakış açısı katabilen, stresle baş edebilen, organizasyon becerileri yüksek, yaşlılarına göre daha pozitif yönde farklılaşan, ince ruhlu, nazik, saygılı, yeteneklerini keşfetmiş duygularını ifade edebilen, özgüveni gelişmiş bireyler olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Çocuk için aslında sanat eğitiminin tüm alanlara katkı sağladığını belirtebilirim. (Öğretmen 2)” Sanat eğitiminin çocukların gelişim sürecinde tüm alanlara katkısı var cümlesini kullanarak geniş bir gözlem bildirmiştir.

Bunun yanı sıra öğrencilerin akademik çalışmalardan yoruldukları durumlarda zihinlerini sanat etkinlikleri ile dinlendirdiği bir tür deşarj olma imkânı olarak görülmektedir. Genel olarak çocukların sanat derslerine büyük bir istek ve motivasyonla katıldıklarını düşünmektedirler.

Öğretmen 4, *“Hatta davranış problemi olan öğrencilerin birçoğu sanat derslerinde davranışsal olarak daha kontrollüdür.”*

Bazı davranış problemi gösteren çocuklarda sanat faaliyetlerinin çocuğun kendini kontrol etme becerisini geliştirmede ve konsantrasyonu sağlamada faydalarını gözlemlediklerini belirttikler.

Katılımcı öğretmenlerin önemli bir tespiti de sanat dersleriyle çocukların kültürel olarak da zenginleştikleri yönünde. Sanat eğitimi almış öğrencilerin dünyaya daha geniş bir çerçeveden baktıkları sosyal ve duygusal olarak kendilerini besleme imkânı bulabildikleri yönünde.

i. Katılımcı Öğretmen Görüşleri

“Sanat eğitime önem veren okullarda, öğrencilerin öncelikle estetik bakış açılarının yüksek olduğunu, problem durumları ile karşılaştıklarında problemi daha kısa sürede çözdüklerini, barışçıl ve çevrelerine karşı duyarlı bireyler olduklarını, bir konuya farklı bir yönden bakabilme becerilerinin yüksek olduğunu gözlemlemekteyim.” (Öğretmen 1).

“Öğrencilerin akademik çalışmalarda yorulduklarında sanat çalışmaları onlar için deşarj olma, terapi gibi geliyor. Havalara uçarak sanat derslerine gidiyorlar ve rahatlamış olarak dersten dönüyorlar. Bence ilk etkisi psikolojik bir huzur ve rahatlık vermesi. İlerleyen sınıf düzeylerinde sanat çalışmalarına yatkın olan çocukların organize etme ve olma yeteneklerinin, estetik algılarının, olaylara farklı perspektifle bakabilme yetilerinin diğer yaşlılarına göre pozitif yönde farklılaştığını söyleyebilirim. Örnek vermek gerekirse bir öğrencim resim yapmayı çok seviyordu ve matematik dersinde problemleri resimle hikayeleştirerek çözüyordu. Çocuk için aslında sanat eğitiminin tüm alanlara katkı sağladığını belirtebilirim” (Öğretmen 2).

“Sanatın her zaman iyileştirici, onarıcı gücünü öğrenciler üzerinde de görmek mümkün. Sanatla hemhal olan, sanat eğitimi alan öğrencilerin daha ince ruhlu, nazik, birbirlerine daha saygılı bir yaklaşım içinde olmalarına katkı sunduğunu düşünüyorum. Çok sevdiğim bir söz vardır; Çocuklar, yürümeden önce dans etmeyi, yazı yazmadan önce resim yapmayı öğrenirler. Doğuştan getirdikleri bu yetiler, korundukça ve zenginleştikçe, daha anlamlı ve gözle görülebilir katkılar sağlıyor” (Öğretmen.3).

“Sanat eğitimi ve görsel sanatlar dersi öncelikle öğrencilere keyifli zaman geçirten en önemli derslerdendir. Özellikle sınır konmamış, öğrencilerin yeteneklerinin eleştirilmediği bir sanat eğitimi öğrencilerin duygu ve düşüncelerini en iyi ifade ettikleri ortamdır. Bu durumda öğrencilerin duygusal ve sosyal olarak özgüven geliştirmesini sağlamaktadır. Ayrıca farklı sanat çalışmaları ile kültürel gelişime de katkı sağlanmaktadır. Öğrenciler kendileri gibi olurlar. Hatta davranış problemi olan öğrencilerin birçoğu sanat derslerinde davranışsal olarak daha kontrollüdür. Bu durumda sanat eğitiminin öğrencilerin duygusal ve sosyal olarak özgüven geliştirmesine katkı sağladığını söyleyebiliriz. Bir başka açıdan, farklı sanat çalışmaları ile kültürel gelişime de katkı sağlanmaktadır. Özellikle çalışmış olduğum okulda görsel sanatlar dersinin dışında, seramik, ebru, tezhip, hat gibi geleneksel el sanatları ile ilgili atölye çalışmaları yapılmaktadır. Öğrencilerin farklı alanlarda kendilerini denemeleri yeteneklerini de keşfetmeleri açısından katkı sağlamaktadır” (Öğretmen 4).

“Sanat eğitimi öğrencilerin ufuklarını, bakış açılarını genişlettiğini, öğrencilerin ruhlarını ortaya koydukları çalışmalar yapabildiği sosyal ve duygusal açıdan zenginleştiklerini gözlemlemekteyim” (Öğretmen 5).

4.1.2. Öğretmenlerin Sanat Etkinlikleriyle Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Yaptıkları Uygulamalar

Bu tema katılımcıların “Sınıfınızda, sanat etkinlikleri ile sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik ne gibi uygulamalar yapmaktasınız?” sorusuna vermiş oldukları cevaplardan çıkarılan bulgular şu şekildedir.

Bu soru karşısında katılımcıların verdiği cevaplar kendi derslerinde bireysel veya grup çalışmaları yaparken bazı kazanımları sanat etkinlikleri yoluyla daha kalıcı öğrenme sağlamak amacıyla kullandıkları yönünde olumlu bir yaklaşımını olduğunu gösteriyor.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Uygulama Deneyimleri

Ana Tema Öğretmen Görüşleri	Alt Temalar	
Öğretmenlerin SDÖ gelişimine yönelik sanat uygulamaları	Grup Çalışmaları	2
	Disiplinler arası bir yöntem	5
	Kalıcı öğrenme	3
	Paylaşmak	4
	Üç boyutlu tasarım	2
	Eleştirel düşünce	4
	Soyut somut	3
	Akran Eğitimi	2

“Sosyal bilgiler dersinde engellilerle ilgili bir konuda onların yaşadığı durumları anlamak için bir çalışma yaptık. El veya ayak uzvu olmayan bireylerin nasıl resim çizebileceğini deneyimledik. Öğrenciler ellerini kullanmadan resim çizmeye çalıştılar” (Öğretmen 1).

Farklı disiplinlerde aslında birçok temayı sanat etkinliği olarak verebildikleri öğrencilerin bu uygulamalı etkinliklere katılmakta çok istekli oldukları ve keyifle adanmışlıkla çalıştıkları yönünde. Bu şekilde bilgilerin daha kalıcı bir öğrenme ortamında deneyimlendiği fikrindedir.

Katılımcı sınıf öğretmeni sınıfında bir sanat alanı oluşturduğunu burada var olan malzemelerin ortak kullanıma açık olmasının öğrencilerin paylaşma duygusunu beslediği yönünde görüş bildirmiştir. Oyun hamuru, kil vb. üç boyutlu şekillendirme araçlarıyla küçük yaş grubunun ince kaslarının desteklendiği diğer akademik çalışmalara katkı sağladığını bildirmiştir. Ortak sanat alanı sayesinde birbirlerinin çalışmalarını beğeni ve eleştiri sunarak, eleştirel bakış açısı sağladığını belirtmiştir.

“Örneğin, ilkokulda saygılı davranışlarımızı çoğalttıkça büyüyen bir saygı tırtılımız var, örnek davranışlar sergileyen öğrencilerimiz, parmak boyasıyla bir parmak baskısı bırakarak saygı tırtılımın büyümesini sağlıyor”(Öğretmen 3). Soyut birçok kavramı somutlaştırmada yine öğretmenlerimizin başvurduğu ortak yöntem sanat etkinlikleri olarak öne çıkıyor. Okullarda sanat eğitiminin ilgili birim öğretmenleri tarafından veriliyor olsa da aslında birçok disiplinde sanat etkinliklerinin yer aldığı öğretmenler için vaz geçilmez bir öğretim aracı olduğu görülmektedir.

İlkokul seviyesinde sınıf öğretmenleri dışında diğer branşlarda da sanat etkinliklerinden faydalandığı ve öğrencinin istekle katıldığı belirtilmektedir. Katılımcı öğretmenler sınıf içi birçok uygulamada sanat etkinlikleri kullandıklarının ve bunun öğrenciler üzerinde pozitif yönde katkılar sağladığını gözlemledikleri belirtilmektedir.

i. Katılımcı Öğretmen Görüşleri

“Sınıfımda grup ve bireysel çalışmaları yapmayı seven bir öğretmenim. Bu doğrultuda konularımız el verdiği sürece farklı proje çalışmalarısıyla öğrencileri buluşturmayı hedeflemekteyim. Birkaç örnek vermek gerekirse; Sosyal bilgiler dersinde engellilerle ilgili bir konuda onların yaşadığı durumları anlamak için bir çalışma yaptık. El veya ayak uzvu olmayan bireylerin nasıl resim çizebileceğini deneyimledik. Öğrenciler ellerini kullanmadan resim çizmeye çalıştılar. (ağız veya ayaklarını kullanarak) Bu çalışma sonucunda öğrenciler bundan çok etkilendiklerini, kendilerini onların yerine bir nebze de olsa koyabildiklerini söylediler. İkinci bir örnek olarak, yine sosyal bilgiler dersinde yeryüzü şekilleri konusunu işlerken, sınıfa farklı malzemeler getirerek, grup olmalarını istedim. Gruplara çıkan “ova, ada, koy vb.” birçok yeryüzü şekillerini, öğrenciler kendilerine verilen zaman diliminde ellerindeki malzemelerle grupça yapmaya çalıştılar. Ortaya çıkan sonuçtan tüm sınıf çok mutlu olmuştu. Bir diğer örnek de fen bilimleri dersinde elektrik konusunda, öğrencilerle bir köy tasarladık. Hangi yapılara ihtiyacımız olduğunu konuştuk. Örneğin ev, çiftlik, bahçe, park, yol vb. Öğrencilerin her biri kendi istediği yapıyı maket olarak evde yaptılar. Yapılarına öğrendiğimiz

elektrik bağlantısı yoluyla aydınlatma eklediler. Yapılan bu maketleri okula getirdiler ve onları bir araya getirerek köyümüzü oluşturduk. Sonrasında da köyümüze isim vererek çalışmamızı sonlandırdık. Bu çalışmadan sonra da öğrencilerimiz öğrendikleri konuyu sanat yoluyla buluşturmaktan dolayı çok şaşırduklarını dile getirmişlerdi” (Öğretmen.1).

“Akademik çalışmalar arasında rahatlamak için sanat çalışmalarına yer verebiliyorum. Bazen akademik çalışmalarla sanat çalışmaları birleştiriyorum. Ders çocuklar için daha eğlenceli hale geliyor. Akran eğitimine katkı sağlaması, iletişim becerilerini de geliştirmesi özellikle ilk kademedeki çocuklar için inanılmaz katkı sağlıyor. Hamur, kum gibi materyallerle çalışmalarını sağlamak psikomotor becerilerinin gelişimine de katkı sağlıyor. Sınıflarımızda sanat materyallerinin ortak alanlarda ortaklaşa kullanılması çocukların boyaları paylaşması, birbirlerinin resimlerinden, çizimlerinden etkilenmeleri, beğenilerini birbirlerine sunmaları, eleştirmeleri düşündüğümüzden çok daha fazla katkı sağlamaktadır” (Öğretmen 2).

“Derslerimizde sanat etkinliklerine geniş bir yer açıyorum. Rutin uygulamalarımın bir tanesi, sunulan konularla, öğrenilen hadis-i şeriflerle ilgili olarak hemen her zaman sanat çalışması malzemeleriyle o derse hazırlık yapmak. Bazen de bir hikâyeden yola çıkarak sanat etkinlikleri yapıyoruz. Örneğin, ilkokulda saygılı davranışlarımızı çoğalttıkça büyüyen bir saygı tırtılımız var, örnek davranışlar sergileyen öğrencilerimiz, parmak boyasıyla bir parmak baskısı bırakarak saygı tırtılının büyümesini sağlıyor. Ceviz tefekkürü yaptıktan sonra, ceviz kabuklarıyla kaplumbağa, uğur böceği yaparak dersimizi tamamlıyoruz. Yine, develer nasıl yaratılmış üzerine yaptığımız bir tefekkür dersinin sonunda, şimdide, deve nasıl çizilir onu öğrenelim deyip çizim aşamaları eşliğinde deveyi resmediyoruz. Bunun gibi birçok örnek mevcut”(Öğretmen 3).

“Soyut kavramların somutlaştırılması açısından son derece önemli. Sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen sanat eğitimi çalışmalarının öğrencilerin kendini ifade etme becerisini geliştirmekte, görsel algının gelişmesi ile öğrenme becerisi de gelişmektedir. Okulumuzda sanat etkinlikleri görsel sanatlar öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Fakat sanatı diğer disiplinlerden ayırmak çok doğru değil diye düşünmekteyim bu nedenle görsel sanatlar dersinde edindikleri becerileri farklı ders kazanımlarında konu pekiştirmek amaçlı kullanmaktayım. Özellikle görsel öğrenme becerisi yüksek öğrenciler için sanat etkinliklerini derslerde kullanmak büyük avantaj. Bu yıl 1. Sınıfları okuttuğum için kazanımlarımız sanatsal etkinlik yapmaya oldukça müsait. Yaptığım çalışmalara örnek vermek gerekirse.

*Okuma yazma öğrenme sürecinde öğrenilen harfler ile ilgi oyun hamurları kullanıldı.

*Türkçe derslerinde okuma metinlerinin ana fikirlerine göre ya da kazandırılmak istenen değer ile ilgili duygularını ifade ettikleri resimler çizdirildi.

*Kesirler konusu ile ilgili kartonların yarım bütün kavramları ile ilgili kesme yapıştırma çalışmalar yapıldı.

* Geometrik şekil ve cisimler ile ilgili model olan nesnelere robot çalışması yapıldı.

- * *Bilinçli tüketici ile ilgili atık malzemelerden ürünler oluşturduk.*
  - * *Köpük tabaklardan saat modeli yaptık*
  - * *Drama çalışmalarında çizim tekniğini oldukça sık kullanıyorum”*
- (Öğretmen 4)

“Yaptığımız bilimsel çalışmalara sanatın etkisinin çok büyük katkısı olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin ortaya koydukları etkinlikleri sanatsal bakış açılarıyla zenginleştirmeleriyle ürün çeşitliğide artıyor” (Öğretmen 5).

4.1.3. Öğretmenlerin Sınıflarında Uyguladıkları SDÖ Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Çalışmaların Öğrencilere Katkıları

Bu bölümde öğretmenler *“Sınıfınızda sanat etkinlikleri ile sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yaptığınız çalışmalar sonucunda öğrenciler üzerindeki gözleminiz nasıl oldu?”* sorusuna cevap vermişlerdir. Cevaplar analiz edilerek bulgular öne çıkarılmıştır.

Bu soruda öğretmenlerin sanat etkinlikleri ile sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalar karşısında öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki gözlemlerinin pozitif yönde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. SDÖ Gelişimine Yönelik Uygulama Sonuçları

Ana Tema Öğretmen Görüşleri	Alt Temalar	
SDÖ gelişimine yönelik sanat uygulamalarını sonuçları	Kalıcı öğrenme	2
	İç dünyalarını yansıtma	5
	Bireysel gelişim	3
	Akran iletişimi	4
	Olumlu ortam	2
	Öz yeterlilik	4
	Özgüven	3
	Keşfedilmiş yetenek	2

Sanat etkinliklerinin öğrenmeyi daha kalıcı hale getirdiği, çalışmalara iç dünyalarını yansıtılabildikleri, sosyal anlamda bireysel gelişimlerine katkısı olduğu, etkinlik grup çalışması olarak planlandığında akran iletişiminin gelişmesinde olumlu etkisi olduğu yönündedir. “Çalışmalarına odaklanma ve dikkat süreleri artıyor, motive olabiliyorlar. Çalışmalarına odaklanma ve dikkat süreleri artıyor, motive olabiliyorlar” (Öğretmen 2). Katılımcı öğretmen bu şekilde dile getirmiştir.

Bir kere sanat çalışmalarına yer verdiğimde günün nasıl geçtiğini anlamıyoruz. (Öğretmen 2)

Sanat etkinliği ile geçen bir günde öğrencilerin ve öğretmenin zamanın nasıl geçtiğini anlamadığı, olumsuz davranış ve tutumlara zaman kalmadığı günü daha verimli hale getirdiği belirtilmiştir. Sanat etkinliklerinin sınıf içi uygulamalarda derslerin tamamlayıcısı bir rolü olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin dersin sanat etkinliği ile birleştiğinde çok mutlu oldukları, bu mutluluk duygularının olumlu öğrenme ortamı oluşturduğu, müfredat oluşturucuların, ders kitabı hazırlayanların etkinlik geliştirirken bunları göz önünde bulundurmasının öğretmenin işini kolaylaştıracağı fikri belirtilmiştir.

Kısa vadede kazanımların öğrenilmesini destekler, duygusal ihtiyaçları desteklemesi sebebiyle motivasyon sağlar”. (Öğretmen 4)

Uzun vadede sosyal duygusal öğrenme becerisi desteklenmiş çocukların hayatta her alanda daha özgüvenli, yetenekleri keşfetme, farklı alanlarda çalışmaya istekli bireyler olacağı öngörülmüştür.

Görsel algısı gelişmiş çocukların durumlar karşısında bakış açısı farklı olacağı, karar verme ve estetik algısının gelişeceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciyi her yönüyle zenginleştiren ruhsal olarak iyileştiren duygusal olarak öz yeterlilik sağladığı yönünde görüşleri paylaşmışlardır.

i. Katılımcı Öğretmen Görüşleri

“Öncelikle sanat etkinlikleri ile planladığım derslerin sonuçları öğrencilerin üzerinde diğer derslerden daha kalıcı olduğunu gözlemlemekteyim. Bu çalışmalara kendi iç dünyalarını daha fazla kattıkları için kendi üzerlerinde de etkisi yüksek olmaktadır. Sosyal anlamda da bireysel gelişimlerine katkısı oldu.

Sorun çözüme becerilerini daha fazla kullandılar. Bu çalışmalar eğer grup çalışması şeklinde ise arkadaşları ile iletişimleri kuvvetlendi” (Öğretmen 1).

“Bir kere sanat çalışmalarına yer verdiğimde günün nasıl geçtiğini anlamıyoruz. Çocukların sıkılacak, dideşecek pek vakitleri kalmıyor. Kendi çalışmalarıyla fazlasıyla meşgul oluyorlar. Çalışmalarına odaklanma ve dikkat süreleri artıyor, motive olabiliyorlar. Grup çalışmalarında daha etkin ve paylaşımcı tavırlar sergileyebiliyorlar”(Öğretmen 2).

“Sanat ve mizahın çocuklar üzerindeki olumlu etkileri çok fazla, her ikisi de eğitimin tüm unsur ve alanlarına yedirilebilmeli diye düşünüyorum. Sanat çalışmalarının (Değerler Eğitimi alanında) çocuklarda “dini duygunun” gelişmesine de olumlu ve kalıcı etkileri olduğunu düşünüyorum, bir sanat faaliyeti eşliğinde işlediğimiz bir dersin etkisinin daha yüksek olduğunu, öğrencilerden de daha etkin geri dönüşler alabildiğimi gözlemliyorum. Bu sebeptendir ki, konulara paralel yaptığımız sanat çalışmaları, uzunca bir süredir derslerimizin tamamlayıcı bir unsuru haline geldi” (Öğretmen 3).

“Soyut kavramların somutlaştırılması açısından son derece önemli. Sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen sanat eğitimi çalışmaların öğrencilerin kendini ifade etme becerisini geliştirmekte, görsel algının gelişmesi ile öğrenme becerisi de gelişmektedir. Özellikle bu yıl okuttuğum 1. sınıf öğrencileri için şunu söyleyebilirim. Bu yaş grubu öğrenciler ana sınıfından ilkokula geçiş sürecinde özellikle sanat etkinliklerine daha fazla ihtiyaç duyuyorlar çünkü ana sınıfta ağırlıklı olarak sanat etkinliği yer almaktadır. Bu geçiş sürecinin daha sağlıklı yürütülmesi için özellikle 1. Sınıf düzeyinde bu çalışmaların daha ön planda olması, müfredatın bu anlamda bu çalışmalara olanak verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Hatta sınıf öğretmenlerine bu anlamda rehberlik edecek çalışmalar kitaplara yerleştirilmelidir. Kısa vadede kazanımların öğrenilmesini destekler, duygusal ihtiyaçları desteklemesi sebebiyle motivasyon sağlar. Mutlu olan çocuk çabuk öğrenir. Sınıf seviyelerine göre hazırlanmış ve kendini tekrar etmeyen etkinlikler öğrencilerin farklı yeteneklerini keşfetmesini sağlar. Ayrıca el göz koordinasyonu açısından zorluk çeken çocuklar için de oldukça faydalıdır. Uzun vadede ise sosyal ve duygusal öğrenme becerisi desteklendiği için hayatın her alanında özgüven sağlar, yeteneklerini keşfeder, farklı alanlarda çalışmalar yapmaya istekli olur, Kültürel açıdan gelişmiş olur. Görsel algısı gelişmiş bir insanın olaylara bakış açısı da gelişmiş olur. Doğru karar verme becerisi gelişir. Estetik algısı gelişir” (Öğretmen 4).

“Sanat eğitimi, öğrenme becerilerini hem fiziksel hem de akademik olarak önemli katkı sağladığını düşünmekteyim. Öğrenciyi her yönüyle zenginleştirdiğini, ruhsal olarak iyileştirdiğini duygusal olarak öz yeterlilik sağladığı için özgüven oluşturduğunu söyleyebilirim” (Öğretmen 5).

4.1.4. Covid-19 Salgını Sebebiyle Uzaktan Yapılan Eğitimin, Uzaktan Sanat Eğitiminin ve Öğrencilerin SDÖ Becerileri

Bu bölümde katılımcılara bu soru alt soruları yöneltilmiştir; “Covid- 19 salgını sebebiyle uzaktan yürütülen eğitimi nasıl değerlendirirsiniz? Uzaktan eğitim içeriğiniz sanat eğitimi sanat eğitimiyle nasıl desteklediniz?

Bu süreci sosyal duygusal öğrenme çıktıları açısından nasıl değerlendirirsiniz? Sonuçlarını tartışınız”

2020 Mart ayında ülkemize ulaşan ve tüm dünyayı etkisi altına alarak birçok alanda çaresiz bırakan covid-19 pandemisinin eğitime olan etkileri ile ilgili öğretmenler görüşlerini ve değerlendirmelerini yapmışlardır.

Tablo 4.5. Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Sanat Eğitime Yönelik Sonuçlar

Ana Tema Öğretmen Görüşleri	Alt Temalar	
Uzaktan eğitime yönelik sonuçlar	Öğrenci takibi	2
	Sosyal duygusal ihtiyaç	5
	Bireysel destek	3
Uzaktan Sanat eğitimine yönelik sonuçlar	İmkan yetersizliği	2
	Duyularını ifade edebilme	2
	İletişim aracı	4
	Olumlu duygu durumu	3

Salgının birinci yılını geçerek, uzun süre aktif olarak uzaktan eğitime devam etmiş olan öğretmenlerin çok önemli durum değerlendirmeleri yer almaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamının süreçten oldukça yorgun ve umutsuz oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin hiç olmadığı bir seçeneğin söz

konusu olmadığı hiç yoktan çok daha faydalı olduğu yönünde de pozitif bir inançları bulunmaktadır.

Katılımcı öğretmenler, Salgın sebebiyle uzaktan yürütülen eğitimin öğrenci ve öğretmen yönünden giderek zorlaştığını, yüz yüze eğitimdeki öğrenci ile yakın temasın, onların ihtiyaçlarını anında fark edebilme ve buna yönelik çalışmalar yürütme, konuya göre etkileşimli çalışmalar düzenleme vb. konularda uzaktan eğitimin yetersiz kalması, verimi de aynı doğrultuda olumsuz olarak etkilediği yönünde negatif yönde görüş bildirmişlerdir.

“İnsan sosyal bir varlıktır ve bunun gereği olarak diğer insanlarla iletişim içinde olmak ister.”(Öğretmen 1) Bu sürecin öğrenciler üzerinde farklı etkileri olduğu, kolay adapte olanlar olduğu kadar takip etmekte zorlanan öğrencilerinde olduğu, sosyal ve duygusal anlamda oldukça farklı etkilerinin olduğu, hızlı uyum sağlayıp takipte zorlanmayanların sınıf ortamında da sorumluluk bilinci yüksek çocuklar olurken, adapte ve takipte zorlananların sınıf ortamında da sorumluluk bilinci yüksek olmayan desteğe ihtiyaç duyan çocuklar olduğu ortaya çıktığı ve uzaktan eğitimde bu çocukları desteklemenin oldukça zor olduğu belirtildi.

Bilgisayar karşısından öğretmeni takip etmek, arkadaşları ile yüz yüze sosyal bir iletişim içinde olamamak, duygularını aktif paylaşamamanın öğrencileri de çok fazla yorduğu düşüncesine sahipler. Sosyal bir varlık olarak insanın yetişkin olarak bile zorlandığı bu süreçten öğrencilerde ileride nasıl sonuçlar doğuracağını bilmediğimiz bir şekilde etkileniyorlar ve öğretmenler bu etkilenme sürecinde öğrencileri ile birebir uzaktan iletişimde olan kişiler olarak büyük sorumluluk hissediyorlar. Duygusal olarak yorulmuş olan öğrencilerin derse katılım konusunda zorlanma ve isteksizlik yaşamasını normal karşılıyorlar.

Uzaktan eğitim sürecinde sanat çalışmalarının da kısıtlı olarak yürütüldüğü çocukların bilgisayar başında oturma süreçlerini kısaltma adına daha çok akademik çalışmalara yer verdikleri yönünde düşünce belirtiyorlar. Çok sık olmasa da yer verdikleri sanat çalışmalarına öğrencilerin ilgiyle katıldıklarını bildiriyorlar. Mecburen teknolojiyle geçirilen uzun çalışma saatlerinde, yapılan bir sanat etkinliğinin çocuğun iç dünyasını yansıtabilme imkânı sağladığı görüşündeler.

“Uzaktan eğitimde öğrencilerimize sanat eğitimi noktasında destekleyici çalışmalar yüzü yüze eğitimdeki gibi aktif olamadı maalesef” (Öğretmen 1). Bu zorlu süreçte sanat derslerine ayrılan sürelerin aslında çok önemli ve çocuklar için çok faydalı olduğu görüşündeler. Ekran başında çok sıkılan çocukların ders sanat deyince ne kadar mutlu ve istekli olduklarını gözlemlediklerini belirtiyorlar.

Her türlü olumsuzluğa rağmen uzaktan eğitimin, eğitim devamlılığı sağlıyor olması açısından, öğrencilerin ruhsal duygusal ve sosyal olarak birçok ihtiyacı karşıladığı, öğrencilerin bir arada bulunma isteğini desteklemesi yönüyle olumlu sonuçları olduğu konusunda pozitif yönde görüş bildirmişlerdir.

i. Katılımcı Öğretmen Görüşleri

“Salgın sebebiyle uzaktan yürütülen eğitimin öğrenci ve öğretmen yönünden giderek zorlaştığını söyleyebiliriz. Yüz yüze eğitimdeki öğrenci ile yakın temasımız, onların ihtiyaçlarını anında fark edebilme ve buna yönelik çalışmalar yürütme, konuya göre etkileşimli çalışmalar düzenleme vb. konularda uzaktan eğitimin yetersiz kalması, verimi de aynı doğrultuda olumsuz olarak etkilemektedir. Uzaktan eğitimde öğrencilerimize sanat eğitimi noktasında destekleyici çalışmalar yüzü yüze eğitimdeki gibi aktif olamadı maalesef. Ancak yine de ödevlendirme şeklinde çalışmalarımız oldu. Derslerimizde de konuya uygun olarak farklı tasarımlar oluşturma, hayal gücünü ortaya çıkaran çizim çalışmaları, ritimsel ezgiler çalışma gibi faaliyetlerimiz oldu. Öğrencilerin üzerinde bu süreç duygusal ve sosyal anlamda oldukça farklı seyretti. Buna hızlı adapte olan öğrencilerimiz olmakla birlikte zorlanan ve uyum sağlayamayan öğrencilerimiz de oldu. Hızlı uyum sağlayabilenlerin daha çok sorumluluk bilinci gelişmiş öğrencilerimiz olduğunu; uyum sağlamakta zorluk çekenlerin de sınıf ortamında özel ilgiye ihtiyaç duyan veya sorumluluk bilinci henüz istenen düzeye ulaşmayan öğrencilerimiz olduğu gözlenmiştir. İnsan sosyal bir varlıktır ve bunun gereği olarak diğer insanlarla iletişim içinde olmak ister. Bu anlamda öğrencilerin en çok sosyal ve duygusal anlamda, “birliktelik” kavramından etkilendiklerini görüyoruz. Öğrenciler fiziksel anlamda bir arada olup, iletişim içinde olmak, duygularını aktif yaşamak ve paylaşım içinde olmak istediklerini görmekteyiz. Bununla birlikte bilgisayar ekranı başında bulunmak ve öğretmeni takip etmek duygusal anlamda da öğrencileri yordüğünü söyleyebiliriz. Bunların sonucu olarak öğrencilerde derse katılım durumlarında ve isteklerinde azalma görülmektedir” (Öğretmen 1).

“Uzaktan eğitim döneminde maalesef sanat çalışmalarına fazla yer veremedik. Ders saatlerinin kısıtlı olması, bilgisayarda oturma sürelerinin uzamaması için sadece akademik çalışmaları yapabildik. Nadiren de olsa deney çalışmalarını sanat çalışmaları ile birleştirebildik. Çocukların deney saatlerinde boya ile renklendirme kısmıyla vakitlerini daha fazla geçirdiklerini gözlemledim.

Deneyden ziyade materyali boyama ile daha çok ilgilendiler. Derse malzeme toplayarak gelmeleri de istekli olduklarını gösteriyordu. Fırsat buldukça derslerimizi renklendirmeye ve farklı etkinliklere yer vermeye çalışıyoruz” (Öğretmen 2).

“Bilhassa bu süreçte, salgın jenerasyonu diyebileceğimiz bir nesil elimizde yetişirken, ve ileride bu nesil üzerinde bu sürecin nasıl etkiler ve izler bırakabileceğini tam olarak kestiremezken, biz eğitimcilere, geleceği göz önünde bulundurarak bu gidişe bir yön verebilme sorumluluğu da düşüyor. Bu yüzden en çok bu süreçte, çocuğu ve içinde bulunduğu koşulları daha iyi anlayan ve içten yaklaşan bir sanat eğitiminin daha da önem kazandığını düşünüyorum. Teknolojiyle bu kadar içli dışlı oldukları bu günlerde, her ne kadar teknoloji sayesinde-online devam etse de o esnada bir sanat çalışmasının çocuğun içinde açtığı yerin, bıraktığı izin, uzun vadede yankılarını hissetmesi bence çok kıymetli” (Öğretmen 3).

“Uzaktan eğitim her alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de sosyal ve duygusal açıdan eksikliklere sebep oluyor. Ancak yaşadığımız bu zorlu süreçte eksik bırakılmaması gereken bir alan. Okulumuzda da bu alanı destekleyen uzaktan da olsa sanat çalışmalarına ara verilmeden devam eden görsel sanatlar eğitimi verilmektedir. Özellikle bir sınıf öğretmeni olarak yaparak yaşayarak öğrenme tekniğini kullanırken sanat etkinliklerinden yararlanmaktayım. Özellikle pandemi sürecinde öğrencilerimiz en çok duygusal açıdan desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Sanat etkinlikleri de bunu en iyi şekilde sağlayan etkinliklerdendir. Ben sınıf öğretmeni olarak yaparak yaşayarak öğrenme tekniğini kullanırken sanat etkinliklerinden yararlanmaktayım. Özellikle pandemi sürecinde öğrencilerimiz en çok duygusal açıdan desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Sanat etkinlikleri de bunu en iyi şekilde sağlayan etkinliklerdendir. Tabi ekran başında yönlendirme, malzeme kullanma konusunda destek olma, hatta malzemeyi temin etme gibi konularda zorluklar yaşadık. Fakat ne kadar zor olursa olsun ekran karşına pasif olarak ders dinlemek zorunda kalan öğrencilerin sanat etkinlikleri sırasında ne kadar istekli ve mutlu olduklarını gördük.

Bu çalışmalarla sosyal olarak da kendini çıkardığı ürünle daha iyi ifade edebiliyor öğrenciler. Ayrıca uzaktan eğitim de öğrenme süreçleri daha yavaş ilerliyor bu nedenle sanatla desteklenen konularda daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştiğini de gözlemliyoruz” (Öğretmen 4).

“Bu süreçte uzaktan da olsa eğitim devamlılığının öğrencilerin ruhsal, duygusal ve sosyal olarak oldukça ihtiyaç olduğuna inanmaktayım. Uzaktan eğitimin akademik açıdan yararlı ancak uygulama açısından eksiklikleri olduğu düşüncesini taşımaktayım sosyal ve duygusal olarak öğrencilerin bir arada bulunma ihtiyaçlarının birazda olsa giderildiğini düşünüyorum”(Öğretmen 5).

4.2. İlkokulda Öğrenim Gören Öğrencisi Olan Velilerle Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde velilere, sosyal duygusal öğrenme becerileri ile ilgili düşünceleri, öğrencilerinin aldığı sanat eğitimi ile ilgili bilgileri, öğrencilerin aldıkları sanat eğitiminin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişimine katkıları ile ilgili düşünceleri ve pandemi dolayısıyla geçilen uzaktan eğitimi genel ve sanat eğitimi özelinde değerlendirmeleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1. Velilerin Okulda Yapılan Sanat Eğitimi ile İlgili Bilgisine Yönelik Bulgular

Bu bölümde velilere “*Öğrencinizin sınıfında sanat eğitimine yönelik ne gibi uygulamalar yapılmaktadır?*” Sorusu yöneltilmiştir.”

Bu soruda velilerin okulda yapılan sanat etkinlikleri ve içerikleriyle ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları tespit edilmiştir. Alınan cevaplarda okulda yapılan sanat etkinliklerinden içerik ve konulardan haberdar oldukları görülmüştür.

Tablo 4.6. Velilerin Sanat Eğitime Yönelik Bilgisi

Ana Tema	Alt Temalar	
Veli Görüşleri	Ressam tanıtımları	2
	Resim sergileri	1
	Farklı resim teknikleri	3
	Üç boyutlu çalışmalar	2
	Geleneksel sanatlar	1
	Uygulama	3

Okullarda genel olarak ressam tanıtımları, resim sergileri, farklı resim teknikleri, üç boyutlu çalışmalar, geleneksel sanatların tanıtımı ve uygulama denemeleri, bunun yanı sıra müzik ve enstrüman eğitimi yapıldığını belirtmişlerdir. “*Yapılan uygulamaları paylaşılan bültenler, öğrencime ait fotoğraflar eve gönderilen resimler aracılığıyla*

takip edebiliyorum.” (Veli 2) Yapılan çalışmaları okul yayınlarından takip edebildiğini dile getirmiştir.

“Öğrencilerin çalışmalarından oluşan resim sergisi, ressam tanıtımları, farklı tekniklerle yapılan resim çizme ve renklendirme çalışmaları, maket, süs gibi 3 boyutlu çalışmalar müzik çalışmaları, Türk ve batı müziği ustalarının tanıtımları, koro çalışmaları, ritim ve minyatür gibi kulüp faaliyetleri” (Veli 1). Okullarda yapılan sanat eğitiminin içeriğini zengin ve çok yönlü olarak değerlendirmektedirler. Sanat tarihi ve seramik atölye çalışmalarının yapıldığını memnuniyet duygusuyla ifade etmişlerdir.

i. Katılımcı Veli Görüşleri

“Öğrencilerin çalışmalarından oluşan resim sergisi, ressam tanıtımları, farklı tekniklerle yapılan resim çizme ve renklendirme çalışmaları, maket, süs gibi 3 boyutlu çalışmalar müzik çalışmaları, Türk ve batı müziği ustalarının tanıtımları, koro çalışmaları, ritim ve minyatür gibi kulüp faaliyetleri”(Veli 1).

“Yapılan uygulamaları paylaşılan bültenler, öğrencime ait fotoğraflar eve gönderilen resimler aracılığıyla takip edebiliyorum. Paylaşımlarda kuru, pastel boya çalışmalarının daha ağırlıklı olarak kullanıldığını görüyorum. Bunların yanı sıra sulu boya, ebru, seramik çalışmalarına da yer verildiğini ifade edebilirim. Muhtemelen okulda daha farklı çalışmalara, grup çalışmalarına yer veriliyordur. Ama bir veli olarak yapılan çalışmaları tam anlamıyla takip edemiyoruz”(Veli 2).

“Zengin ve çok yönlü uygulamalar yapılmakta. Hem içlerine dönük hem dış dünya üzerinden duyuların harekete geçirildiği, kimi zaman durağan kimi zaman interaktif, ama hepsinde çocuğa ayrı ayrı kapılar açan uygulamalar” (Veli 3).

“Okulumuzda görsel sanatlara yönelik oldukça çeşitli çalışmalar var. Kendini tekrar etmeyen farklı etkinlikler yapıyorlar Karakalem, farklı boya teknikleri, kolaj çalışmaları, seramik atölyesi çalışmaları, geleneksel el sanatları çalışmaları yapmaktalar. Ayrıca yenilikçi sanatsal çalışmalara da yer veriyorlar. Ressamları tanıyorlar” (Veli 4).

“Her türlü sanat etkinlikleri yapılmaktadır. Sanat tarihi, ressamlar ve resimleri farklı resim teknikleri ve müzik eğitimi verilmektedir” (Veli 5).

4.2.2. Velilerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerine yönelik bilgi ve tutumları

Bu bölümde katılımcılara; *Sosyal duygusal öğrenme becerileri size ne ifade ediyor?* Sorusu yöneltilmiştir.

Velilere, sosyal duygusal öğrenme kavramının ne ifade ettiği ile ilgili bilgi almak üzere yöneltilen bu soru karşısında veliler oldukça konuya hâkim olduklarını göstermişlerdir.

Tablo 4.7. Velilerin SDÖ Görüşleri

Ana Tema Veli Görüşleri	Alt Temalar	
SDÖ'ye yönelik bilgileri	İlişki kurma ve sürdürme	2
	Duyguları anlama	1
	Öz yeterlilik	3
	Hayatla bağ kurma	2
	Davranış	3

Bireyin yaşamı boyunca kendisi ve çevresindeki kişiler ile ilişkileri sürdürme, hayatla olumlu bağ kurma, aldığı eğitimin davranışlara yansımaları, uyaranlara karşı verdiği tepkileri belirlemede, kişisel gelişiminde sağlıklı bir duygu dünyasına sahip olması, sağlıklı düşünüp hissedebilen, sağlıklı iletişim kurabilen, özgüveni gelişmiş yeteneklerinin farkında olan bireyler yetiştirebilmek için önemli bir unsur olduğu görüşünü paylaşıyorlar. *“Sağlıklı düşünen, sağlıklı hisseden, sosyal olarak iyi iletişim kurabilen bireylerin yetişmesinde sanatın önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum.* (Veli 2)

Çocuklarının sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişmesinde okulda aldıkları eğitim niteliğinin belirleyici önemli bir faktör olduğu konusunda olumlu bir yönelimleri var.

“Bireyin yaşamı boyunca kendisi ve çevresindeki kişiler ile ilişkileri sürdürmek, hayatla bağ kurmak ve sağlıklı bir birey olmak için gerekli olan bilgi, tutum ve becerilerdir”. (Veli 1) İsimli katılımcının açıkladığı şekliyle SDÖ konusunda gayet

bilinçli olduğu görülmektedir. “Çocukların kişisel gelişimi” (Veli 4) yorumunda bulunan velimiz önemli konuya dikkati çekmiştir.

i. Katılımcı Veli Görüşleri

“Bireyin yaşamı boyunca kendisi ve çevresindeki kişiler ile ilişkileri sürdürmek, hayatla bağ kurmak ve sağlıklı bir birey olmak için gerekli olan bilgi, tutum ve becerilerdir” (Veli 1).

“Aldığı eğitimin davranışlarına ne kadar yansıdığı, uyarıcılara karşı nasıl tepkiler verdiği ve tepkilerini aldığı eğitimle ne kadar dengeleyebildiği anlamına geliyor” (Veli 2).

“Çocukların kişisel gelişiminde, sağlıklı bir duygu dünyasına sahip olabilmelerinde hayati öneme sahip, olmadığı takdirde bir kanadının kırık kalacağı öğrenme sürecini ifade etmekte. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri var olduğunda ancak diğer akademik gelişmeler fayda sağlayabilir, bireye ve topluma” (Veli 3).

“Sağlıklı düşünen, sağlıklı hisseden, sosyal olarak iyi iletişim kurabilen bireylerin yetişmesinde sanatın önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Çocuklarımızın yetenekleri gelişiyor, Çevresinde olan olayları daha iyi yorumlayabiliyorlar” (Veli 4).

“Sanat etkinliklerinin çocuk açısından önemli olduğunu ve gelişimine çok büyük katkı sağladığını gözlemlemekteyim. Sanat çalışmaları sırasında kendine özgüvenini, becerisini ortaya koyma isteğini kendini en iyi şekilde ifade edebildiğini, etkinlikler sırasında eğlendiğini gözlemlemekteyim” (Veli 5).

4.2.3. Sanat Eğitimiyle Desteklenmiş SDÖ Becerilerinin Gelişimine Yönelik Çalışmaların Öğrenci Üzerindeki Etkileri

Bu bölümde katılımcılara; “Öğrencinizin sınıfında veya okulunda sanat etkinlikleri ile sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan çalışmaların çocuğunuz üzerindeki etkisi ile ilgili gözleminiz nasıl oldu?” yöneltmiştir. Katılımcı veli grubunun bu soruya verdikleri cevaplar alt temalara ayrılmıştır. Diğer sorulara verdikleri yanıtlarda olduğu gibi velilerin bu konuda da bilinçli bir gözlemci oldukları görülmüştür.

Tablo 4.8. Velilerin Sanat Eğitimi ve SDÖ Gözlemleri

Ana Tema Veli Görüşleri	Alt Temalar	
Sanat eğitimi ve SDÖ'ye yönelik sonuçlar	İlişki kurma ve sürdürme	2
	Duyguları anlama	1
	Öz yeterlilik	3
	Hayatla bağ kurma	2
	Davranış	3

Öğrencilerin akademik derslere göre sanat derslerine daha büyük istek ve neşeyle katıldıklarını, “*Hayal gücü geliyor. Estetik bakış açısı kazanıyor*”(Veli 4). Ders dışında da derste öğrendikleri teknikleri uyguladıklarını bu çalışmalarını ebeveynleriyle paylaşıp eleştiri ve övgü almaktan hoşlandıklarını, evin farklı alanlarında sanat eserlerini sergilemeyi sevdiklerini hatta ilişkilerinde olumsuz bir durum olduğunda düzeltmek için bir sanat çalışması yapıp hediye etmeyi yöntem olarak kullandıklarından bahsetmişlerdir. “*Üretmek, beğenilmek hoşuna gidiyor. Evde herkese gösterip fikirlerini paylaşmasını istiyor.*” (Veli 2) diyerek çocuğunun sanat aracılığıyla eleştiriye açıklık durumunu dile getirmiştir. Bu vesileyle öz yeterlilik kazandığını belirtmiştir. Veliler bu soruyu yanıtlarken oldukça olumlu bir tutum ile çocuklarının duygularını ifade etmeleri gereken durumlarda resim yaparak somutlaştırmaya çalışarak hediye etmekten hoşlandıklarını ve bunların saklanmasına çok önem verdiklerini belirtmiştir. “*Aldığı sanat eğitiminin sosyal-duygusal öğrenme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum.*” (Veli 3) Gelecekte de kendi duygularını anlamada ve karşısındakinin duygularını anlamlandırmada empati yeteneğini geliştirmede faydası olacağı konusunda hemfikirler. “*Sadece kendisi için değil, yeri geldiğinde ailedeki herkes için düşünmesi empati yeteneğini de geliştiriyor*” (Veli 4) İlişki kurma ve sürdürme de empati kurabilme becerisi alt tema olarak çıkmıştır.

i. Katılımcı Veli Görüşleri

“Oğlum pek fazla sanat çalışmalarına katılmaya istekli olan bir çocuk değildir. Ancak verilen sorumluluklarını yerine getirme noktasında hassas olduğu için yapılan çalışmalara katılmaktadır. Duygusal anlamda öncelikle bu çalışmalar

onu zorlamaktadır. Çalışmalara ön yargı ile yaklaşmakta olup, kendisinden beklenen açıklanıp, çalışmasında ona pratik yollar gösterildiğinde duygusal anlamda daha rahatlamaktadır. Ortaya çıkan sonuçtan da mutlu olup, kendi gelişimine katkı sağlamaktadır” (Veli 1).”

“Benim kızım gecenin bir yarısında eline boyalarını alıp resim yapabilen ve tüm evi resimleri ile süsleyebilen bir çocuk. Kâğıdın tamamını kullanması, renklere hâkim olması, renkleri kombine ederken çok yetenekli olması beni bazen fazlasıyla şaşırtıyor. Ben veya babası sanat çalışmalarında kızımı destekleyemiyoruz bu anlamda onunla ilgilenemiyoruz. Ama kızımın tek başına özgüvenli bir şekilde yapabildiği tek şey nerdeyse sanat çalışmaları. Çok seviyor, çok kıymet veriyor. Üretmek, beğenilmek hoşuna gidiyor. Evde herkese gösterip fikirlerini paylaşmasını istiyor. Saklamak zorlaştığında eleme yaptığımızda neden çöpe attınız diye hayıflanıyor. Ona göre sayfaya attığı tek bir çizik bile kıymetli. Bu yönünün geleceğe dair ona fazlasıyla katkı sağlayacağını ifade edebilirim” (Veli 2).

“Aldığı sanat eğitiminin sosyal-duygusal öğrenme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum. Göz zevki, estetik ve bu konularda gitgide gelişen ve kendini gösteren bir “seçicilik” olduğunu da gözlemlemekteyim. Oturduğu bir çalışma masasına çeki-düzen verme, daha estetik hale getirme isteği ve sonrasında daha mutlu ve iyi hissetmesi... Bunu sadece kendisi için değil, yeri geldiğinde ailedeki herkes için düşünmesi empati yeteneğini de geliştiriyor olabilir bu yolla. Hayatın içinden yine en çok gözlemlediğim şey, bir şeyler yolunda gitmediyse, bunu telafi etmek için hemen bir sanat çalışmasına koyulması, bu, resim olabildiği gibi çoğu zaman uzun uğraşlar isteyen keçeden el işleri, origamiler, minyatür çalışmalar vs. olabiliyor. Sonra hediye ediliyor :) Yani sanat dilinin, sanatla kurduğu bu duygusal ilişkinin çok baskın bir şekilde hayatında olduğunu görüyorum”(Veli 3).

“ Bu tarz çalışmalara daha istekli katılıyor, hevesle bekliyor. Sosyal olarak kaygı yaşamadan etkinliklere katılıyor. Duygusal ve sosyal olarak kendini iyi hissettiğini düşünüyorum. Kendisi de biz de yeteneklerini keşfediyoruz. Hayal gücü gelişiyor. Estetik bakış açısı kazanıyor. Özellikle ergenlik dönemine geçiş yapan çocukların duygularını sanat yolu ile daha rahat ifade edebildiklerini görüyoruz. Örneği kızım, öğrendiği bir çizim tekniğini ders dışı farklı bir zamanda da kullanıyor. Duvarlarına duygularını ifade eden resimler yapıp asıyor. El becerisini geliştirecek etkinliklerden de keyif alıyor. Farklı sanat dallarını tanıması kültürel bir bakış açısı gelişmesini de sağlıyor” (Veli 4).

“Oldukça olumlu katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. Her yönüyle sanat eğitimi alırken zenginleştiğini gözlemliyorum. Duygularını ortaya koyabildiğini, sosyal olarak ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini söyleyebilirim”(Veli 5).

4.2.4. Sanat Eğitiminin SDÖ Becerilerinin Gelişimi Açısından Öğrencinin Gelecek Hayatına Yönelik Katkıları

Bu bölümde katılımcılara; “*Sanat eğitiminin sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin gelişimine katkılarının gelecekteki hayatlarına nasıl etkisi olacağını düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir.

Sanat eğitiminin bugün gördükleri olumlu etkilerinden yola çıkarak gelecekteki hayatlarında önemli katkıları olacağını düşünüyorlar bu bakımdan eğitimin olmazsa olmazları arasında gördüklerini ve çocuklarını bu alanda desteklediklerini dile getiriyorlar.

Tablo 4.9. Velilerin Sanat Eğitimi ve SDÖ Yönelik Görüşleri

Ana Tema Veli Görüşleri	Alt Temalar	
Sanat eğitimi ve SDÖ'nün geleceğe yönelik sonuçları	Duygularını aktarma	4
	Estetik bakış açısı	2
	Çevreye duyarlı	1
	Yeteneklerini keşfetmiş	2
	Empati	3

“*Sanat eğitiminin olmazsa olmaz olduğunu düşünmekteyim. Sosyal-duygusal anlamda; yaptığı çalışmalarla, çizdiği resimlerle iç dünyasından bizlere ipuçları verirler ve bizler de bundan yola çıkarak bir problem durumu varsa bu durum büyümeden çözüm yolu bulabiliriz*” (Veli 1). Bugün çizdikleri resimlerle onların iç dünyalarını keşfetmelerine fırsat veren çocukların yetişkinlik sürecinde de duygularını ifade etmenin önemini kavradıkları yönünde cevaplar vermişlerdir.

“*Çevreye karşı empati duygusu*” (Veli 1) geliştirmede yine sanat eğitimi bir yöntem olarak görülmüştür. Duygularını karşı tarafa aktarma becerisinin güçlenmesinin, yetişkin birey olduklarında duygularını ifade etmede faydası olacağı görüşü çıkmıştır.

“Çevresine duyarlı (Veli 1) İnsanlara, çevreye, hayvanlara karşı daha duyarlı saygılı estetik bakış açısı gelişmiş bunu hayatına, ilişkilerine yansıtabilen bireyler yetiştirmede sanat eğitimi bir yöntem olarak görmektedirler. *Estetik algıları gelişmiş, zevk sahibi bireyler olarak, iç dünyalarından yola çıkarak, çevrelerine, dünyaya katmak isteyecekleri güzellikler olacaktır mutlaka.* (Veli 3)

“Öğretmenler tarafından keşfedilmesi ve gelişmeleri için yönlendirme yapmaları gerekir diye düşünüyorum” (Veli 4). Erken yaşta başlanan sanat eğitimiyle üstün yetenekli çocukların yeteneklerinin daha hızlı keşfedip geliştirecek bu alanda meslek seçiminde bulunacak çocuklara da yol gösterici olabileceği yönünde pozitif bir eğilim göstermektedirler.

i. Katılımcı Veli Görüşleri

“Sanat eğitiminin olmazsa olmaz olduğunu düşünmekteyim. Sosyal-duygusal anlamda; yaptığı çalışmalarla, çizdiği resimlerle iç dünyasından bizlere ipuçları verirler ve bizler de bundan yola çıkarak bir problem durumu varsa bu durum büyümeden çözüm yolu bulabiliriz. Çevresine duyarlılığı artar, bu da hayatındaki diğer tüm evrelerde yansımaları olumlu olarak gösterir. İnsanlara, doğaya, çevreye karşı empati duygusu gelişip, her şeyde estetik bir bakış açısı arar ya da yaptığı meslekte buna dikkat eder. Bununla birlikte başkalarının bakış açısını da fark ederek, diğer kişiler ile kendi bakış açısını karşılaştırır. Bu sayede değerlendirme yapmayı öğrenir” (Veli 1).

“Kızımdan büyük bir oğlum var ve o da kardeşi gibi sanat çalışmalarına çok yatkındı ve üretmeyi çok seviyordu. Şimdi büyüdü ve uzun vadede ona katkılarını daha iyi görebiliyorum. Oğlum dikkat çalışmalarında çok iyi, düzenleme, bir araya getirme, görsel uzamsal zekasını kullanabileceği etkinliklerde çok yetenekli. Aynı gelişimi kızımın da göstereceğini düşünüyorum. Kızım oğluma göre sanat eğitimine daha erken yaşta başladı ve daha profesyonel öğretmenden eğitim aldı ve katkısının daha fazla olacağı inancındayım” (Veli 2).

“Estetik algıları gelişmiş, zevk sahibi bireyler olarak, iç dünyalarından yola çıkarak, çevrelerine, dünyaya katmak isteyecekleri güzellikler olacaktır mutlaka” (Veli 3).

“Özellikle sanata ilgi duyan çocukların ergenlik dönemini daha sağlıklı geçirebildiklerini de düşünüyorum. İleride farklı mesleklere sahip olsalar da çocuğumun bir sanat dalı ile uğraşmasını isterim. Şu an okullardaki sanat eğitimi de bunun için alt yapı oluşturmalıdır. Bu nedenle farklılık gösteren öğrencilerin öğretmenler tarafından keşfedilmesi ve gelişmeleri için yönlendirme yapmaları gerekir diye düşünüyorum” (Veli 4).

4.2.5. Velilerin Uzaktan Eğitime yönelik Düşünceleri, Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitimi ve SDÖ becerilerine Uzaktan Eğitimin Katkıları

Bu bölümde katılımcılara; “Covid- 19 salgını sebebiyle uzaktan yürütülen eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz? Çocuğunuzun aldığı eğitim içeriği sanat eğitimini kapsayabildi mi ve bu süreci sosyal duygusal öğrenme çıktıları açısından nasıl değerlendirirsiniz? Soruları yöneltmiştir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ders programlarında sanat eğitiminin de yer aldığını ve çocuklarının derslere olabildiğince katıldığını bildiren velilerin canlı sanat derslerinin yapılmasından yana pozitif bir tutum sergilemekte oldukları gözlenmiştir.

Tablo 4.10. Velilerin Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitimi ve SDÖ Katkısına Yönelik Görüşleri

Ana Tema Veli Görüşleri	Alt Temalar	
Uzaktan eğitimde Sanat eğitimi ve SDÖ katkıları	Akran iletişimi	4
	Odaklanma	2
	Duygusal destek	5
	Duygularını ifade etme	4

Ders içeriğini değerlendirirken “*Bu noktada çocuğumun aldığı eğitimin içeriği sanat eğitimini tam olarak kapsayamamaktadır*” (Veli 1). Sanata özel ilgisi olan çocukların bu derslerden maksimum fayda görürken çok ilgisi olmayan yüz yüze derslerde öğretmenin bireysel yönlendirmesine ihtiyaç duyan çocukların zorlandıkları yönünde.

“Birçok zaman, online ders bitmiş olsa bile, kızım için bitmemiş olduğunu görüyorum ve bu konsantresi çok hoşuma gidiyor, odak noktası orası olmaya devam ediyor, belki sınıf ortamında yapamayacağı bir şey bu, ama evde, o esnada o dersle ve çalışmayla kurduğu bağ ders bitse bile devam ediyor, bazen ona eşlik edecek bir müzik açıyor ve onu tamamlayana kadar başka bir şey yapmıyor, aslında bu da somut olarak çok güzel bir göstergesi” (Veli 3).

İlgili olan öğrencilerin bu süreçte ders dışı zamanlarda da uzun süreli sanat etkinlikleri yaptıkları evden çıkılamayan kısıtlama günlerinde kendilerine bir uğraş olarak sanat derslerinde öğrendikleri teknikleri kullanarak çalışmalar yapmaktan keyif aldıkları yönünde. Sosyal ilişkilerin olabildiğince sekteye uğradığı eğitimin normal seyrinde yürütülemediği bu günlerde çocukların sınıf öğretmeni dışında branş öğretmenleriyle iletişimde olması, ders esnasında arkadaşlarıyla iletişim kurup sohbet edebildikleri bu derslerin öğrenciler üzerinde sosyal ve duygusal olarak pozitif yönde etkisi olduğu yönünde kanaate sahipler.

“Uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitim gibi verimli olduğunu söylemek mümkün değil tabii” (Veli 4). Yüz yüze yapılan sanat derslerinin yerini tutmasa da derslerin devam etmesinden memnun oldukları yönünde görüş bildirmektedirler.

i. Katılımcı Veli Görüşleri

“Bir grup içinde çalışma yürütmek, Ders esnasında arkadaşları ile konuşmak, Onların yaptığı çalışmaları görmek, incelemek, yorum yapmak Öğretmenin rehberliğini birebir yanında hissetmek gibi bu dersi önemli kılan unsurların sekteye uğramasından ötürü uzaktan eğitimde sanat eğitiminin verimliliğinin azaldığını düşünmekteyim. Bu noktada çocuğumun aldığı eğitimin içeriği sanat eğitimini tam olarak kapsayamamaktadır. Çocuğum açısından sanat eğitiminin sosyal-duygusal anlamda olan katkıları da bu doğrultuda istenilen seviyede kendini gösterememektedir”(Veli 1).

“Uzaktan eğitim döneminde kızım derslere düzenli katılmadı ilk üç derse girdikten sonra artık sonraki dersler ne olursa olsun bilgisayar başına oturmak istemedi. Ama yüz yüze eğitim döneminde aldığı kazanımlar ona yetti. Sanat derslerine katılmasa da masasından resimler, boyalar, pullar eksik olmadı, her gün meşgul olmayı başarabiliyor. Kendisine sorduğumda okulda resim derslerini daha çok seviyorum diyor” (Veli 2).

“Kapsayabildiğini düşünüyorum. Birçok zaman, online ders bitmiş olsa bile, kızım için bitmemiş olduğunu görüyorum ve bu konsantresi çok hoşuma gidiyor, odak noktası orası olmaya devam ediyor, belki sınıf ortamında yapamayacağı bir şey bu, ama evde, o esnada o dersle ve çalışmayla kurduğu bağ ders bitse bile devam ediyor, bazen ona eşlik edecek bir müzik açıyor ve onu tamamlayana kadar başka bir şey yapmıyor, aslında bu da somut olarak çok güzel bir göstergesi” (Veli 3).

“Uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitim gibi verimli olduğunu söylemek mümkün değil tabii. Ama öğretmenlerimizin de ellerinden geleni yaptıklarını da farkındayız. Öğrencilerin daha pasif olduğu bir eğitim yöntemi. Özellikle de sanat eğitiminde bireysel yönlendirmenin ve desteğin önemli olduğunu

düşünürsek uzaktan sanat eğitiminde öğretmen ve öğrenci arasında bir mesafe olduğu bir gerçek. Seçilen etkinlikler de kısa sürede göster yaptır şeklinde yürütülebilen etkinlikler. Yapılan çalışma ile ilgili ortaya çıkan ürünlerde geri dönüt konusunda da eksiklikler oluşuyor. Ancak bu süreçte öğrencinin sanattan uzak kalmaması sosyal ve duygusal gelişimini devam ettirilebilmesi için de özel bir çaba gösterildiğini de bir veli olarak farkındayım” (Veli 4).

“Çocuğumun sanat etkinliklerini ilgisinin ve isteğinin arttığı bu dönemde sanat etkinlikleriyle ilgilenmesi çocuğumun özgüvenini hem ruhsal hem de duygusal anlamda olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum”(Veli 5).

4.3. İlkokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanat Eğitimi ile ilgili Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ilkokul öğrencisi beş kişiyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Okulda hangi sanat etkinliklerinin yapıldığı, sanat etkinliklerine katılırken nasıl hissettiği, yeteneklerini keşfetmelerine katkısı olup olmadığı, duygusal olarak kendini nasıl geliştirdiği, gelecekteki yaşamında nasıl bir fayda sağlayacağına karşı tutumlarıyla ilgili bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitimi değerlendirmeleri, sanat eğitimi ile ilgili bu süreçte duyguları ifade etmesine katkısı olup olmadığına ilişkin tutumları yer almaktadır.

4.3.1. Öğrencilerin Okullarındaki Sanat Eğitime Yönelik Farkındalıkları

Bu bölümde katılımcılara “Okulunda hangi sanat etkinlikleri yapılmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Öğrenciler bu bölümde okullarında yaptıkları sanat uygulamalarından detaylı olarak uygulanan teknik ve içeriklerden bahsetmişlerdir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Sanat Eğitimi Dersi Farkındalıkları

Ana Tema	Alt Temalar	
Öğrenci görüşleri		
Ders içi uygulamalar	İki boyutlu çalışmalar	4
	Üç boyutlu çalışmalar	4
	Geleneksel sanatlar	3
	Farklı materyal denemeleri	2

Öğrenciler bu bölümde sanat ders içinde uyguladıkları tekniklerden bahsederken hepsini mutlulukla ifade etmiş ayrıntılara değinmek istemişlerdir. Öğrenciler ilk soruda sanat etkinliklerine karşı pozitif bir tutum içerisinde olduklarını göstermişlerdir. İki boyutlu yüzey üzerine şekil ve renklerle yapılan kompozisyonlardan, üç boyutlu farklı materyallerle yapılan düzenlemelerden, geleneksel sanat çalışmalarından ve atık materyallerle yaptıkları uygulamalardan bahsetmişlerdir.

“Karakalem, sulu boya, seramik, ebru, pastel boya ve kolaj çalışmaları yapıyoruz. Tüm teknikleri çok seviyorum çok eğleniyorum.”(Öğrenci4) diyerek derse ilişkin duygusunu belirtmiştir. *“Ünlü Türk ressamları ve onların resimlerini tanıyoruz”* (Öğrenci 1). İfadesini kullanan öğrenci geleneksel sanatlarla ilgili deneyimlerinden de bahsetmiştir.

i. Katılımcı Öğrenci Görüşleri

“Resim çizme, süs ve maket yapma, minyatür kulübü gibi etkinlikler yapılmaktadır. Ünlü ressamları ve onların resimlerini tanıyoruz. Geleneksel sanatları yapıyoruz” (Öğrenci 1).”

“Pastel boya, sulu boya, kuru boya ama en çok resim defterlerimizle çalıştırıyor. Bazen yapraklarla kirpi yapıyoruz. Bir de suya boya döktük fırçayla onu da çok sevmiştim. Başka hamur gibi şeylerle tabak yapıyoruz” (Öğrenci 2).

“Resim yapmak, müzik çalmak gibi”(Öğrenci 3).

“Karakalem, sulu boya, seramik, ebru, pastel boya ve kolaj çalışmaları yapıyoruz. Tüm teknikleri çok seviyorum çok eğleniyorum”(Öğrenci4).

4.3.2. Öğrencilerin Sanat Derslerine Yönelik Duyguları ve Yetenek Durumları

Bu bölümde katılımcılara; “Sanat etkinliklerine katılırken neler hissediyorsun? Kendi yeteneklerini keşfedebiliyor musun? Sanat etkinlikleri sosyal ve duygusal olarak seni nasıl geliştiriyor?” soruları yöneltilmiştir

Tablo 4.12. Sanat Eğitimi Uygulamaları

Ana Tema	Alt Temalar	
Öğrenci görüşleri		
Sanat Dersi Uygulamaları	Duygu durumlar	5
	Performans değerlendirmeleri	5
	Öz eleştiri	5
	Hayal gücü	2

Çocuklar sanat etkinliklerine başlamadan önce mutlu, heyecanlı, enerjik hissettiklerini ders esnasında eğlendiklerini olumlu ve mutlu bir tavırla ifade ediyorlar. Sanat konusunda çok başarılı olmadığını düşünen bir öğrenci ise başlangıçta biraz kaygılandığını ama ona destek olan biri olduğunda olumlu sonuçlar elde ettiğini ifade ediyor.

“Kötü resimlerim olsa da mutlu oluyorum”. (Öğrenci 2) Çocuklar kendilerini bazı tekniklerde başarılı görürken bazı tekniklerde daha başarısız olduklarını açıklayarak bir öz eleştiri yapıyor. Etkinlikler esnasında eğlendiklerini ve duygularını ifade edebildiklerini söylüyorlar.

“Sanat etkinliklerini yaparken eğleniyorum ama gelecekte bana nasıl bir faydası olacağını bilmiyorum. Sanat ile ilgili bir meslek seçmeyeceksem bana nasıl bir faydası olacağını bilmiyorum, ama hobi olarak yapabilirim.” (Öğrenci 5)

Gelecekte bu çalışmaların onlara nasıl bir faydası olacağı yönünde çok fazla fikirleri olmamakla birlikte bir öğrenci hobi olarak sanatı hayatında tutabileceğini düşünüyor.

i. Katılımcı Öğrenci Görüşleri

“Sanat etkinlikleri esnasında kendimi çalışmaya veriyorum. Ama çalışmaya başlamadan önce biraz sıkılıyorum. Çalışmayı yapamayacağımı düşünüyorum. Bana yardım eden biri olduğunda kendimi daha rahat hissediyorum. Çalışmayı tamamladıkça kendi yeteneklerimi de keşfediyorum. Bu da beni mutlu ediyor. (Öğrenci 1).

“Mutlu, enerjik hissediyorum. Kötü resimlerim olsa da mutlu oluyorum. Hayal gücüm çalışıyor. Çok şey öğreniyorum, bazen evde de aynı şeyleri yapıyorum. Çalışmalarımı panoya asıyorum. Onları biriktirmeye çalışıyorum ama çöpe atılıyor, üzülüyorum” (Öğrenci 2).

“Beni rahatlatıyor, heyecanlı oluyorum ne resim yapacağımı düşünüyorum” (Öğrenci 3).

“Karakalem, sulu boya ve seramik yaparken çok eğleniyorum ben karakalem ve seramikte başarılı olduğumu düşünüyorum. Kolaj çalışmalarında başarılı olduğumu düşünmüyorum. Çalışmalarda da öğretmen yardım edince başarılı olabiliyorum. Bakarak çizmeyi daha iyi yapabiliyorum ama hayal gücümü kullanırken zorlanıyorum. Sanat etkinlikleri yaparken eğleniyorum. Duyularımı ifade edebiliyorum” (Öğrenci 4).

“Sanat etkinliklerini yaparken eğleniyorum ama gelecekte bana nasıl bir faydası olacağını bilmiyorum. Sanat ile ilgili bir meslek seçmeyeceksem bana nasıl bir faydası olacağını bilmiyorum, ama hobi olarak yapabilirim” (Öğrenci 5).

4.3.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime ve Uzaktan Eğitimde Sanat Eğitime Yönelik Tutumları

Bu bölümde öğrencilere; “Covid- 19 salgını sebebiyle uzaktan eğitime katılabildin mi? Uzaktan eğitimde sanat eğitimi ilgili etkinliklere katılabildin mi? Bu derslerin duygularını ifade etmene nasıl katkısı oldu?” soruları yöneltilmiştir.

Öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili soruyu duyduklarında bir anda ifadeleri değişiyor ve mutsuz ve yorgun bir ifade ile cevaplıyorlar.

Tablo 4.13. Uzaktan Sanat Eğitimi Uygulamaları

Ana Tema	Alt Temalar	
Öğrenci görüşleri		
Uzaktan Sanat Dersi Uygulamaları	Derslere katılım	5
	Uzaktan eğitim	5
	Duygu durumları	5
	Uzaktan sanat dersi	2

Uzaktan eğitimde tüm derslere katıldıklarını sanat derslerine de katıldıklarını söylüyorlar. Bu yıl geçen yıla göre tüm derslerde olduğu gibi sıkıldıklarını ve girmek istemediklerini dile getiriyorlar. “*Evet katıldım ama çok değil çünkü sanat dersleri hep sonra oluyor ben çok yoruluyorum ve bilgisayardan sıkılıyorum ve katılamıyorum.*” (Öğretmen 2) Uzaktan eğitim ders programlarında sabahtan akademik derslerin öğleden sonra ise branş derslerinin olduğunu ancak ekran karşısında o kadar uzun süre oturmakta zorlandıkları için katılmak istemediklerini dile getiriyorlar. Yüz yüze yapılan sanat derslerinin daha keyifli olduğunu, öğretmenin birebir yönlendirmesine daha fazla ihtiyaç duyduklarını dile getiriyorlar. Bu soruyu cevaplarken bile oldukça isteksiz olan çocukların pandemi dolayısıyla, eğitimin devamlılığını sağlamak adına yapılan canlı derslerden ve ekran karşısında olmaktan oldukça yorgun ve sıkılmış oldukları gözleniyor. Yine de bu süreçte sanat derslerinin duygularını ifade etmelerine katkısı olduğunu dile getiriyorlar.

i. Katılımcı Öğrenci Görüşleri

“Evet uzaktan eğitime katıldım. Uzaktan eğitimde sanat eğitimine geçen yıl daha fazla katılıyordum. Yalnız bu yıl ekran karşısında artık pek katılmak istemiyorum. Yani bu dönem derse katılım sayım düştü. Bu derslerin duyguları ifade etmede katkısının olumlu olduğunu düşünüyor.” (Öğrenci 1).

“Evet katıldım ama çok değil çünkü sanat dersleri hep sonra oluyor ben çok yoruluyorum ve bilgisayardan sıkılıyorum ve katılamıyorum. Ama katıldığımda resim yapıyorum. Okuldaki resim dersleri kadar güzel olmuyor. Okuldaki resim derslerini daha çok seviyorum” (Öğrenci 2).

“Evet katıldım. Çok severek katıldım. Mesela hayat bilgisi dersinde bununla ilgili sorular sorulduğunda daha güzel cevap veriyoru”. (Öğrenci 3).”

“Uzaktan eğitim çok sıkıcı özellikle sanat etkinlikleri okulda daha keyifli oluyordu. Öğretmenler yaptığımız etkinlikleri daha rahat görüyor ve bizi yönlendirebiliyordu atölyelerde çalışılan etkinlikler daha keyifli oluyordu öğretmenler şimdi de çeşitli etkinlikler yaptırabiliyor ama sosyal olarak değil duygusal olarak bir yararı oluyor” (Öğrenci 4).

4.4. Tüm Katılımcıların Ortak Değerlendirilmesi

Tüm katılımcılar, sanat eğitiminin ilkökul öğrencileri üzerinde olumlu etkileri olduğu yönünde pozitif düşünceye sahip. Öğretmenler, öğrencilerin sanat dersine heyecan ve coşkuyla katıldıklarını dile getirirken, diğer derslerde de konuların sanat etkinliklerinden yararlandıklarını söylüyorlar. Bu şekilde kazanımların daha kalıcı bir öğrenmeye dönüştüğü fikrindedir. Veliler çocuklarının sanat eğitimi alması yönünde destekleyici olumlu bir tavır içerisindedir. Öğrenciler sanat derslerini heyecanla beklediklerini dile getirirken farklı malzeme ve teknik denemekten zevk aldıklarını dile getiriyorlar.

Öğretmenler sanat eğitimiyle öğrencilerin estetik bakış açısı, problem çözme ve barışçıl, çevrelerine karşı duyarlı ve saygılı, konulara farklı bakış açısı katabilen, stresle baş edebilen, organizasyon becerisi yüksek, yaşıtlarına göre daha pozitif yönde farklılaşan, ince ruhlu, nazik, saygılı, yeteneklerini keşfetmiş, duygularını ifade edebilen, özgüveni gelişmiş bireyler oldukları yönünde görüş bildirmektedir. Veliler okulda uygulanan sanat etkinliklerinden haberdar olmakla birlikte uygulanan içeriğin çeşitli, kapsayıcı ve zengin olduğu fikrindedir. Öğrenciler sanat derslerinden ve içeriğinden bahsederken mutlulukla ifade etmişlerdir. Sanat etkinliklerine karşı oldukça pozitif bir tutum içerisinde olduklarını göstermişlerdir.

Öğretmenler, farklı disiplinlerde aslında birçok temayı sanat etkinliği olarak verebildikleri öğrencilerin bu uygulamalı etkinliklere katılmakta çok istekli oldukları ve keyifle adanmışlıkla çalıştıkları yönünde fikir belirtmişlerdir. Bu şekilde bilgilerin daha kalıcı bir öğrenme ortamında deneyimlendiği fikrindedir. Katılımcı sınıf öğretmeni sınıfında bir sanat alanı oluşturduğunu burada var olan malzemelerin ortak kullanıma açık olmasının öğrencilerin paylaşma duygusunu beslediği yönünde görüş

bildirmiştir. Oyun hamuru, kil vb. üç boyutlu şekillendirme araçlarıyla küçük yaş grubunun ince kaslarının desteklendiği diğer akademik çalışmalara katkı sağladığını bildirmiştir.

Ortak sanat alanı sayesinde birbirlerinin çalışmalarını beğeni ve eleştiri sunarak, eleştirel bakış açısı sağladığını belirtmiştir. Soyut birçok kavramı somutlaştırmada yine öğretmenlerimizin başvurduğu ortak yöntem sanat etkinlikleri olarak bildiriliyor. Okullarda sanat eğitiminin ilgili birim öğretmenleri tarafından veriliyor olsa da aslında birçok disiplinde sanat etkinliklerinin yer aldığı öğretmenler için vazgeçilmez bir öğretim aracı olduğu görülmektedir. İlkokul seviyesinde her sınıf öğretmeni dışında diğer branşlarda da sanat etkinliklerinden faydalandığı ve öğrencinin istekle katıldığı belirtilmektedir. Katılımcı öğretmenler sınıf içi birçok uygulamada sanat etkinlikleri kullandıklarının ve bunun öğrenciler üzerinde pozitif yönde katkılar sağladığını gözlemledikleri belirtmektedir.

Veliler çocukların doğal öğrenme ortamında sanat eğitimiyle birlikte yeteneklerini keşfetme fırsatı bulmaları açısından olumlu buluyor. Çocuklar sanat etkinliklerine başlamadan önce mutlu, heyecanlı, enerjik hissettiklerini ders esnasında eğlendiklerini olumlu ve mutlu bir tavırla ifade ediyorlar. Sanat konusunda çok başarılı olmadığını düşünen bir öğrenci ise başlangıçta biraz kaygılandığını ama ona destek olan biri olduğunda olumlu sonuçlar elde ettiğini ifade ediyor. Çocuklar kendilerini bazı tekniklerde başarılı görürken bazı tekniklerde daha başarısız olduklarını açıklayarak bir öz eleştiri yapıyor. Etkinlikler esnasında eğlendiklerini ve duygularını ifade edebildiklerini söylüyorlar.

Sanat etkinlikleri ile sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalar karşısında öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki gözlemlerinin pozitif yönde olduğu görülmektedir. Sanat etkinliklerinin öğrenmeyi daha kalıcı hale getirdiği, çalışmalara iç dünyalarını yansıtabildikleri, sosyal anlamda bireysel gelişimlerine katkısı olduğu, etkinlik grup çalışması olarak planlandığında akran iletişiminin gelişmesinde olumlu etkisi olduğu yönündedir. Sanat etkinliği ile geçen bir günde öğrencilerin ve öğretmenin zamanın nasıl geçtiğini anlamadığı, olumsuz davranış ve tutumlara zaman kalmadığı günü daha verimli hale getirdiği belirtilmiştir. Sanat etkinliklerinin sınıf içi uygulamalarda derslerin tamamlayıcısı bir rolü olduğu

belirtilmiştir. Öğrencilerin dersin sanat etkinliği ile birleştğinde çok mutlu oldukları, bu mutluluk duygularının olumlu öğrenme ortamı oluşturduğu, müfredat oluşturucuların, ders kitabı hazırlayanların etkinlik geliştirirken bunları göz önünde bulundurmasının öğretmenin işini kolaylaştıracağı fikri belirtilmiştir.

Uzun vadede sosyal duygusal öğrenme becerisi desteklenmiş çocukların hayatta her alanda daha özgüvenli, yetenekleri keşfetme, farklı alanlarda çalışmaya istekli bireyler olacağı öngörülmüştür. Görsel algısı gelişmiş çocukların durumlar karşısında bakış açısı farklı olacağı, karar verme ve estetik algısının gelişeceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciyi her yönüyle zenginleştiren ruhsal olarak iyileştiren duygusal olarak öz yeterlilik sağladığı yönünde görüşleri paylaşmışlardır. Velilere, sosyal duygusal öğrenme kavramının ne ifade ettiği ile ilgili bilgi almak üzere yöneltilen bu soru karşısında veliler oldukça konuya hâkim olduklarını göstermişlerdir.

Bireyin yaşamı boyunca kendisi ve çevresindeki kişiler ile ilişkileri sürdürme, hayatla olumlu bağ kurma, aldığı eğitimin davranışlara yansması, uyaranlara karşı verdiği tepkileri belirlemede, Kişisel gelişiminde sağlıklı bir duygu dünyasına sahip olması, sağlıklı düşünüp hissedebilen, sağlıklı iletişim kurabilen, özgüveni gelişmiş yeteneklerinin farkında olan bireyler yetiştirebilmek için önemli bir unsur olduğu görüşünü paylaşıyorlar. Çocuklarının sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişmesinde okulda aldıkları eğitim niteliğinin belirleyici önemli bir faktör olduğu konusunda olumlu bir yönelimleri var.

Öğrenciler duygularını ifade etmede sanatı etkin bir şekilde kullandıklarını ifade ediyor. Öğrencilerin akademik derslere göre sanat derslerine daha büyük istek ve neşeye katıldıklarını, ders dışında da derste öğrendikleri teknikleri uyguladıklarını bu çalışmalarını ebeveynleriyle paylaşıp eleştiri ve övgü almaktan hoşlandıklarını, evin farklı alanlarında sanat eserlerini sergilemeyi sevdiklerini hatta ilişkilerinde olumsuz bir durum olduğunda düzeltmek için bir sanat çalışması yapıp hediye etmeyi yöntem olarak kullandıklarından bahsetmişlerdir.

Veliler çocuklarının duygularını ifade etmeleri gereken durumlarda resim yaparak somutlaştırmaya çalışarak hediye etmekten hoşlandıklarını ve bunların saklanmasına çok önem verdiklerini belirtmiştir. Gelecekte de kendi duygularını anlamada ve

karşısındakinin duygularını anlamlandırmada empati yeteneğini geliştirmede faydası olacağı konusunda hemfikirler.

Sanat eğitiminin bugün gördükleri olumlu etkilerinden yola çıkarak gelecekteki hayatlarında önemli katkıları olacağını düşünüyorlar bu bakımdan eğitimin olmazsa olmazları arasında gördüklerini ve çocuklarını bu alanda desteklediklerini dile getiriyorlar. Bugün çizdikleri resimlerle onların iç dünyalarını keşfetmemize fırsat veren çocuklarımıza bazen bu şekilde destek olabildiklerini, sorunlar büyümeden çözüm bulabildiklerini bu şekilde duygularını karşı tarafa aktarma becerilerini dile getiriyorlar. Yetişkin birey olduklarında, çocukluk çağında geliştirdikleri bu duygularını ifade etme becerilerinin bir sorunu çözmede faydalı olacağı görüşündeler.

İnsanlara, çevreye, hayvanlara karşı daha duyarlı saygılı estetik bakış açısı gelişmiş bunu hayatına, ilişkilerine yansıtabilen bireyler yetiştirmede sanat eğitimi bir yöntem olarak görülmektedir. Erken yaşta başlanan sanat eğitimiyle üstün yetenekli çocukların yeteneklerinin daha hızlı keşfedilip geliştirilerek bu alanda meslek seçiminde bulunacak çocuklara da yol gösterici olabileceği yönünde pozitif bir eğilim göstermektedirler.

2020 Mart ayında ülkemize ulaşan ve tüm dünyayı etkisi altına alarak birçok alanda çaresiz bırakan covit-19 pandemisinin eğitime olan etkileri ile ilgili öğretmenler görüşlerini ve değerlendirmelerini açık yüreklilikle sunmuştur. Salgının birinci yılını geçerek, uzun süre aktif olarak uzaktan eğitime devam etmiş olan öğretmenlerin çok önemli durum değerlendirmeleri olmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamının süreçten oldukça yorgun ve umutsuz oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin hiç olmadığı bir seçeneğin söz konusu olmadığı, hiç yoktan çok daha faydalı olduğu yönünde de pozitif bir inançları bulunmaktadır.

Katılımcı öğretmenler, salgın sebebiyle uzaktan yürütülen eğitimin öğrenci ve öğretmen yönünden giderek zorlaştığını, yüz yüze eğitimdeki öğrenci ile yakın temasın, onların ihtiyaçlarını anında fark edebilme ve buna yönelik çalışmalar yürütme, konuya göre etkileşimli çalışmalar düzenleme vb. konularda uzaktan eğitimin yetersiz kalması, verimi de aynı doğrultuda olumsuz olarak etkilediği yönünde negatif yönde görüş bildirmişlerdir. Bu sürecin öğrenciler üzerinde farklı etkileri olduğu, kolay adapte olanlar olduğu kadar takip etmekte zorlanan

öğrencilerinde olduğu, sosyal ve duygusal anlamda oldukça farklı etkilerinin olduğu, hızlı uyum sağlayıp takipte zorlanmayanların sınıf ortamında da sorumluluk bilinci yüksek çocuklar olurken, adapte ve takipte zorlananların sınıf ortamında da sorumluluk bilinci yüksek olmayan desteğe ihtiyaç duyan çocuklar olduğu ortaya çıktığı ve uzaktan eğitimde bu çocukları desteklemenin oldukça zor olduğu belirtilmiştir.

Bilgisayar karşısından öğretmeni takip etmek, arkadaşları ile yüz yüze sosyal bir iletişim içinde olamamak, duygularını aktif paylaşamamanın öğrencileri de çok fazla yorduğu düşüncesine sahipler. Sosyal bir varlık olarak insanın yetişkin olarak bile zorlandığı bu süreçten öğrencilerde ileride nasıl sonuçlar doğuracağını bilmediğimiz bir şekilde etkileniyorlar ve öğretmenler bu etkilenme sürecinde öğrencileri ile birebir uzaktan iletişimde olan kişiler olarak büyük sorumluluk hissediyorlar. Duygusal olarak yorulmuş olan öğrencilerin derse katılım konusunda zorlanma ve isteksizlik yaşamasını normal karşılıyorlar.

Uzaktan eğitim sürecinde sanat çalışmalarının da kısıtlı olarak yürütüldüğü çocukların bilgisayar başında oturma süreçlerini kısaltma adına daha çok akademik çalışmalara yer verdikleri yönünde düşünce belirtiyorlar. Çok sık olmasa da yer verdikleri sanat çalışmalarına öğrencilerin ilgiyle katıldıklarını bildiriyorlar. Mecburen teknolojiyle geçirilen uzun çalışma saatlerinde, yapılan bir sanat etkinliğinin çocuğun iç dünyasını yansıtabilme imkanı sağladığı görüşündeler.

Bu zorlu süreçte sanat derslerine ayrılan sürelerin aslında çok önemli ve çocuklar için çok faydalı olduğu görüşündeler. Ekran başında çok sıkılan çocukların ders sanat deyince ne kadar mutlu ve istekli olduklarını gözlemlediklerini belirtiyorlar.

Her türlü olumsuzluğa rağmen uzaktan eğitimin, eğitim devamlılığı sağlıyor olması açısından, öğrencilerin ruhsal duygusal ve sosyal olarak birçok ihtiyacı karşıladığı, öğrencilerin bir arada bulunma isteğini desteklemesi yönüyle olumlu sonuçları olduğu konusunda pozitif yönde görüş bildirmişlerdir.

Veliler, pandemi sürecinde uzaktan eğitim ders programlarında sanat eğitiminin de yer aldığını ve çocuklarının derslere olabildiğince katıldığını bildirirken, canlı sanat

derslerinin yapılmasından yana öğretmenler gibi pozitif bir tutum sergilemekte. Ders içeriğini değerlendirirken sanata özel ilgisi olan çocukların bu derslerden maksimin fayda görürken çok ilgisi olmayan yüz yüze derslerde öğretmenin bireysel yönlendirmesine ihtiyaç duyan çocukların zorlandıkları yönünde. İlgili olan öğrencilerin bu süreçte ders dışı zamanlarda da uzun süreli sanat etkinlikleri yaptıkları evden çıkılamayan kısıtlama günlerinde kendilerine bir uğraş olarak sanat derslerinde öğrendikleri teknikleri kullanarak çalışmalar yapmaktan keyif aldıkları yönünde. Sosyal ilişkilerin olabildiğince sekteye uğradığı eğitimin normal seyrinde yürütülemediği bu günlerde çocukların sınıf öğretmeni dışında branş öğretmenleriyle iletişimde olması, ders esnasında arkadaşlarıyla iletişim kurup sohbet edebildikleri bu derslerin öğrenciler üzerinde sosyal ve duygusal olarak pozitif yönde etkisi olduğu yönünde kanaate sahipler.

Öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili soruyu duyduklarında bir anda ifadeleri değişiyor ve mutsuz ve yorgun bir ifade ile cevaplıyorlar. Uzaktan eğitimde tüm derslere katıldıklarını sanat derslerine de katıldıklarını söylüyorlar. Bu yıl geçen yıla göre tüm derslerde olduğu gibi sıkıldıklarını ve girmek istemediklerini dile getiriyorlar. Yüz yüze yapılan sanat derslerinin daha keyifli olduğunu, öğretmenin birebir yönlendirmesine daha fazla ihtiyaç duyduklarını dile getiriyorlar. Bu soruyu cevaplarken bile oldukça isteksiz olan çocukların pandemi dolayısıyla, eğitimin devamlılığını sağlamak adına yapılan canlı derslerden ve ekran karşısında olmaktan oldukça yorgun ve sıkılmış oldukları gözleniyor. Yine de bu süreçte sanat derslerinin duygularını ifade etmelerine katkısı olduğunu dile getiriyorlar.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmektedir. Ayrıca araştırmacı alanda çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik önerilerde bulunmaktadır.

5.1. Sonuçlar

İlkokulda derse giren sınıf ve branş öğretmenleri, ilkokulda eğitim gören çocuğu olan velilerin ve ilkokulda eğitim gören öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin kazanımında sanat eğitiminin rolüne ilişkin görüşlerinin tespit edilmesini amaçlayan bu araştırma kapsamında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tüm katılımcı grupları, ilkokul kademesinde sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişmesinde sanat eğitiminin etkin rolü olduğu yönünde pozitif bir tutuma sahiptirler. Sanat etkinliklerinin disiplinler arası çalışmalarda bir yöntem olarak kalıcı öğrenmeyi desteklediği görüşündeler. Öğretmenler ve veliler sanat eğitiminin öğrencinin davranış kontrolünde olumlu davranış sergilemesinde etkili bir yöntem olduğu görüşünü paylaşmaktadırlar. Sanat eğitiminin sosyal ve duygusal olarak öğrenciyi olumlu yönde desteklediğini belirtmişlerdir. Öğrenciler sanat dersleri ya da sanatla ilişkilendirilmiş etkinliklere mutluluk ve coşkuyla katılmakta devamını istemektedir. Bu yüzden sanat öğretmenleri dışında diğer branş öğretmenleri de derslerin bu tür aktivitelere sıklıkla yer ver verdiklerini dile getirdiler.

Öğretmen ve veliler sanat eğitiminin küçük yaşlarda estetik bir bakış açısı kazandırdığını düşünmektedirler. Sanat eğitimi alan çocukların problem çözme becerilerinin geliştiği düşünüyorlar. Barışçıl, çevrelerine karşı duyarlı ve saygılı olmalarında sanat eğitiminin katkısı olduğu görüşünü paylaşmaktadırlar. Yaşıtlarına göre daha pozitif, ince ruhlı, nazik ve saygılı olmaları sosyal ilişkilerine olumlu yansıdığını düşünüyorlar. Akademik çalışmalarda yorulduklarında sanat etkinlikleriyle zihinlerini dinlendirme imkânı bulduklarını düşünüyorlar. Kendi

yeteneklerini keşfetmiş, özgüveni desteklenmiş bireyler oldukları görüşündeler. Öğretmen katılımcılar, sanat etkinliklerinin davranış problemi olan çocuklarda daha uzun süreli konsantrasyon becerisi kazandırmada etkili bir yöntem olduğu görüşündeler. Sanat dersleriyle çocukların kültürel olarak zenginleştiği farklı beğenilere saygılı oldukları görüşünü paylaşıyorlar.

Öğretmenler sanat malzemelerinin sınıf içerisinde ortak kullanım alanında olmasının paylaşma ve yardımlaşma bilincini geliştirdiğini dile getirirken öğrenciler birlikte yaptıkları çalışmalardan keyif aldıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler çocukların hem kendi hem arkadaşlarının çalışmalarını eleştirerek eleştirel bir bakışı açısı kazandırmada bir yöntem olarak görmektedir. Üç boyutlu şekillendirme araçlarının küçük çocuklarda ince kas gelişimini desteklediğini belirttiler. Soyut birçok kavramı somutlaştırmada bir yöntem olarak sanat etkinlikleri tercih edilmektedir.

Okullarda sanat eğitimi ilgili birim öğretmenleri tarafından veriliyor olsa da sınıf ve branş öğretmenleri de derslerinde sıklıkla kullanmaktadır. Sınıf içerisinde yapılacak bir sanat etkinliğine öğrencilerin büyük bir motivasyonla katıldığı ve zamanın nasıl geçtiğini fark etmediklerini belirtiyorlar. Sınıf içi grup sanat çalışmalarında öğrencilerin birbirine karşı saygılı, beğeni ve eleştiri sunmada destekleyici olduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen ve veliler sosyal anlamda bireysel gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedirler. Öğretmenler grup çalışmalarında akran iletişimini desteklediği görüşünderken öğrencilerde sanat etkinlikleri ile sosyalleşmekten yana pozitif bir tutum sergiliyor. Sanat etkinliği yapılan bir günde öğrencilerin olumsuz davranış ve tutumlar sergilemeye zaman kalmadan günün verimli geçtiğini dile getiriyorlar.

Öğretmen, veli ve öğrenciler sosyal duygusal öğrenme becerileri desteklenmiş bireylerin hayatta her alanda daha özgüvenli, yeteneklerini keşfetmiş, farklı alanlarda çalışmaya istekli bireyler olacağı görüşünü paylaşmaktadırlar. Her yönüyle duygusal ve ruhsal olarak zenginleşen bireylerin öz yeterliliğinin gelişeceği düşüncesindedirler. Öğrenciler, Covit-19 salgını sebebiyle yürütülen uzaktan eğitime katıldıklarını belirtiyorlar. Öğretmen, veli ve öğrencilerin süreçten yorgun ve umutsuz oldukları gözlemlenirken, öğrencilerin uzaktan eğitimde sanat derslerine katıldıklarını ancak

yüz yüze olduğu kadar keyif almadıkları görüşü öne çıkmıştır. Veliler uzaktan eğitim sürecinde sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde olumlu etkisi olduğunu, bu zorlu süreçte duygularını ifade etmede bir yöntem olarak sanat çalışmalarına daha fazla zaman ayırdıklarını dile getiriyorlar. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde sorumluluk bilinci yüksek çocuklarda adapte sorunu olmadığı ancak diğerlerinin yeterli desteği alamadığı görüşündeler. Sürekli ekran karşısında ders takibi yapmanın, yüz yüze sosyal ilişki kuramayan, duygularını aktif bir şekilde paylaşamayan çocukların artık yorulduğu görüşündeler. Uzaktan eğitimde sanat dersi aracılığıyla çocukların duygularını ifade edebildikleri görüşündeler.

Olumsuz etkilerine rağmen tüm katılımcılar uzaktan eğitimin, eğitim devamlılığı sağlaması açısından vazgeçilmez olduğu görüşündeler. Veliler okullarda verilen sanat eğitiminin, çocukların sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmede etkili olduğu yönde pozitif bir yönelime sahip. Veliler, okullarda verilen sanat eğitimini zengin ve çok yönlü bulmaktadır. Sosyal duygusal öğrenmenin bireyin yaşamı boyunca kendisi ve çevresindeki kişiler ve ilişkileri sürdürme, hayatla olumlu bağ kurma açısından önemli olduğunu düşünüyorlar. Veliler uzaktan eğitimin öğrenciler üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor. Sanata ilgisi ve yeteneği olan çocukların pandemi sürecinde sanat dersi dışında da bol miktarda sanat çalışması yaptığı ve duygularını bu şekilde ifade ettiklerini dile getiriyorlar. Pandemi sürecinde evde geçirilen zamanı planlı hale getirmesi açısından uzaktan eğitimi ellerinden geldiğince desteklediklerini ifade ediyorlar.

Uzaktan eğitimde sınıf öğretmeni dışında branş öğretmenlerinin de görmenin etkileşim içinde olmanın çocuklara iyi geldiğini belirtiyorlar. Öğrenciler sanat derslerine giderken mutlu, enerjik ve heyecanlı olduklarını belirtiyorlar. Çocuklar kendilerini bazı tekniklerde başarılı bazı tekniklerde desteklenmeye ihtiyaç duyduklarını söyleyerek öz eleştiri yapıyor.

Gelecekte sanat eğitiminin hayatlarına katkısı tam olarak bilemediklerini ifade ediyorlar. Okullarında uygulanan farklı teknikleri uygulamaktan ve farklı sanat dallarını tecrübe etmekten mutlular. Duygularını ifade etmede sanatı bir yol olarak kullandıklarını belirtmekte. Öğrenciler uzaktan eğitim sorusunu duyduklarında bile mutsuzlaşıyorlar ve soruları yorgun bir ifadeyle cevaplıyorlar canlı derslere

katıldıklarını fakat bundan çok yorulduklarını, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle bir araya gelmeyi çok özlediklerini dile getirmişlerdir. Sanat derslerinin uzaktan eğitimde yüz yüze kadar keyifli olmadığını ama yine de derslerin olmasından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonuçları genel itibariyle sosyal duygusal öğrenme becerilerinin ne olduğu, okul döneminde geliştirilmesinde bir yöntem olarak sanat derslerinin etkili olup olmayacağı konusunda literatür taranarak, bu konuda alandaki öğretmen, veli ve öğrenci görüşleriyle eğitim adına çok önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Bu üç katılımcı grubun ortak görüşleri arasında çocukların sanat derslerine olan ilgisinin olumlu olduğu yönünde. Sanat eğitimiyle sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişmesine katkı sağlandığı konusunda pozitif düşüncelere sahiptir. Katılımcı öğretmenler kendi derslerinde de birçok konuda sanat etkinliklerini grup ve bireysel çalışma olarak kullandıklarını ve olumlu sonuçlar elde ettiklerini belirtiyorlar. Sanat etkinlikleri ile duygularını ifade edebilen çocuklar, sosyal olarak kendilerini ifade etme ve olumlu ilişki kurma ve sürdürme konusunda kendilerini geliştirebilirler. Farklılıklara saygı duyup, eleştiriye açık, eleştirel düşünme becerisine sahip oluyorlar. Çevreye karşı duyarlı ve korumacı, nazik, ince ruhlu sosyal ilişkilerinde duygularını ifade edebilen karşısındakinin duygularını anlayabilen, empati yeteneği gelişmiş bireyler olarak topluma katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmamız sonucunda sanat eğitimi konusunda, ilgili birim öğretmenleri dışında, sınıf ve branş öğretmenlerinin de katılımcı öğrenmeyi desteklemek adına sanat etkinliklerini bir yöntem olarak sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

Bireysel ve grup çalışmalarında sanat etkinliklerinin sınıf iklimine olumlu bir hava kattığı ve günün nasıl geçtiğinin anlaşılmadığını belirten öğretmenler bu sayede olumsuz tutum ve davranışlarında önüne geçtiklerini belirtmişlerdir.

Covit-19 Pandemisinin ikinci yılında mecburen ara verilen yüzyüze eğitime alternatif olarak uygulanan uzaktan eğitimin öğretmen, veli ve öğrencileri oldukça yordduğu ve

umutsuzluğa sevkettiği gözlenmiştir. Bunun yanında eğitimin devamlılığı, sürekli evde olmak zorunda olan çocuklar içinde zaman yönetimi ve bir planlayıcı olarak uzaktan eğitimin olumlu sonuçları farkedilmektedir. Uzaktan eğitimde sanat dersleri uygulanmış ancak yüzyüze eğitimde olduğu kadar çocuklarda coşku yaratamamıştır. Öğrenciler yinede duygularını ifade etme aracı olarak bu süreçte sanatı bir yöntem olarak kullandıklarını belirtmiş boş zamanlarını bu şekilde geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada katılımcılardan aldığımız bilgilerde göstermektedir ki sosyal duygusal beceriler insan yaşamında küçük yaşlardan itibaren önemli bir yer tutmaktadır. Çocukluk ve yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilecek birçok olumsuzlukla baş etmede bu becerilerin geliştirilmesin sanat eğitimi etkili olacaktır.

Okul çocukları, iletişim, iş birliği, iyi hissetme becerilerini geliştirmeden birtakım istenmeyen davranışları sergilemektedirler. Şiddet, madde kullanımı, okul bırakma, ders asma okullarda ortak görülen sorunlar haline gelebilmektedir (Uşaklı, 2015).

Sosyal ve duygusal öğrenme sadece öğrenciler için değil tüm insanlar için oldukça önemlidir. Bir öğrenme ortamında o anda içinde olduğumuz duygu durumumuz öğrenme derecemizi doğrudan etkilemektedir. Öğrencilerin genellikle uygulamalı dersler olan beden eğitimi, resim ve müzik gibi derslere çok az zaman verilirken bunun yanında yabancı dil, matematik, fen bilgisi ve dil bilgisi gibi derslerin zamanının çok fazla olmasından şikâyet ederler. Bu durum isteklendirme konusunda özellikle motivasyon kavramıyla paralellik kurulabilir (Uşaklı, 2008). Sosyal duygusal öğrenmede önemli rolü olan bu uygulamalı derslere diğer derslere ayrılan süreye kıyasla daha makul bir süre ayrılabilir.

Okul içi ve okul dışı sosyal ve kültürel etkinlikler etkili bir şekilde planlanarak öğretmenlerin sosyal becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri için ortamlar oluşturulabilir (Sönmez ve Ayaz, 2019). Çocukların okul dışında öğretmenleriyle birlikte yapacakları bir sergi ziyareti, konser, sinema veya tiyatro gezisi hem öğretmenin sosyal becerilerini öğrencisine aktarmasına hem de öğrencinin sosyal hayata katılmasına imkânı sağlayacaktır. Okul ortamı dışında birlikte geçirilen vakit olumlu öğrenme ortamı oluşmasına destek olacaktır. Öğrenciler okulda örgün eğitimle öğrendikleri matematik, Türkçe, fizik, kimya gibi dersler de aldıkları bilgileri sosyal ilişkileri doğrudan taşıyamamaktadırlar (Türnüklü, 2004) Fakat okullarda edinilen sosyal ve duygusal beceriler her türlü iletişimde yaşam boyu doğrudan etki etmektedir.

Aile, okul hayatı, iş yaşamı, sosyal yaşam, toplumsal, ulusal hatta uluslararası seviyede bu beceriler aktif olarak iletişim kalitesi için belirleyici olur.

Toplum içerisinde tüm bireyler arasındaki tüm etkileşimler sosyal duygusal becerilerden etkilenir. İnsan yaşamını her evresinde ve tüm iletişimlerinde etkileyecek bu beceriler akademik yeterliliklerden daha az önemli değildir. Eğitim programları içerisine yerleştirilebilir.

Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) becerileri okul öncesindeki küçük yaş grubundaki çocuklarda dahil olmak üzere rahatlıkla öğretilebilecek becerilerdir. Bu beceriler etkiler ilgi çekici içeriklerle uygulamalı bir şekilde planlı olarak verilebilir. Duyguların anlaşılmasını odağa alan bu becerilerin sıkıcı bir şekilde değil eğlenceli bir şekilde öğretilmesine çalışılabilir.

Sanat dersleri sosyal duygusal öğrenmeyi geliştirmek için uygun ortamları sağlayacaktır. Sanat eğitimi çocukların hem ruhsal hem de bedensel olarak eğitim bütünlüğü içerisinde dengeli bir şekilde gelişmesini hedefler. Estetik kaygı ile düşünce ve eleştirel görüşlerini geliştirirken yetenek ve hayal gücü seviyesinin geliştirilmesini, sanatsal değerlerle hoşgörü yaklaşım çabasını ve nezaketi naiflikle esas alır. Modern sanat eğitimi bireyler için gerekliliktir, üstün yetenek seviyesinde bir gelişimi ve beceriyi amaçlamaz. Bireylerin hayal gücü ve estetik birikimlerini açığa çıkarmayı amaç edinir. Estetik kaygı ve düşünce biçimlerinde gelişmelerini hedefler. Bireyin sanata ilişkin olumsuz yargılarını ortadan kaldırırken, sanat hakkında bilgi sahibi, sanata kıymet veren, sanat eserinin değerini bilen özgün sanat tüketicisi yetiştirmeyi hedefler.

Bilgi toplumuna özgü yaşamsal beceri olarak, analitik, eleştirel ve yaratıcı, çok yönlü düşünme öne çıkmaktadır. Bu sebeple değişen bilgi toplumunda öğrenmeyi öğretme temelli sanat eğitimi müfredat programları, sanat eğitimi ile ilgisi olan tüm paydaşlarında katılımı ile gerçekleştirilebilir (Yazar, Arslan ve Şener, 2015). Sosyal duygusal öğrenme becerileriyle birçok ortak kazanıma ilgiyi çeken sanat dersleri iç içe düşünülmeli ve içerikler bu bilinçle hazırlanmalıdır.

Çeşitli eğitim kademelerinde sanat dersi içerikleri sosyal duygusal öğrenme becerilerini ve alt bileşenlerini kazandırmaya yönelik olmalıdır. Bu konuda araştırmalar yapılarak müzik derslerindeki yaratıcı problem çözme becerilerinin geliştirilmesini için uygun eğitim modelleri geliştirilmesi ve etkililiğinin bilimsel yöntemlerle ölçülmesi önerilmektedir. Benzer araştırmalar sosyal duygusal öğrenme becerileri için müzik eğitiminin entrüman, ses, işitme, kuramsal boyutlarında da sınıflandırılarak yapılabilir (Küpana, 2016).

Sosyal duygusal öğrenme eğitim öğretim hayatı içinde ve dışında daha geniş kapsamda hayat boyu öğrenme içinde tüm bireylerin kazanması gereken beceriler olarak görülmelidir. Bu amaçla SDÖ öncelikle okul psikolojik danışmanları ve onların rehberliğiyle sınıf rehber öğretmenleri tarafından kazandırılabilir becerilerdir. Ancak ilkokullarda rehberlik derslerinin olmaması SDÖ' nün doğrudan doğruya verilmesini zorlaştırmaktadır. SDÖ' nün diğer derslerle özellikle sanat dersleri olmak üzere hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde verilmesi SDÖ 'nün etkili bir şekilde öğretimini sağlayabilir. Rehber öğretmenler ilkokullarda rehberlik dersi olmasa da bu alanda sınıf rehber öğretmenlere eğitim vererek bu eksikliği ortadan kaldıracaklardır. Okullarda psikolojik danışman rehber öğretmenlerin öncülüğünde sınıf ve branş öğretmenleri öncelikle kendilerini bu alanda geliştirip sosyal ilişkilerin SDÖ becerilerini kullanarak öğrencilere örnek olmalıdır. Tüm okul personeli SDÖ eğitimleri almalı ya da bu eğitim için zorunlu hizmet içi eğitime programları hazırlanmalıdır. Dünyadaki araştırmalar takip edilerek Türkiye özelinde bu konuda araştırmalar yapılmalıdır.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

Çalışmanın örneklem grubu devlet okullarından seçilebilir.

Örneklem grubu öğretmen adaylarından veya daha üst kademelerdeki öğrencilerden oluşabilir.

Nicel araştırma yöntemiyle daha büyük bir örneklem grubuna ulaşarak evrene ne ölçüde genellenebilir olduğu ölçülebilir.

Uzaktan eğitimi her yönüyle değerlendirecek bilimsel araştırmalar yapılması fayda sağlayabilir.

5.3.2. Uygulamacılara Yönelik Öneriler

Sanat eğitimi her yaşta birey için olduğu gibi küçük yaşta bireylerin sosyal duygusal öğrenme becerileri edinmelerinde vazgeçilmez bir yöntemdir. Sanatın eğitimsel amaçlarla kullanımı alanda yalnızca sanat eğitimcileri tarafından değil sınıf ve branş öğretmenleri tarafından da kullanılmaktadır. Sanat eğitimiyle harmanlanmış bir öğretim planı kalıcı öğrenmeye destek olurken bir yandan da öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirip onları hayata hazırlamakta etkin bir yöntem olacaktır. Araştırma sonucuna göre öğretmen, veli ve öğrencilerin sanat eğitimine karşı gösterdiği olumlu tutumdan yola çıkarak uygulayıcılara aşağıdaki öneriler getirilebilir:

Alandaki sınıf ve branş öğretmenlerinin derslerinde farklı kazanımları grup ve bireysel etkinlik bazında sanat etkinliklerinden yararlanarak uygulamaları yüksek öğretim düzeyinde gerekli planlama ve uygulama faaliyetleri gerçekleştirilebilir.

Alandaki öğretmenlerin daha biliçli uygulamalar yapabilmeleri için hizmet içi eğitim programları geliştirilebilir.

Sanat eğitimiyle harmanlanmış sosyal duygusal öğrenme içerikli konferanslar düzenlenebilir.

İlkokul kademesindeki öğretmenlerin kişisel gelişimlerini desteklemek amaçlı sanat çalışmalarına manevi olarak teşvik edilebilir.

Sanat eğitiminin yalnızca sanat sınıflarında değil diğer sınıflarda uygulanabilmesi açısından sınıfların fiziki şartları, eğitimsel ortam, donanım ve materyallerle geliştirilebilir.

Bireyin sağlıklı bir sosyal duygusal gelişime sahip olmasının toplum yaşantısına katkıları düşünüldüğünde, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi için çalışmalar ve eğitimleri düzenlenebilir.

Konuyla ilgili yürütülmek istenen bilimsel araştırmalar teşvik edilerek Türk eğitim sistemine önemli bir gündem maddesi haline gelmesi sağlanabilir.

Pandemi sebebiyle geçilen uzaktan eğitim süreci bilimsel olarak araştırılabilir ve günlük olması gereken ders saatleri ile içeriklerin öğrenciyi yormayacak şekilde düzenlenmesi hususunda araştırmalar desteklenebilir.

REFERANSLAR

- Akman, M. E. Y., & Erden, M. (2001). Gelişim ve öğrenme. *Arkadaş Yayınları, Ankara.*
- Alrajhi, M., & Aldhafri, S. (2015). Academic and social self-concept: effects of teaching styles and gender in English as a foreign language setting. *Journal of Psychology in Africa, 25(1), 44-49.*
- Argun, Y. (2005). *Anne Baba ve Öğretmenlerin Öğrenilmiş Güçlüğü ile Okulöncesi Çocukların Davranışsal – Duygusal Güçlüğü ve Kendilik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi.)
- Artut, K. (2013). *Sanat Eğitimi.* Ankara: Anı Yayıncılık
- Ashoka. (2019). Ashoka Türkiye: Çocuklar için Ashoka. <http://ashokaturkiye.org/cocuklar-icinashoka/> adresinden erişildi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Atmaca, Ö. (2008). Toplumsal Yaşamda Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Medyanın Rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 15 (15) , 21-28 .*
- Aytaç, K. (1981). Çağdaş eğitim akımları. *Ankara: AÜ DTC. Fakültesi Basımevi.*
- Babaoğlu, E., & Yılmaz, F. (2012). İlköğretim okullarında karara katılma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(3), 1-12.*
- Bacanlı, H. (1999). Sosyal beceri eğitimi. *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.*
- Büyüköztürk, Ş (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2),133-151*
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (3. baskı).* Ankara: Pegem Akademi
- Bolat, Y. (2016). The flipped classes and education information network (EIN) Ters yüz edilmiş sınıflar ve eğitim bilişim ağı (EBA). *Journal of Human Sciences, 13(2), 3373-3388.*
- Bozanoğlu, İ. (2005). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grup rehberliğinin güdülenme, benlik saygısı, başarı ve sınav kaygısı düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38(1), 17-42.*
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçvelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (4), 3112-3134.* DOI: 10.15869/itobiad.494286

- Cohen, J. (2001). Social and emotional education: Core concepts and practices. *Caring classrooms/intelligent schools*, 3-29.
- Coşkun, K., Coşkun, M., & Kolomuç, A. (2019). Is Fine-Art Activities Effective in Fostering Social-Emotional Skills On Primary School Children. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 241-259.
- Cresswell, J.W. (2018) *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: M.Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Çakar, F. S. (2018). İlkokul döneminde uyum ve davranış problemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 167-231.
- Çarpar, M. C. (2020). Sosyolojide İki Temel Niteliksel Desen: Fenomenolojik Ve Etnografik Araştırma. *The Journal of Social Science*, 4(8), 689-704.
- Demirel, Ö. (2011). Öğretme sanatı. Ankara: Pegem Akademi.
- Dikici, A. (2006). Sanat Eğitimi ve Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 31(139).
- Doğru, N. (2004). Özsaygı geliştirme programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi.
- Drucker, P. F., Özden, A., & Tunalı, N. (1994). *Etkin yöneticilik*. Eti.
- Doğan, T., & Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 107-117.
- Durualp, E. (2014). Ergenlerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Cinsiyet Ve Sınıfa Göre İncelenmesi.
- Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., ... & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Ascd.
- Eraslan Çapan, B., & Korkut Owen, F. (2017). Çocukların Kendilik Değerini Geliştirmede Kendilik Değeri Geliştirme Programı ve Sosyal ve Duygusal Eğitim Programının Etkililiği. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(62).
- Erkman, F., Göven, M., Ertenü, B., Bilgin, G., Kabakçı, N. Pınar, M., Mardin, N., Kırmacı, M. (2019). Sosyal ve duygusal öğrenme becerileri. (TÜSİAD-T72019-11/609).
- Ersoy, E., & Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve Önemi/empathy: Definition and its importance. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 9-17.
- Gençaydın, Z. (1990). Sanat eğitiminin düşünsel temelleri. Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları. Ankara: Şafak Matbaası.

- Güven, E., & Erol, İ. L. (2017). 12-14 yaş grubu çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 5(1), 174-189.
- İşler, A. Ş. (2005). İlköğretimin ilk yıllarındaki sanat eleştirisi uygulamaları ve bu uygulamaların eleştirel düşünme gelişimi açısından önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 135-149.
- Jimerson, S. R., Burns, M. K., & VanDerHeyden, A. M. (Eds.). (2015). *Handbook of response to intervention: The science and practice of multi-tiered systems of support*. Springer.
- Kabakçı, Ö. F., & Korkut, F. (2010). 6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(148), 77-86.
- Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S., & Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.
- Kaya, G. İ. (2016). Eğitimde Merak Ve İlgi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 103.
- Kılıç, I. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Müzik İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 360-371.
- Köksal, M. S., & Boran, A. İ. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerin IQ Puanlarının Anne-Baba Eğitimi ve Aile Geliri Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması. *Journal of Social Sciences Eskisehir Osmangazi University/Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1).
- Küpana, M. N. (2016) Creative Problem Solving And Music Education. *Çevrimiçi Müzik Bilimleri Dergisi*, 1(1), 44-58.
- Lincoln, Y. S., ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20.
- Meydan, H . (2018). Anlamlı Öğrenme Öz-Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi . *Değerler Eğitimi Dergisi* , 16 (36) , 95-118 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/41920/505380>
- Nystedt, L., & Ljungberg, A. (2002). Facets of private and public self-consciousness: Construct and discriminant validity. *European Journal of Personality*, 16(2), 143-159.

- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Paris, France: Directorate for Education and Skills, OECD.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M., & Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi.
- Özdemir Beceren, B. (2012). Güçlü başlangıç sosyal duygusal öğrenme programı'nın 5 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimleri üzerine etkisi.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi: Resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Samancı, O., & Ziya, U. Ç. A. N. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- San, İ. (1983). *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ankara: Özen Matbaacılık, Tan Yayınları
- Stoiber, K. C., & Gettinger, M. (2016). Multi-tiered systems of support and evidence-based practices. In *Handbook of response to intervention* (pp. 121-141). Springer, Boston, MA.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal zekâ yeterliliklerinin kuramsal çerçevesi ve eğitimdeki rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 269-293.
- Sönmez, E, Ayaz, E. (2019). Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturmada Öğretmenlerin Sosyal ve Duygusal Becerilerinin İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (20), 29-44.
- Şen, Ü. S. (2005). Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 343-360.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (9. Baskı)*. Ankara: Seçkin.
- Taşdemir, Ö. M., & Ergül, C. (2015). WISC-R Temelinde Üstün Yeteneklilik Profil Analizi: Ankara İli Örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(03), 271-289.
- Tok, E. & Sevinç, M. (2010). Düşünme Becerileri Eğitiminin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi . Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 27 (27) , 67-82 .
- Totan, T, Kabakçı, Ö. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Zorbalığı Yordama Gücü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 575-600.

- Tuzgöl Dost, M., Aytaç, M. & Kıbrıslıoğlu Uysal, N. (2019). Ebeynlik Biçiminin Kişilik özellikleri, Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Yordama Gücü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (71), 1146- 1165
- Türe, N. (2007). *Eğitim ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türnüklü, A. (2004). Okullarda sosyal ve duygusal öğrenme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 10(1), 136-152.
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi.
- Uşaklı, A. (2008). Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler Güdü ve Grup Dinamiği. *Eğitim Psikolojisi*. (Ed., Carıffoğlu, Z. ve Aksüt, M.)(1. Baskı). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Uşaklı, H. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlkokul Öğrencilerine Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Tanıtımalarına İlişkin Görüşleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 19-31.
- Uşaklı, H. (2017). Sosyal Duygusal Öğrenme Nedir Neden Önemlidir (İnsan İlişkilerinde Beş Duygu Alanı). *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 1-16.
- Wechsler, D. (1949). Wechsler intelligence scale for children.
- Wechsler, D. (1974). *Manual for the Wechsler intelligence scale for children, revised*. Psychological Corporation.
- Wechsler, D. (1991). *WISC-III: Wechsler intelligence scale for children: Manual*. Psychological Corporation.
- Wechsler, D. (2003). Administration and scoring manual for the Wechsler Intelligence Scale for Children.
- Wechsler, D. (2014). *WISC-V: Technical and interpretive manual*. NCS Pearson, Incorporated.
- Weissberg, R. P. (2019). Promoting the social and emotional learning of millions of school children. *Perspectives on Psychological Science*, 14(1), 65-69.
- Weissberg, R. P., & O'Brien, M. U. (2004). What works in school-based social and emotional learning programs for positive youth development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 86-97.
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201.

- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A, Dindar, H, Ünlü, D, Gökçe, N, Kocakurt, Ö, Özüstün Kıral, A. (2018). Yetişkin Yeterliklerinin Uluslararası Değerlendirilmesi Programı (PIAAC)” Sonuçları Bağlamında Türkiye’de Temel Eğitim Sorunlarını Yeniden Düşünmek. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51 (2), 209-237.
- Yılmaz, M., & Gençoğlu, C. The Effects Of Emotional Awareness Training Program On The Level Of Emotional Control
- Yılmaz, M. (2007). Görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Kastamonu Education Journal Kastamonu Eğitim Dergisi* 747-756
- Yüksel, İ., & Adıgüzel, A. (2012). Öğretmenlerin öğretim teknolojileri entegrasyon becerilerinin değerlendirilmesi: Yeni pedagojik yaklaşımlar için nitel bir gereksinim analizi. *Necati bey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 6(1), 265-286.
- Yazar, T., Aslan, T., & Şener, S. (2014). Sanat Eğitimi Sorunu Olarak Ülkemizde İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimine Olan İlgisizlik Sebepleri. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593-605.

ÖZGEÇMİŞ

Ad ve Soyad: Gülden Kantarcı

İletişim Bilgileri:

Eğitim:

- 2000 - 2004 Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim-iş Öğretmenliği Marmara Üniversitesi, Türkiye
- 2018 - 2020 Eğitim Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisansı, İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye
- 2020 - 2022 Eğitim Kurumları İşletmeciliği Tezli Yüksek Lisansı, İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye

İş Deneyimi:

- 2004 - 2018 Özel Derya Öncü Koleji Görsel Sanatlar Öğretmeni
- 2018 - 2021 Özel Palet Okulları Sanat Koordinatörü
- 2021 - Halen YETEV Okulları Görsel Sanatlar Branş Koordinatörü